

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Kateřina Novotná

**Komparace české a německé právní úpravy
dovolání v kontextu připravované reformy
civilního procesu v České republice**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Dita Frintová, Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): [25. 11. 2022]

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 232 077 znaků včetně mezer.

Kateřina Novotná

V Praze dne 25.11.2022

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí mé diplomové práce, JUDr. Ditě Frintové, Ph.D., za cenné rady a ochotu při vedení této práce. Taktéž bych chtěla poděkovat prof. Franku Maschmannovi, Dr., za pomoc při získávání relevantních poznatků z německého práva a Michalu Fraňovi za jazykovou korekturu a odborné připomínky.

Obsah

Úvod.....	1
1 Obecná část.....	4
1.1 Vymezení institutu dovolání.....	8
1.2 Historický kontext	10
1.3 Systém opravných prostředků	14
2 Přípustnost dovolání	16
2.1 Přípustnost dovolání v České republice.....	16
2.1.1 Objektivní přípustnost dovolání	16
2.2 Přípustnost revize v SRN.....	23
2.2.1 Posuzování přípustnosti revize odvolacím soudem	26
2.3 Subjektivní přípustnost	32
2.4 Účinek dovolání a revize	36
2.5 Náležitosti dovolání a Revize	38
2.5.1 Advokátní přímus	38
2.5.2 Forma a lhůta.....	42
2.6 Modality revize v SRN	45
2.6.1 Stížnost proti nepřipuštění revize (<i>Nichtzulassungsbeschwerde</i>)	45
2.6.2 Institut připojení žalovaného k revizi (<i>Anschlussrevision</i>)	47
2.6.3 Skoková revize (<i>Sprungrevision</i>)	48
2.6.4 Právní stížnost (<i>Rechtsbeschwerde</i>)	49
3 Dovolací důvod	52
4 Proces rozhodování o dovolání a revizi.....	57
4.1 Průběh řízení.....	57
4.1.1 Rozsah přezkumu	58
4.1.2 Rozhodnutí	61

4.1.3	Složení.....	68
5	Úprava dovolání podle věcného záměru ČRŠ	70
5.1	Rekodifikace civilního procesního práva v České republice.....	70
5.2	Věcný záměr civilního řádu soudního	71
5.3	Komparace německé právní úpravy s věcným záměrem a úvahy <i>de lege ferenda</i>	73
	Závěr.....	77
	Seznam použitých zdrojů.....	1
	Abstrakt a klíčová slova v českém jazyce.....	11
	Abstrakt a klíčová slova v německém jazyce.....	13
	Abstrakt a klíčová slova v anglickém jazyce	15

Úvod

České právní prostředí podléhá v posledních desetiletích postupné rekodifikaci. Jejím cílem je modernizace právních předpisů tak, aby odpovídaly ideám demokratického právního státu a oprostily se od představ dřívějších, do velké míry ovlivněných komunistickým režimem. Hmotněprávní předpisy již byly ve velké míře rekodifikovány, ze soukromoprávních předpisů záhodno zmínit zákon se symbolickým číslem 89 - občanský zákoník,¹ zákon o obchodních korporacích,² či zákon o mezinárodním právu soukromém.³ Stejně tak se rekodifikace dotkla veřejnoprávních předpisů – z trestního práva tak zejména trestního zákoníku,⁴ zákona o soudnictví ve věcech mládeže⁵ a zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.⁶ Pozornosti zákonodárce však neunikly ani předpisy procesní.

Jak trestní řád,⁷ upravující postup orgánů činných v trestním řízení, tak občanský soudní řád⁸ [dále také „OSŘ“], jsou předpisy s dlouholetou tradicí, které v šedesátých letech minulého století plynule navázaly na změny učiněné v rámci právníkové dvouletky, jejímž cílem bylo kodifikovat základní právní odvětví a přizpůsobit nové předpisy socialistické ideologii. Výsledkem dlouhé tradice těchto předpisů je však mnoho novelizovaných ustanovení,⁹ které mnohdy na nedemokratickou ideologii do určité míry navazují. Příkladem může být mj. institut dovolání, jenž je předmětem zkoumání této práce. Dovolání je v rámci občanského soudního řádu definováno jako mimořádný opravný prostředek, kterým lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu v případech, ve kterých to zákon připouští [§ 236 odst. 1 OSŘ], ačkoliv bylo historicky vždy koncipováno jako opravný prostředek řádný, který právní moc neprolamoval. Toto pojetí dovolání má svůj původ v institutu stížnosti pro porušení zákona¹⁰ podle předchozí právní úpravy, jež byla ryze socialistickým opravným prostředkem dozorčího rázu,¹¹ když jí nedisponovali účastníci řízení.

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

² Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů

³ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů

⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁵ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

⁶ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob, ve znění pozdějších předpisů

⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

⁸ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁹ Občanský soudní řád byl k dnešnímu dni novelizován více než 150x, zároveň bylo pro OSŘ vydáno již osm derogačních nálezů Ústavního soudu, k tomu například LAVICKÝ, Petr. WINTEROVÁ, Alena. DOBROVOLNÁ, Eva. DVOŘÁK, Bohumil. PULKRÁBEK, Zdeněk. *Obrana návrhu věcného záměru civilního řádu soudního*. Právní rozhledy 5/2019, str. 153

¹⁰ Tento dozorčí opravný prostředek porušoval dispoziční zásadu, když bylo právo jej podat odňato účastníkům řízení – tímto způsobem disponovat řízením mohl toliko generální prokurátor.

¹¹ DVOŘÁK, Bohumil. *Nad koncepcí dovolání v civilních věcech*. Diskuse. Právník 4/2018, str. 344

K dalším významným koncepčním změnám civilního procesu pak došlo také přijetím exekučního řádu¹² a insolvenčního zákona,¹³ či oddělením (nejen) nesporných řízení do samostatného zákona [zákona o zvláštních řízeních soudních,¹⁴ dále také „ZŘS“].

Snaha o rekonstrukci civilního práva procesního se v současné formě datuje do roku 2013, kdy byla z iniciativy Ministerstva spravedlnosti ustavena první rekonstrukční komise. Jejím předsedou byl jmenován Roman Fiala, místopředseda Nejvyššího soudu.¹⁵ Tato komise čítala téměř 40 členů,¹⁶ odborníků na různá právní odvětví, a jejím cílem bylo zejména znovusjednocení civilní procesněprávní úpravy do jednoho předpisu.¹⁷ Roku 2016 došlo, opět pod hlavičkou Ministerstva spravedlnosti, k ustavení rekonstrukční komise nové, tentokrát již pouze šestičlenné,¹⁸ jež následujícího roku zveřejnila výsledky svého bádání ve věcném záměru civilního řádu soudního.¹⁹ Civilní řád soudní je zákon, který by měl současný občanský soudní řád nahradit, a jehož věcný záměr se do velké míry inspiroval rakouskou, ale částečně také německou právní úpravou,²⁰ ve které, zejména v případě institutu dovolání, najdeme mnohé podobnosti.

Tato práce si proto klade za cíl provedení deskriptivní právní úpravy revize ve Spolkové republice Německo a dovolání v České republice, a následné komparace obou úprav včetně důsledků, které z nalezených rozdílů pro jednotlivé úpravy plynou. Za hlavní užívané metody tedy byly zvoleny metoda deskriptivní a komparativní. Práci zakončí syntéza získaných poznatků a úvahy *de lege ferenda*, které reflektují přednosti obou úprav, v kontextu právě probíhající rekonstrukce v České republice.

¹² Zákon č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů

¹³ Zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹⁴ Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵ VÁLOVÁ, Irena. *Roman Fiala znovu v čele Komise pro rekonstrukci OSŘ*. Česká justice. Dostupné online: <https://www.ceska-justice.cz/2014/03/roman-fiala-znovu-v-cele-komise-pro-rekonstrukci-osr/>

¹⁶ KRAMER, Jaroslav. LÉKO, Kristián. *Pokus o právní revoluci začíná*. 22.9.2014. Lidové noviny, str. 15. Dostupné online: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=13430>

¹⁷ FIALA, Roman. *Současné procesní úpravy jsou po novelizacích takřka neaplikovatelné*. Česká justice. Dostupné online: <https://www.ceska-justice.cz/2014/10/roman-fiala-soucasne-procesni-upravy-jsou-po-novelizacich-takrka-neaplikovatelné/>

¹⁸ *Pelikán představil novou komisi pro přípravu občanského soudního řádu*. Česká justice. Dostupné online: <https://www.ceska-justice.cz/2016/04/pelikan-predstavil-novou-komisi-pro-pripravu-obcanskeho-soudniho-radu/>

¹⁹ Původní znění s možností připomínkování laickou i odbornou veřejností již není dostupné, v současné podobě je věcný záměr dostupný online: https://justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%9Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1ln%C3%AD+verze+_prosinec+2020.pdf/83cdd87e-18c5-41e9-948e-8defa2525adb

²⁰ LAVICKÝ, Petr. WINTEROVÁ, Alena. DOBROVOLNÁ, Eva. DVOŘÁK, Bohumil. PULKRÁBEK, Zdeněk. *Obrana návrhu věcného záměru civilního řádu soudního*. Právní rozhledy 5/2019, str. 153

Na tomto místě je záhodno upozornit, že institut dovolání zná jak německý, tak český právní řád rovněž v úpravě správního²¹ a trestního soudnictví.²² Vzhledem k rozsahu práce však ponechám dovolání v těchto veřejnoprávních odvětvích stranou, stejně tak zůstane upozaděna problematika nákladů řízení a úprava dovolání podle zákona o soudnictví ve věcech rodinných a nesporných [dále také „FamFG“]²³ a dalších vedlejších zákonů, a zaměřím se primárně na komparaci úpravy občanského soudního řádu s německým civilním procesním pořádkem [*Zivilprozessordnung*,²⁴ dále také „ZPO“].

²¹ § 132 odst. 1 an. VwGO (Verwaltungsgerichtsordnung – řád správního soudnictví, zákon ze dne 19. 03. 1991, BGBl. I S. 686, pro upřesnění české správní právo zná jako mimořádný opravný prostředek toliko kasační stížnost podle § 102 an s.ř.s. (zákon č. 150/2002 Sb. soudní řád správní)

²² § 335 StPO (Strafprozeßordnung – trestní procesní řád, zákon ze dne 07. 04. 1987 (BGBl. I S. 1074, 1319), § 265a trestního řádu

²³ Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit – Zákon upravující řízení ve věcech rodinných a nesporných, účinný od 17. 12. 2008 (BGBl. I S. 2586, 2587)

²⁴ Účinný od 1. 10. 1879 (RGBl. S. 83), ve znění pozdějších předpisů

1 Obecná část

Ačkoliv soudy směřují k vydání zákonného, věcně správného rozhodnutí a ochraně práv účastníků, nejen lidský faktor a administrativní dělba práce v rámci soudu může mít za následek pochybení a omyly. Řízení i samotné rozhodnutí tak mohou trpět vadami různého charakteru, se kterými je třeba počítat, ačkoliv by mělo jít o jevy zcela výjimečné. Podle charakteru té které vady stanovuje zákonodárce různé postupy k jejich nápravě.

Oba právní řády dělí vady v zásadě do dvou skupin. První takovou skupinou jsou vady spočívající v administrativní nesprávnosti, které z povahy věci nemají vliv na věcnou správnost meritorního rozhodnutí a jejich náprava nespočívá ve změně obsahu projevu vůle soudu, ani neovlivňují proces tvorby soudního rozhodnutí.²⁵ Takové vady zásadně napravuje sám soud, který rozhodnutí vydal. Občanský soudní řád pro ně dále upravuje tři odlišné režimy, podle závažnosti té které vady. Zejména se jedná o vady v psaní a počtech, resp. jiné zjevné nesprávnosti, jež podle ustanovení § 164 OSŘ opravuje předseda senátu, který předmětné rozhodnutí vydal, a který je zároveň oprávněn vydat opravné usnesení, je-li to v předmětné situaci nutné. Tyto poznatky platí obdobně v německém právním prostředí [§ 319 ZPO]. Oprava zjevných nesprávností není omezena žádnou lhůtou a lze k ní přistoupit jak na návrh, tak bez návrhu. Naproti tomu u dalších typů vad se vyžaduje iniciativa účastníka. Jedná se zejména o opravu odůvodnění ve smyslu ustanovení § 165 OSŘ, tj. pokud odůvodnění nemá podklad ve zjištění skutkového stavu, a to do okamžiku nabytí právní moci. Stejně tak lze (do 15 dnů od doručení předmětného rozhodnutí) na návrh účastníka dodatečně rozhodnout o opomenuté části předmětu řízení, opomenutých nákladech řízení či předběžné vykonatelnosti.²⁶

Na tomto místě je záhodno upozornit, že devolutivní účinek nemají ani nápravy rozhodnutí podle ustanovení § 210a OSŘ, obsahujícího taxativní výčet případů, ve kterých o nápravě rozhodnutí v rámci autoremedury rozhoduje soud, který rozhodnutí vydal, pokud zcela vyhoví návrhu navrhovatele.²⁷

Německý zákonodárce postup při nápravě těchto vad zakotvuje v ustanovení § 320, respektive ustanovení § 321 ZPO. V režimu podle ustanovení § 320 ZPO, tedy obsahuje-li předmětné rozhodnutí nesprávnosti, které nespádají pod režim zřejmých nesprávností dle

²⁵ VYSKOČILOVÁ, Silvia. Přednáška *občanské právo procesní, náprava vad rozhodnutí, opravné prostředky obecně, opravné systémy a systém opravných prostředků*, ze dne 18. 11. 2021

²⁶ VYSKOČILOVÁ, Silvia. Přednáška *občanské právo procesní, náprava vad rozhodnutí, opravné prostředky obecně, opravné systémy a systém opravných prostředků*, ze dne 18. 11. 2021

²⁷ VYSKOČILOVÁ, Silvia. Přednáška *občanské právo procesní, náprava vad rozhodnutí, opravné prostředky obecně, opravné systémy a systém opravných prostředků*, ze dne 18. 11. 2021

ustanovení § 319 ZPO, opomenutí, nejasnosti nebo rozpory [§ 320 odst. 1 ZPO], může účastník do dvou týdnů od doručení takového rozhodnutí žádat nápravu těchto vad. Pak rozhoduje o nápravě soudce, resp. senát, který dané rozhodnutí vydal, a to bez jednání. Německou zajímavostí je však existence další, jakési objektivní lhůty, které bude blíže věnována pozornost v následující části práce. Podle ustanovení § 320 odst. 2 *in fine* tak není možné opravu rozhodnutí žádat po uplynutí tří měsíců od vydání rozhodnutí (okamžik vyhlášení), přestože rozhodnutí nebylo (správně) doručeno. Taková úprava v českém právním prostředí absentuje.

Podle ustanovení § 321 ZPO, tedy pokud soud podaný návrh zcela nevyčerpal, se postupuje v zásadě stejně, s výjimkou toho, že soud zde nařídí ústní jednání, jehož předmětem je chybějící část (to neplatí, pokud složitost věci nařízení ústního jednání nevyžaduje). Opomenutí se musí týkat uplatněného hlavního či vedlejšího nároku, případně výroku o nákladech řízení, a to ať již je opomenut zčásti, či zcela. Objektivní lhůta zde absentuje [§ 321 odst. 2 ZPO *a contrario*].

Zajímavostí je zde také pomyslná oddělenost nového jednání od části rozhodnuté. Z tohoto důvodu je přípustné, aby se ve věci angažovali i jiní soudci než ti, kteří rozhodovali v původním řízení,²⁸ což je například pro režim podle ustanovení § 320 ZPO explicitně zakázáno [§ 320 odst. 3 ZPO]. Tyto druhy vad nelze napravit žádným opravným prostředkem.

Již na tomto místě můžeme pozorovat základní rozdíly v pojetí opravných mechanismů – německý zákonodárce upřednostňuje zejména rychlé vyřízení věci a spojené řízení, účastník tedy nemusí ve stejné věci zahajovat řízení více. Pokud se český soudce opomene v rozhodnutí vypořádat s částí předmětu řízení, musí účastník po uplynutí dvou týdnů od doručení rozsudku podat novou žalobu (překážka věci rozhodnuté není dána, jelikož o předmětné otázce nebylo rozhodnuto). Nastane-li tato situace v německém rozhodnutí, lze i dodatečně chybu namítnout a v řízení pokračovat. Na druhou stranu vady podle ustanovení § 320 ZPO (nejasnosti, rozpory) nelze po uplynutí tří měsíců od vynesení rozhodnutí jakkoliv změnit, na rozdíl od českého právního prostředí, ve kterém je možné argumentovat neúčinností doručení a k nápravě rozporného odůvodnění podle ustanovení § 165 OSŘ tak může dojít i po uplynutí lhůty delší.

²⁸ BAUMBACH, Adolf. LAUTERBACH, Wolfgang. ALBERS, Jan. HARTMANN, Peter. *Zivilprozessordnung. Mit FamFG, GVG und anderen Nebengesetzen*. 77. přepracované vydání. Mnichov: C. H. Beck oHG, 2019, str. 1473

Vedle toho rozlišujeme takové vady, které potenciálně způsobují věcnou nesprávnost meritorního rozhodnutí.²⁹ Otázka, zda takové vady věcnou nesprávnost skutečně způsobily, je v zásadě předmětem opravného řízení (když subjektivní nespravedlnost bude zřejmě pociťovat ta ze stran, v jejíž neprospěch soud rozhodne, vždy, bez ohledu na to, zda rozhodnutí nesprávné skutečně je).³⁰

Tyto vady dělíme na vady právní, procesní a skutkové. Právní vady nastanou v případech, kdy soud na správně a úplně zjištěný skutkový stav aplikuje nesprávný předpis či jej nesprávně interpretuje. Vady procesní pak označují situace, kdy samotné řízení trpí takovými vadami, které mohly mít vliv na rozhodnutí ve věci samé. Skutkové vady nastanou, pokud soud nesprávně či neúplně zjistil skutečnosti významné pro dané rozhodnutí.³¹ Jejich nápravu lze iniciovat toliko opravnými prostředky.

Opravný prostředek lze definovat jako procesní úkon, jímž se účastník řízení domáhá přezkumu určitého rozhodnutí, či průběhu soudního procesu jako takového.³² Opravné prostředky dělíme primárně na řádné a mimořádné, kdy řádné opravné prostředky směřují proti rozhodnutím, která ještě nenabyla právní moci, mimořádné naopak proti rozhodnutím pravomocným. V české právní úpravě nalezneme hned čtyři opravné prostředky, kterými jsou odvolání, dovolání, žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost, poslední tři řazeny pod opravné prostředky mimořádné. Vedle těchto pak někteří autoři³³ do této kategorie zařazují také žalobu pro neplatnost smíru ve smyslu ustanovení § 99 odst. 3 OSŘ, když tato žaloba naplňuje podstatný znak mimořádných opravných prostředků – prolamuje právní moc usnesení, kterým byl schválen soudní smír. Na druhé straně lze systematickým výkladem dospět k závěru opačnému, jelikož žaloba pro neplatnost smíru není zařazena mezi opravné prostředky [podle ustanovení § 201 a n. OSŘ].

O opravných prostředcích zásadně rozhoduje soud vyšší instance, hovoříme pak o takzvaném devolutivním účinku. Opravné prostředky mohou mít však také tzv. suspenzivní účinek, který označuje odložení právní moci či vykonatelnosti na základě podání opravného prostředku.

²⁹ VYSKOČILOVÁ, Silvia. Přednáška *občanské právo procesní, náprava vad rozhodnutí, opravné prostředky obecně, opravné systémy a systém opravných prostředků*, ze dne 18. 11. 2021

³⁰ WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str. 513

³¹ VYSKOČILOVÁ, Silvia. Přednáška *občanské právo procesní, náprava vad rozhodnutí, opravné prostředky obecně, opravné systémy a systém opravných prostředků*, ze dne 18. 11. 2021

³² WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str. 513

³³ Např. Jiří Kolínek. KOLÍNEK, Jiří. *Meze přezkumu v řízení o zrušení soudního smíru*. Epravo.cz. Dostupné online: <https://www.epravo.cz/top/clanky/meze-prezkumu-v-řízení-o-zrušení-soudního-smíru-106658.html> či Jiří Matzner, MATZNER, Jiří. *Co přinesla novela občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních?* Právní prostor. Dostupné online: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/h-co-prinese-novela-obcanskeho-soudního-radu-a-zakona-o-zvlátních-řízeních-soudních>

Mimořádné opravné prostředky prolamují právní moc a zasahují do právní jistoty, proto zákon váže jejich podání na splnění přísných kritérií, kterým bude blíže věnována pozornost v dalších kapitolách.

Zmíněné teoretické poznatky platí v SRN v zásadě stejně. Německý právní řád však vedle výše zmíněného rozlišuje pojmy *Rechtsmittel* a *Rechtsbehelf*. Oba tyto pojmy se do českého jazyka dají přeložit jedním výrazem, a to opravný prostředek. Pojem *Rechtsmittel* je však užší, a označuje toliko ty opravné prostředky, které mají jak suspenzivní, tak devolutivní účinek. Patří mezi ně odvolání (*Berufung*), dovolání/revize (*Revision*), okamžitá stížnost (*Sofortige Beschwerde*) a právní stížnost (*Rechtsbeschwerde*). Pojem *Rechtsbehelf* pak popisuje napadnutelnost (*Anfechtbarkeit*) určitého rozhodnutí, jako je například specifický *Rechtsbehelf* námitky (*Einspruch*), kterou se napadá rozsudek pro zmeškání.³⁴

V německém kontextu tedy nelze hovořit o mimořádných či řádných opravných prostředcích,³⁵ nicméně z českého pohledu by německá revize byla podřazena pod opravné prostředky řádné.

Pro úplnost považuji za důležité zmínit, že vedle opravných prostředků český občanský soudní řád zná ještě další, specifické způsoby nápravy vad nebo změny určitých rozhodnutí *sui generis*, jako je například odpor (který nevede k zahájení přezkumného řízení, při jeho podání *ex lege* dochází ke zrušení platebního rozkazu, proti kterému směřuje, a soud ve věci nařídí jednání), návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání či návrh na zrušení usnesení o schválení smíru. Rozdíly jsou tedy patrné i v koncepci opravných prostředků *per se*, když německý zákonodárce například námitku proti rozsudku pro zmeškání mezi opravné prostředky (*Rechtsbehelfe*) zařazuje, podle českého právního řádu se však o opravný prostředek nejedná.

Podobnosti však nalezneme u dalších specifických prostředků nápravy vadného rozhodnutí – oba právní řády počítají ve stejné míře s ústavní stížností, která bývá označována za zvláštní prostředek ochrany základních lidských práv a svobod, či s návrhem na zahájení řízení při Evropském soudu pro lidská práva.³⁶

³⁴ Právníký lexikon REHADAT.DE. *Lexikon zur beruflichen Teilhabe: Rechtsbehelf/Rechtsmittel*. Dostupné online: <https://www.rehadat.de/lexikon/Lex-Rechtsbehelf---Rechtsmittel/>

³⁵ HEßLER, Hans-Joachim. In ZÖLLER, Richard. ALTHAMMER, Christoph. FESKORN, Christian. GEIMER, Reinhold. GREGER, Reinhold. HERGET, Kurt. HEßLER, Hans-Joachim. LORENZ, Arndt. LÜCKEMANN, Clemens. SCHULTZKY, Hendrik. SEIBEL, Mark. VOLLKOMMER, Max. *ZPO. Zivilprozessordnung*. 34. Vydání. Kolín nad Rýnem: Nakladatelství Otto Schmidt KG, 2022, marg. 7, § 567

³⁶ WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str. 515. Tyto specifické prostředky zná i německý právní řád.

1.1 Vymezení institutu dovolání

Jak již naznačeno výše, je podle platné právní úpravy v České republice dovolání řazeno mezi mimořádné opravné prostředky. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacích soudů a má tzv. centrální devolutivní účinek, tzn. o všech dovoláních rozhoduje výhradně Nejvyšší soud se sídlem v Brně. Na druhé straně v SRN je revize koncipována jako řádný opravný prostředek a vedle centrálního devolutivního účinku (Rozhoduje vždy Spolkový soudní dvůr v Karlsruhe, německy *Bundesgerichtshof*, dále také „BGH“), má také účinek odkladný (suspenzivní).

Funkce dovolání je v zásadě dvojitá. V českém právním prostředí bývá v teorii některými autory za primární funkci považováno poskytování ochrany porušeným subjektivním právům, za sekundární pak sjednocování právní praxe. Tuto posloupnost funkcí dovozujeme z nutnosti aktivity některé ze stran sporu, která sjednocování právní praxe umožní (dovolací řízení nelze zahájit z moci úřední).³⁷ Proti tomu se však vymezují jiní teoretici, kteří považují sjednocování rozhodovací praxe za funkci významnější (např. Winterová a kol),³⁸ a to zejména na základě současné formulace podmínek přípustnosti. K tomuto názoru se klaní i německá teorie.³⁹

V německé právní úpravě však pozorují několik zásadních rozdílů (konkrétně institutů, kterými česká právní úprava nedisponuje), které hovoří ve prospěch prvního pojetí. Za nejvýznamnější považují možnost zákazu zpětvzetí revize. Německý Spolkový soudní dvůr, který o revizi rozhoduje, může zakázat zpětvzetí revize v případě, že věc převyšuje zájem stran. V českém kontextu můžeme za obdobný institut považovat neúčinnost zpětvzetí [§ 96 odst. 3 OSŘ], který nalezne uplatnění, pokud druhá strana se zpětvzetím dovolání z vážných důvodů nesouhlasí. Neúčinnost zpětvzetí však vychází však z iniciativy účastníka, nikoliv z diskrece soudu, jako je tomu v SRN. Ke zpětvzetí revize je navíc souhlasu revizního žalovaného zapotřebí vždy [§ 565 odst. 2 ZPO].

Revizi lze dále připustit pouze v případě, že je na věci dán veřejný zájem, bez ohledu na to, jaký důvod revizního žalobce k podání revize vedl (podmínky přípustnosti jsou blíže diskutovány v další části práce).

³⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 03. 2015 – sp.zn. 27 Cdo 34/2012, DVOŘÁK, Bohumil. Seminář *mimořádné opravné prostředky* na právnické fakultě Univerzity Karlovy ze dne 9. 12. 2019

³⁸ WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str. 515

³⁹ K tomu například Gottwald. GOTTWALD, Peter. *Dovolání podle německého práva*. Bulletin advokacie. Dostupné online: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dovolani-podle-nemeckeho-prava>

Z důvodu absence těchto institutů v české právní úpravě se přikláním k názoru, že primární funkcí dovolání, jakožto pomyslné třetí instance (přestože v ČR jí v současné době není), je právě ochrana individuálních subjektivních práv, které mohly být porušeny v průběhu soudního řízení. Tento argument potvrzuje také výše citované rozhodnutí Nejvyššího soudu.⁴⁰

V současné době je nejvíce kritizován fakt, že dovolací soud primární, ale v návaznosti také sekundární funkci plní nedostatečně, jelikož až cca 80 % podaných dovolání je odmítnuto, tj. vyřízeno nemeritorním způsobem.⁴¹ Valná část práce Nejvyššího soudu je tak koncentrována na posuzování přípustnosti podaných dovolání a zbývá méně času na poskytování ochrany soukromým právům a oprávněným zájmům účastníků.

⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 03. 2015, sp. zn. 29 Cdo 34/2012

⁴¹ Statistika Nejvyššího soudu pro rok 2021, dostupné online:

[https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/\\$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf)

1.2 Historický kontext

Tradice dovolání sahá v českých zemích až do období Josefa II., kdy bylo díky Josefinskému soudnímu řádu zakotveno třístupňové soudní řízení. Tzv. revizí bylo možné ve třetí instanci přezkoumávat omezené spektrum rozhodnutí soudu druhého stupně a vyznačovala se jednak písemnou formou a jednak také svou řádností (po druhém stupni tedy rozhodnutí nenabývalo právní moci).⁴² Menší změnu přinesl v roce 1898 nový civilní řád soudní. Tento již explicitně umožňoval dovolání v rozsahu širším, postupně byl však i tento rozsah podstatně omezován. Nejvýznamnější omezení představovaly podmínky přípustnosti v podobě povinnosti naplnit některý z dovolacích důvodů, mezi které byly zařazovány například zmatečnostní vady, ale také nesprávné právní posouzení věci [§ 503 zákona č. 113/1895 ř. z.]. Dovolání podle civilního řádu soudního bylo na rozdíl od předchozí úpravy založeno na principu ústnosti a opět mířilo proti nepravomocným rozhodnutím, mělo tedy stále povahu opravného prostředku řádného.⁴³

Důležitý milník přichází v roce 1948, kdy dochází ke zrušení institutu dovolání a jeho nahrazení stížností pro porušení zákona, kterou dále přejímá i občanský soudní řád z roku 1963. Tento dozorčí institut byl koncipován velmi odlišně od dovolání – jednalo se o mimořádný opravný prostředek, který tedy směřoval proti *pravomocným* rozhodnutím, a to výlučně z důvodu porušení zákona. Zákon mohl být porušen buď v rámci samotného řízení, nebo bylo-li rozhodnuto o věci vyloučené z pravomoci československých soudů, či se porušení mohlo týkat rozhodnutí ve věci samé. Z přezkumu byly určité otázky zcela vyloučeny.⁴⁴ Stížnost pro porušení zákona nemohl podat účastník řízení, nýbrž jen vybraný okruh veřejných činitelů, tzv. „strážců socialistické zákonitosti“ a projednával ji Nejvyšší soud republiky, případně Nejvyšší soud ČSFR.⁴⁵

Z historického pohledu tedy jde při pojetí dovolání jako mimořádného opravného prostředku o anomálii, jelikož bylo vždy upraveno jako řádný opravný prostředek, ostatně stejně tomu tak je v sousedních státech.

Po roce 1989 při znovuzavedení dovolání do naší právní úpravy, zvítězila v rámci diskuzí jeho povaha mimořádná. Důvody byly zřejmě čistě politické,⁴⁶ vyslovila je tehdy slovenská politická reprezentace a původně nepůsobily žádných pochybností, když se za necelých čtyřicet let již stalo zvykem, že Nejvyšší soud rozhoduje o mimořádných opravných prostředcích.⁴⁷ Stížnost pro porušení zákona, z jejíž koncepce úprava vycházela, však byla svou povahou spíše dozorčím

⁴² SCHELLEOVÁ, Ilona. *Dovolání v civilním řízení včera a dnes*. Bulletin advokacie č. 6 – 7 1997, str. 25

⁴³ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Dovolání v civilním řízení včera a dnes*. Bulletin advokacie č. 6 – 7 1997, str. 26

⁴⁴ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Dovolání v civilním řízení včera a dnes*. Bulletin advokacie č. 6 – 7 1997, str. 26

⁴⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Dovolání v civilním řízení včera a dnes*. Bulletin advokacie č. 6 – 7 1997, str. 26

⁴⁶ RUBEŠ, Josef. *Kodifikace a rekodifikace civilněprocesních předpisů u nás*. Právní praxe. 1993, č. 3, str. 133

⁴⁷ DVOŘÁK, Bohumil. *Nad koncepcí dovolání v civilních věcech*. Diskuse. Právník 4/2018, str. 344

prostředkem prokurátorského rázu, který nevyzdvihoval právní jistotu jako příliš velkou hodnotu.⁴⁸ Dovolání na druhé straně bývá bráno spíše jako západoevropský prostředek, který přispívá k zachování stability a právní jistoty.⁴⁹

Co se předpokladů přípustnosti týče, bylo po znovuzavedení vycházeno ze dvou zásad, a to zásady univerzality (omezeně) a diformity – podle těchto zásad bylo za určitých okolností možné dovoláním napadat všechna rozhodnutí odvolacího soudu, která byla odlišná od rozhodnutí soudu první instance.⁵⁰ Toto pojetí je problematické, když i potvrzující rozhodnutí odvolacího soudu může být nesprávné. Proto zákonodárce přistoupil k zavedení institutu tzv. připuštění, které umožňovalo dovoláním napadnout i jiná než výše zmíněná rozhodnutí, jestliže měla předmětná právní otázka zásadní význam a odvolací soud dovolání připustil.⁵¹ Možnost připuštění však byla roku 2000 odstraněna. Tento model byl do současné podoby změněn novelou číslo 404/2012 Sb., tedy v roce 2013.

Jádro právní úpravy civilního procesu v SRN tvoří zejména, rovněž mnohokrát novelizovaný, civilní procesní pořádek (*Zivilprozessordnung*), z roku 1877, účinný od 01. 10. 1879. Upravuje, podobně jako občanský soudní řád, primárně nalézací a vykonávací řízení (Knihy 1-8 a 10), vedle toho však obsahuje navíc právní úpravu justiční spolupráce v rámci Evropské Unie. ZPO patří mezi tradiční zákony, které sjednotily dříve roztržštěné zákonodárství.

Právní úprava byla inspirována zejména francouzským *Königliche Prozessordnung* (Hannover 1850) a rýnsko-francouzskými zákony.⁵² Novely se pak soustředily na modernizaci civilního procesu, jeho zjednodušování, posílení první instance, později také na změnu pojetí opravných prostředků a větší odpovědnost soudců. Jejich cílem bylo mj. zrychlení řízení, tedy vydání meritorního rozhodnutí v co možná nejkratší době.⁵³

Do roku 1877 upravoval tehdy účinný civilní procesní řád tzv. hodnotovou revizi (*Wertrevision*), předmět sporu tedy vždy musel přesáhnout určitou konkrétní hranici.⁵⁴ To se podobá současné české právní úpravě, která neumožňuje podat dovolání co do výroků, které způsobily (potenciálnímu) dovolateli újmu nižší než 50 000 Kč. Tato hranice tvořila 1 500 říšských

⁴⁸ DVOŘÁK, Bohumil. *Seminář mimořádné opravné prostředky na právnické fakultě Univerzity Karlovy* ze dne 09. 12. 2019

⁴⁹ DVOŘÁK, Bohumil. *Nad koncepcí dovolání v civilních věcech*. Diskuse. Právník 4/2018, str. 345

⁵⁰ SCHELLEOVÁ, Iлона. *Dovolání v civilním řízení včera a dnes*. Bulletin advokacie č. 6 – 7 1997, str. 28

⁵¹ SCHELLEOVÁ, Iлона. *Dovolání v civilním řízení včera a dnes*. Bulletin advokacie č. 6 – 7 1997, str. 28

⁵² POHLMANN, Petra. *Zivilprozessrecht*. 4. Vydání. Mnichov: C. H. Beck oHG, 2018, str. 15

⁵³ PREUSS, Nicola. *Verfahrensrechtliche Grundlagen für den "Elektronischen Schriftverkehr" im Zivilprozess*. Vědecký článek v odborném časopise *Zeitschrift für Zivilprozess*, str. 421

⁵⁴ GOTTWALD, Peter. *Dovolání podle německého práva*. Bulletin advokacie. Dostupné online: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dovolani-podle-nemeckeho-prava>

marek, přičemž byla postupně zvyšována, aby pokryla míru inflace a zamezila přílišnému nápadu. Po druhé světové válce se hranice postupně vyšplhala až na 60 000 německých marek, přičemž i pokud byla hodnota předmětu sporu nižší, mohl odvolací soud revizi v případě zásadního významu připustit.⁵⁵ Hodnota německých marek se přepočítává přibližně 1:2, jednalo by se tedy přibližně o 120 000 EUR, přičemž s průměrnou inflací 3 % ročně by taková částka za dvacet let odpovídala hodnotě asi 196 000 EUR, tedy v přepočtu necelých 5 000 000 Kč.

I pro tyto spory však platilo omezení zásadního významu – dovolací soud měl vyhrazené právo jakékoliv podání odmítnout (tedy meritorně se jím vůbec nezabývat), jestliže nebyl zásadní význam právní otázky dán.⁵⁶

V současné době, po velké reformě ZPO v roce 2002,⁵⁷ je již revize upravena jako tzv. ryze přípustnostní revize (*Reine Zulassungsrevision*), záleží tedy pouze na tom, zda revizi soud druhé instance připustí.

Na tomto místě je záhodno upozornit, že v současné době některými teoretiky kritizovaná česká roztržičnost civilního procesu je v SRN velmi podobná, relevantní předpisy tak obsahuje také základní zákon⁵⁸ (*Grundgesetz*, dále také „GG“), tedy „ústava“ působící na celostátní úrovni. Organizaci soudní soustavy se pak věnuje *Gerichtsverfassungsgesetz*⁵⁹ (dále také „GVG“), který popisuje soustavu obecných soudů a zásadu veřejnosti (§ 169 a n. GVG). Zajímavostí je také právní úprava příslušnosti, kdy místní příslušnost upravuje ZPO, věcnou a funkční však GVG.⁶⁰

Dalšími relevantními předpisy jsou:

*Gesetz über die Zwangsversteigerung und Zwangsverwaltung*⁶¹ (zákon o výkonu rozhodnutí), který navazuje na úpravu vykonávacího řízení ZPO v oblasti nemovitostí, především pozemků a jejich režimu v průběhu vykonávacího řízení,

Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der Freiwilligen Gerichtsbarkeit (zákon o soudnictví ve věcech rodinných a nesporných), který upravuje, jak již

⁵⁵ GOTTWALD, Peter. *Dovolání podle německého práva*. Bulletin advokacie. Dostupné online: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dovolani-podle-nemeckeho-prava>

⁵⁶ GOTTWALD, Peter. *Dovolání podle německého práva*. Bulletin advokacie. Dostupné online: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dovolani-podle-nemeckeho-prava>

⁵⁷ Gesetz zur Reform des Zivilprozesses, ZPO-RG, ze dne 21. 07. 2001, BGBl. I S. 1887

⁵⁸ Upravuje některá základní civilně-procesní práva, příkladmo právo na přístup k soudu (čl. 103 odst. 1 GG), právo na zákonného soudce (Art. 101 abs. 1 GG), právo na spravedlivý proces a princip právního státu (Art. 2 abs. 1 ve spojení s art. 20 abs. 3 GG), zákaz svévolného a nepředvídatelného rozhodování (Art. 3 abs. 1 GG). Vedle toho zde nalezneme také základy organizace soudní soustavy, princip nezávislosti a nestrannosti soudů a soudců (Art. 92, respektive 95 GG). Základní zákon je jednou ze sedmnácti ústav SRN – každá z 16 spolkových zemí má navíc ještě ústavu vlastní.

⁵⁹ Zákon o soudech ze dne 09. 05. 1975 (BGBl. I S. 1077)

⁶⁰ POHLMANN, Petra. *Zivilprozessrecht*. 4. Vydání. Mnichov: C. H. Beck oHG, 2018, str. 56

⁶¹ Zákon ze dne 24. 03. 1897 (RGBl. S. 97)

název napovídá, řízení ve věcech rodinných, ale také obsahuje úpravu řízení ve věcech opatrovnických či pozůstalostních – ten se svou povahou nejvíce podobá českému ZŘS, *Grundbuchordnung*⁶² (katastrální řád), který upravuje řízení ve věcech katastrálních a *Insolvenzordnung*⁶³ (insolvenční řád), který obsahuje úpravu insolvenčního řízení.⁶⁴

Souhrnně lze konstatovat, že systém právní úpravy civilního procesu je v obou zemích velmi podobný, včetně kritizované roztržičnosti. Čeho si však nelze nevšimnout je dlouhá platnost německých zákonů – většina se datuje do konce 19. století. V německy hovořících zemích jsou zákony vnímány jako kulturní dědictví a k jejich změně dochází sporadicky. Rekodifikace se tedy v současné době neplánuje. Největší změnu poslední doby tak přinesla výše zmíněná velká novela v roce 2002, která roli rekodifikace v podstatě zastoupila.

⁶² Zákon ze dne 26. 05.1994 (BGBl. I S. 1114)

⁶³ Zákon ze dne 5. 11. 1994 (BGBl. I S. 2866)

⁶⁴ POHLMANN, Petra. *Zivilprozessrecht*. 4. Vydání. Mnichov: C. H. Beck oHG, 2018, str. 57. Další zákony jako je Richtergesetz (soudcovský zákon), Bundesrechtsanwaltdordnung (upravují postavení advokátů na zemské úrovni), co se týče poplatků, ty nalezneme v zákonech Gerichtskostengesetz (soudní poplatky), Gerichtskosten in Familiensachen (soudní poplatky ve věcech rodinněprávních), Notarkostengesetz (notářský tarif), Rechtsanwaltvergütungsgesetz (advokátní tarif).

1.3 Systém opravných prostředků

Opravné systémy lze definovat jako vymezení obecných principů, které prostupují opravným řízením.⁶⁵ V jejich rámci pak rozlišujeme v obou zemích tři základní kritéria.

Prvním z nich je skutečnost, zda je soud vyšší instance vázán již zjištěným skutkovým stavem soudu, jehož rozhodnutí je napadáno, dalším je rozsah práv účastníků v rámci opravného řízení, tedy zejména zda mohou uplatňovat nová tvrzení či důkazy, a nakonec je to způsob, kterým soud, jež opravný prostředek projednává, může rozhodnout.⁶⁶

Rozlišujeme tak opravné systémy apelační, kasační a revizní.

Apelační princip zakotvuje možnost přezkoumání napadeného rozhodnutí jak po stránce právní, tak skutkové. Opravný soud tak může dospět k jiným skutkovým závěrům než soud první instance. Z hlediska rozsahu práv účastníků pak dále rozlišujeme systém úplné a neúplné apelace – zákaz novot platí u apelace neúplné, který je v českém právním řádu zachován pro řízení sporné, úplná apelace naopak účastníkům uplatňovat nová tvrzení a důkazy umožňuje. Ta se v České republice uplatňuje zejména u odvolání v řízení nesporném [§ 28 odst. 1 ZŘS].⁶⁷ Opravný soud pak může napadené rozhodnutí změnit, zrušit, či potvrdit.⁶⁸

Kasační princip se naopak vyznačuje zákazem soudu napadené rozhodnutí změnit, může jej tedy toliko potvrdit či zrušit a vrátit soudu, který napadené rozhodnutí vydal, k dalšímu řízení.⁶⁹ Přezkum je prováděn výlučně po stránce právní a platí zákaz novot. Na kasačním principu je v současné době zřejmě založeno pouze řízení o žalobě pro zmatečnost, do roku 2012 pak bylo na kasačním principu rovněž založeno dovolání.⁷⁰

Revizní systém rovněž předpokládá přezkum po stránce právní, opravný soud však na rozdíl od kasačního systému umožňuje napadené rozhodnutí také změnit.

⁶⁵ WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str. 505

⁶⁶ WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str. 505

⁶⁷ SEDLÁČEK, Miroslav. *K opravným systémům v civilním soudním řízení.* In GERLOCH, Aleš. KRZYŽANKOVÁ ŽÁK, Katarzyna. *Právo v měnícím se světě.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, str. 395

⁶⁸ SEDLÁČEK, Miroslav. *K opravným systémům v civilním soudním řízení.* In GERLOCH, Aleš. KRZYŽANKOVÁ ŽÁK, Katarzyna. *Právo v měnícím se světě.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, str. 395

⁶⁹ Soudu druhé či první instance

⁷⁰ BUREŠ, Jaroslav. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád. Komentář.* Praha: C.H. Beck, 2009, str. 1583, § 201 až 376

Pro úplnost považuji za důležité zmínit, že zařazení institutu dovolání pod některý ze jmenovaných opravných systémů je v současné době předmětem diskuzí. Pod revizní systém totiž dovolání zařazuje např. Zahradníková,⁷¹ Sedláček⁷² a další autoři, i v německém právním řádu je revize zásadně řazena pod systém revizní.⁷³ Na druhé straně příkladmo Winterová⁷⁴ považuje dovolání za představitele opravného systému kasačního. Zásadním rozdílem mezi revizním a kasačním systémem, jak je výše nastíněn, je možnost *změny* rozhodnutí. Jedním z argumentů pro kasační princip se zdá být fakt, že ke změně rozhodnutí dovolacím soudem dochází sporadicky.⁷⁵ Ustanovení § 243 odst. 1 písm. b) OSŘ stanoví, že soud „*může rozhodnutí odvolacího soudu změnit, jestliže odvolací soud rozhodl nesprávně a jestliže dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout.*“ (implicitně stejnou formulaci pak nalezneme také v ustanovení § 563 ZPO). O věci může dovolací soud tedy rozhodnout pouze tehdy, jestliže byl skutkový stav zjištěn do té míry, že by jeho další zkoumání soudem první či druhé instance bylo nadbytečné (zejména proto, že by tento soud stejně musel rozhodnout způsobem, který mu dovolací instance svým závazným právním názorem určí),⁷⁶ dovolací soud je tedy v možnosti změnit napadené rozhodnutí silně limitován. Dle mého názoru však pouhá možnost změny rozhodnutí postačuje pro jeho podřazení po revizní opravný systém, a kloním se tedy k této části odborných publikací.

⁷¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, str. 304

⁷² SEDLÁČEK, Miroslav. *K opravným systémům v civilním soudním řízení*. In GERLOCH, Aleš. KRZYŽANKOVÁ ŽÁK, Katarzyna. *Právo v měnícím se světě*. Nakladatelství Aleš Čeněk, 2020, str. 395

⁷³ POHLMANN, Petra. *Zivilprozessrecht*. 4. Vydání. Mnichov: C. H. Beck oHG, 2018, str. 295

⁷⁴ WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str. 520

⁷⁵ Statistika Nejvyššího soudu pro rok 2021, dostupné online:

[https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/\\$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf)

⁷⁶ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel. SMOLÍK, Petr. LEVÝ, Jiří. DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, str. 1102, marg. č. 5, § 243d

2 Přípustnost dovolání

2.1 Přípustnost dovolání v České republice

Soud se může dovoláním v meritu zabývat pouze v případě, že jsou naplněny zákonem stanovené předpoklady.⁷⁷ Vedle obecných náležitostí, které musí splňovat každé podání [§ 42 odst. 4 OSŘ], jsou z důvodu své mimořádnosti na dovolání kladeny podmínky dodatečné. Ty můžeme rozdělit do několika základních kategorií – první kategorií je okruh rozhodnutí, která lze dovoláním napadnout. Někdy bývá označována také jako přípustnost objektivní. Dovolání rovněž smí podat pouze osoba, která je k tomu oprávněna – je tedy nutné splnit i podmínku v podobě přípustnosti subjektivní. Dále musí být naplněny předpoklady přípustnosti, dovolací důvod,⁷⁸ a také jakási vedlejší kritéria, jako je poplatková povinnost, povinné zastoupení či dodržení lhůty k podání dovolání.⁷⁹

Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat výlučně Nejvyšší soud, resp. soud Ústavní.⁸⁰ Posuzuje se vždy podle stavu daného v době rozhodování v době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu [§ 243f odst. 1 OSŘ].

To nijak neovlivňuje dílčí úkony soudu první instance v rámci dovolacího řízení, kterým bude věnována pozornost později.

Nesplnění těchto náležitostí pak podle povahy vady podání vede buď k odmítnutí dovolání podle ustanovení § 243c odst. 1 OSŘ, či zastavení dovolacího řízení podle § 104 odst. 1 OSŘ při nesplnění všeobecných podmínek řízení.

2.1.1 Objektivní přípustnost dovolání

Jak již bylo zmíněno výše, dovolání směřuje proti pravomocnému rozhodnutí (tj. rozsudku nebo usnesení) odvolacího soudu, přičemž odvolacím soudem může být krajský soud (rozhodoval-li v prvním stupni soud okresní), nebo vrchní (pokud byla v prvním stupni dána věcná příslušnost krajského soudu podle § 9 OSŘ).

⁷⁷ WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str. 513

⁷⁸ Toto dělení pochází zejména od Hynka Bulína, např. BULÍN, Hynek. *Odvolání a dovolání v osnově československého civilního řádu soudního.* Časopis pro právní a státní vědu, 1938, roč. 221, str. 106–121, 204–219, vedle toho rozlišujeme ještě další způsoby dělení, tento způsob mi však přišel nejvíce přiléhavý. Někteří autoři pak navíc rozlišují dělení objektivní přípustnosti podle toho, zda se napadá rozhodnutí podle § 237 nebo § 238a, k tomu příkladmo Bohumil Dvořák. DVOŘÁK, Bohumil. *Nad koncepcí dovolání v civilních věcech.* Diskuse. Právník 4/2018

⁷⁹ SVOBODA, Karel. TRNĚNÁ, Klára. *Dovolání.* První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 3

⁸⁰ SVOBODA, Karel. TRNĚNÁ, Klára. *Dovolání.* První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 3

Samotné dovolání je institutem, který v zásadní míře zasahuje do právní jistoty, jež byla nastolena napadeným pravomocným rozhodnutím. Z tohoto důvodu váže zákonodárce podání dovolání na splnění přísných podmínek a umožňuje jej navíc pouze v případech, kdy zájem na přezkumu rozhodnutí převyšuje zájem na zachování právní jistoty.⁸¹

První skupinou rozhodnutí, která lze napadnout dovoláním, jsou ta rozhodnutí, kterými se odvolací řízení končí. Zákonodárce zde vyžaduje, aby byl naplněn některý z předpokladů přípustnosti podle § 237 OSŘ (který obsahuje takzvané pozitivní předpoklady přípustnosti), a zároveň nebyla naplněna žádná z podmínek ustanovení § 238 OSŘ (tedy z negativních předpokladů přípustnosti).

2.1.1.1 Pozitivní vymezení přípustnosti podle § 237 OSŘ

Ustanovení § 237 OSŘ vedle faktu, že lze dovoláním napadat pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, kterými se řízení končí, upozorňuje také na to, že předmětné rozhodnutí musí záviset na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva při současném naplnění některého ze čtyř zákonných předpokladů přípustnosti (alternativně).

Prvním takovým předpokladem je, že napadené konečné rozhodnutí odvolacího soudu závisí na otázce, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od existující ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (resp. Ústavního soudu).⁸² Tento důvod tedy poukazuje na existenci určité rozhodovací praxe, která zabezpečuje obdobné rozhodování soudu v obdobných situacích. Ustálenost rozhodovací praxe je vytvořena zejména v případech, kdy dovolací soud shodně vyřešil větší množství otázek (pojem množství přitom, zřejmě záměrně, není blíže definován), nebo pokud bylo nějaké rozhodnutí NS publikováno v tzv. zelené sbírce (sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek), a to ať již se jedná o stanoviska Nejvyššího soudu zaujatá kolegií nebo plénem podle § 14 odst. 3 zákona o soudech a soudcích,⁸³ či vybraná rozhodnutí Nejvyššího soudu a ostatních soudů [§ 24 zákona o soudech a soudcích].⁸⁴ Pokud má dovolatel za to, že je naplněn tento předpoklad přípustnosti, musí nejprve identifikovat zásadní právní otázku, kterou by měl dovolací soud řešit, a dále musí vyhledat příslušnou judikaturu Nejvyššího soudu, ve které

⁸¹ WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str. 520

⁸² Nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2016, II. ÚS 2000/2016

⁸³ Zákon č. 6/2002 Sb., zákon o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů

⁸⁴ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád.* 3. vydání. Praha: C. H. Beck. 2021. Marg. 5-6 § 237

v obdobném případě dovolací soud rozhodl jinak, a v dovolání ji uvést. Pod ustálenou rozhodovací praxí NS nelze podřadit rozhodnutí Ústavního soudu.⁸⁵

Druhým předpokladem je případ, kdy odvolací soud konečné rozhodnutí založil na řešení právní otázky (ať hmotněprávní či procesněprávní), která ještě nebyla v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu řešena, a dovolatel má za to, že řešení otázky odvolacím soudem nebylo správné. Je naplněn i v případech, kdy nebylo rozhodnuto o všech aspektech daného rozhodnutí, nemusí tedy jít o zcela novou věc.⁸⁶ Objektivně je tímto případem zřejmě nejsnazší argumentovat, když dovolatel nemusí zmiňovat existující judikaturu. Musí však opět dostatečně konkrétně formulovat právní otázku, kterou se má dovolací soud zabývat.

Třetím případem může být otázka, která je v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu řešena rozdílně, tj. judikatura je nesourodá. Tento předpoklad je dán, je-li určitá otázka rozhodována rozdílně mezi jednotlivými tříčlennými senáty Nejvyššího soudu. Obvykle má tříčlenný senát vždy povinnost předložit věc k rozhodnutí velkému senátu, má-li vůli ve věci rozhodnout odlišně, než bylo rozhodováno doposud. Přesto však nelze vyloučit, že k výše zmíněné situaci dojde – například pokud o obdobné věci rozhodují dva tříčlenné senáty současně. Na procesní otázky se navíc toto pravidlo nevztahuje, nemají-li zásadní význam [§ 20 odst. 2 zákona o soudech a soudcích].⁸⁷ Dovolatel musí vedle náročné formulace právní otázky rovněž odkazovat na judikaturu Nejvyššího soudu a blíže rozebrat, jak byla v těchto konkrétních rozhodnutích právní otázka posuzována odlišně.

Čtvrtým a posledním možným předpokladem přípustnosti je, že má již rozhodnutá otázka být Nejvyšším soudem posouzena jinak. Taková otázka byla již Nejvyšším soudem řešena, dovolatel však má za to, že by dovolací soud měl svůj názor přehodnotit. Ustálená rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je tedy pro předmětnou právní otázku vytvořena, odvolací soud také rozhodl v souladu s touto praxí, nicméně dovolatel se domnívá, že by předmětná otázka měla do budoucna být řešena rozdílně, ustálená rozhodovací praxe dovolacího soudu by tak měla být překonána. Naplnit tento předpoklad by z povahy věci mělo být velmi obtížné, jelikož pod princip právní jistoty zařazujeme zejména záruku, že bude ve stejných právních otázkách rozhodováno obdobně, jako bylo rozhodováno dosud. O změně rozhodovací praxe rozhoduje velký senát Nejvyššího

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 01. 11. 2013, 32 Cdo 3119/2013

⁸⁶ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck. 2021. Marg. 5-6 § 237

⁸⁷ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck. 2021. Marg. 3 § 237

soudu, který se skládá z předsedy a minimálně 8 soudců (typicky 15)⁸⁸ předmětného kolegia, který zasedá ročně k jednotkám případů. Konkrétně v roce 2021 zasedal čtyřikrát, při ročním nápadu kolem 4 000 dovolání.⁸⁹ U tohoto předpokladu pak nastává nejvyšší míra diskrece dovolacího soudu v posouzení přípustnosti podání.

2.1.1.2 Negativní vymezení přípustnosti podle § 238 OSŘ

Vedle pozitivních podmínek přípustnosti nalezneme v ustanovení § 238 OSŘ také tzv. negativní podmínky přípustnosti, tedy případy, ve kterých dovolání *není* přípustné. Jsou jimi:

- Věci upravené v části druhé občanského zákoníku (tedy rodinné právo), je-li řízení vedeno podle občanského soudního řádu (který upravuje sporné řízení) s výjimkou sporů vyplývajících z manželského majetkového práva,
- věci upravené zákonem o registrovaném partnerství, je-li řízení vedeno podle občanského soudního řádu. Dovolání ve věcech registrovaného partnerství navíc vylučuje také § 30 zákona o zvláštních řízeních soudních,
- bagatelní spory. Je-li předmětem sporu nepeněžité plnění, musí jeho hodnota převyšovat částku 50 000 korun, a to k okamžiku vydání napadeného rozhodnutí (výroku). Výjimkou jsou spory ze spotřebitelských smluv a z pracovněprávních vztahů,⁹⁰ jinak řečeno spory vyplývající z právních vztahů mezi spotřebitelem a podnikatelem⁹¹ a mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem.⁹² Do této kategorie pak vedle právních vztahů založených spotřebitelskou smlouvou zařazujeme také právní vztahy založené na základě zákona, je-li jejich vznik od spotřebitelské smlouvy odvislý.⁹³ Vůči jednotlivým účastníkům je třeba jejich jednotlivé nároky zkoumat samostatně. Částka 50 000 Kč tak platí pro každý z jednotlivých nároků zvlášť, nejedná se o celkový součet všech nároků jednoho účastníka v rámci jednoho řízení.⁹⁴ Pokud tedy v jednom rozhodnutí soud rozhodl o dvou nárocích,

⁸⁸ OBČANSKOPRÁVNÍ A OBCHODNĚPRÁVNÍ KOLEGIUM NEJVYŠŠÍHO SOUDU. *O Nejvyšším soudu.*

Dostupné online:

https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/f069f297c2422c1bc12576ac0045940f/c19977e48c277e9ac1257e67004137a9?OpenDocument

⁸⁹ Statistika Nejvyššího soudu pro rok 2021. www.nsoud.cz. Dostupné online:

[https://nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/09BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/\\$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf](https://nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/09BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf)

⁹⁰ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád. 3. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2021, marg. 5-6 § 238

⁹¹ Práva a povinnosti upravené ustanovením § 1810 občanského zákoníku a n.

⁹² Práva a povinnosti upravené zákonem č. 262/2006 Sb., zákoníkem práce

⁹³ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád. 3. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2021, marg. 5-6, § 238

⁹⁴ SVOBODA, Karel. TRNĚNÁ, Klára. *Dovolání.* První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 50

o jednom ve výši 40 000 Kč a jednom ve výši 60 000 Kč, dovolání je přípustné toliko co do výroku druhého. K příslušenství pohledávky (úroky, úroky z prodlení a nároky spojené s jejich uplatněním) se pro účely stanovení hranice nepřihlíží. Není-li hodnota možno stanovit, negativní předpoklad přípustnosti podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) OSŘ není naplněn. Cílem těchto přísných kritérií je snížení nápadu Nejvyššímu soudu, když už tak je podáními přehlacen.⁹⁵ Hranice 50 000 Kč se v občanském soudním řádu poprvé objevila v roce 2009.⁹⁶ Dříve byla nastavena na 20 000 Kč, resp. 50 000 Kč pro obchodněprávní věci. V roce 2009 se tyto hranice zvýšily na 50 000 Kč, resp. 100 000 Kč. Pro srovnání – v roce 2009 byla průměrná měsíční mzda v České republice 23 598 Kč, v roce 2021 je to již 37 839 Kč,⁹⁷ průměrná mzda se tedy za toto období téměř zdvojnásobila. Na místě jsou tak diskuse, zda by neměla být tato hranice opět upravena – hranice 50 000 je totiž i ve věcném záměru civilního řádu soudního nadále ponechána,⁹⁸

- věci odkladu provedení výkonu rozhodnutí nebo exekuce – týká se rozhodnutí podle § 266 OSŘ, resp. § 54 EŘ. Jiné konečné rozhodnutí odvolacího soudu vydané v těchto řízeních zásadně dovoláním napadnout lze.⁹⁹ To neplatí, má-li vymožené plnění být nižší než 50 000 Kč, viz citované písm. c),¹⁰⁰
- rozhodnutí, proti nimž je přípustná žaloba pro zmatečnost – je-li dovolání přípustné z jiných důvodů, přihlédne dovolací soud ke zmatečnostním vadám z úřední povinnosti, jako jediný důvod však zmatečnosti uplatnit nelze.¹⁰¹ Zákonodárce tímto cílí na zamezení duplicit ve prospěch žaloby pro zmatečnost,¹⁰²
- rozhodnutí o předběžném opatření, pořádkovém opatření (zejména uložení pořádkové pokuty), znalečném, tlumočném – těmito rozhodnutími typicky není nenávratně zasaženo do práv a povinností účastníků,

⁹⁵ Statistika Nejvyššího soudu pro rok 2021. www.nsoud.cz. Dostupné online:

[https://nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/\\$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf](https://nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf)

⁹⁶ Novela č. 7/2009 Sb.

⁹⁷ Statistika ČSÚ dostupná z webové stránky www.czso.cz

⁹⁸ Věcný záměr civilního řádu soudního, str. 369

⁹⁹ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. 12

¹⁰⁰ Nejvyšší soud dovozuje přípustnost i v některých případech, kdy má být poškozen majetek povinného přesahující předmětnou částku 50 000 Kč, například při výkonu rozhodnutí způsobem prodeje nemovité věci (20 Cdo 630/2017)

¹⁰¹ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. 14

¹⁰² SVOBODA, Karel. TRNĚNÁ, Klára. Dovolání. První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 58

- rozhodnutí o žalobě z rušené držby – takové rozhodnutí nelze napadnout z důvodu charakteru samotné žaloby, která chrání *faktické* panství nad věcí. Řízení o této žalobě se vyznačuje zejména rychlostí (soud je povinen o ní rozhodnout do 15 dnů, bez povinnosti nařídit ve věci jednání) a neposkytuje tak právní ochranu finální.¹⁰³
- rozhodnutí o nákladech řízení – tento výrok nelze napadnout ani tehdy, přesahuje-li předmětná částka hodnotu 50 000 Kč, čemuž se nezřídka děje,¹⁰⁴
- rozhodnutí o návrhu na osvobození od soudního poplatku, povinnosti k zaplacení soudního poplatku,
- rozhodnutí o žádosti účastníka o ustanovení zástupce – tyto rozhodnutí a rozhodnutí podle předchozího bodu představovaly zatížení dovolacího soudu, které bylo neúměrné jejich skutečnému vlivu na sjednocování judikatury (zásadně také postrádají podmínku veřejného zájmu obecně). Proto byly v roce 2017 z přípustnosti vypuštěny.¹⁰⁵ O malém významu těchto rozhodnutí lze polemizovat – kolektiv autorů Svoboda, Trněná se tak například domnívá, že nelze vyloučit případy, kdy takové nesprávné rozhodnutí odvolacího soudu může v nejhorsím scénáři až narušit právo na spravedlivý proces postiženého účastníka,¹⁰⁶
- rozhodnutí, kterými odvolací soud zrušil a vrátil věc soudu první instance, který v prvním stupni rozhodoval – tento důvod se netýká případů, kdy odvolací soud pro další řízení věc přikáže jinému soudu, než který v prvním stupni rozhodoval (např. nerozhodoval-li v prvním stupni věcně příslušný soud).¹⁰⁷

Důvod podle § 238 odst. 1 písm. c) OSŘ (bagatelní spory) se aplikuje primárně, nejprve tedy zkoumáme splnění hranice 50 000 Kč. Až v okamžiku, kdy je tato podmínka splněna, můžeme dále pátrat, zda není naplněn některý z dalších negativních předpokladů přípustnosti podle § 238 OSŘ.

Vedle výše zmíněných předpokladů může přípustnost vyloučit také zvláštní zákon, tak tomu činí např. zákon o zvláštních řízeních soudních [§ 30 odst. 1 ZŘS].

¹⁰³ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. 18, § 238

¹⁰⁴ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. 19, § 238

¹⁰⁵ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. 20, § 238

¹⁰⁶ SVOBODA, Karel. TRNĚNÁ, Klára. Dovolání. První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 60

¹⁰⁷ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. 24, § 238

Úpravu, jak byla popsána výše, pak doplňuje ustanovení § 236 odst. 2 OSŘ, když stanoví, že dovolání proti důvodům rozhodnutí není přípustné.

Nepřípustnost napadení některých rozhodnutí dovozuje také judikatura Nejvyššího soudu. Dovoláním tak dále není možné napadnout rozhodnutí krajských nebo vrchních soudů jako soudů nadřízených (či společně nadřízených při rozhodování o příslušnosti). Z povahy věci nelze napadnout ani rozhodnutí Nejvyššího soudu či Nejvyššího správního soudu, ani tehdy, rozhoduje-li jako soud prvního stupně (např. o uznání některých rozsudků podle zákona o mezinárodním právu soukromém), či jako soud nadřízený či společně nadřízený ve sporech o příslušnost.¹⁰⁸

2.1.1.3 Přípustnost dovolání ve věcech rozhodnutí vydaných v rámci odvolacího řízení podle § 238a OSŘ

Druhou skupinu rozhodnutí, která lze napadnout dovoláním, tvoří rozhodnutí vydaná v průběhu odvolacího řízení, kterými se řízení nekončí. V těchto případech je dovolání přípustné vždy a bez dalšího, aby však způsobily následek dovolatelem zřejmě zamýšlený, musí naplnit ještě podmínku důvodnosti. Nemusí však splňovat předpoklady přípustnosti zmíněné výše. Velkým rozdílem oproti první skupině rozhodnutí je především míra diskrece odvolacího soudu. Zatímco v prvním případě je přípustnost pro dovolatele naprosto nepředvídatelná, jelikož o ní vždy rozhoduje Nejvyšší soud až v okamžiku, kdy je dovolání podáno, v druhém případě bude dovolání zásadně přípustné vždy, přestože se jedná o marginální případy a jen čtyři velice konkrétní typy usnesení. Jsou jimi procesní nástupnictví podle ustanovení § 107 a 107a OSŘ, tedy jak při univerzální, tak singulární sukcesi, a dále tzv. přistoupení účastníka [§ 92 odst. 1 OSŘ] a záměna účastníka [§ 92 odst. 2 OSŘ].

¹⁰⁸ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, str. 1054–1055, marg. č. 12–13, § 236

2.2 Přípustnost revize v SRN

I v německé právní úpravě se revize soustředí na řešení právních otázek. Skutkové vady tak zásadně nejsou předmětem zkoumání u Spolkového soudního dvora.

Aby se revizní soud mohl podáním zabývat, musí splňovat hned několik předpokladů. Revize musí být včas a v zákonné formě podána u revizního soudu (nikoliv u soudu 1. stupně jako je tomu u nás), musí být důvodná a být připuštěna dovolacím soudem – tedy zemským soudem či vrchním zemským soudem (případně může být připuštěna revizním soudem v rámci rozhodování o stížnosti proti nepřipuštění, viz dále) a musí zároveň splňovat podmínky objektivní a subjektivní přípustnosti.

Předpoklady objektivní přípustnosti (jak pozitivní, tak negativní) pak německý zákonodárce shrnuje v jednom ustanovení, a to § 542 ZPO.

Odstavec první předmětného ustanovení stanoví, že revizí se napadají konečné rozsudky vydané soudem druhého stupně (*Berufungsinstanz*) a jim naroveň postavené rozsudky s výhradou (*Vorbehaltsurteil*) a mezitímní rozsudky (*Zwischenurteil*) [§ 542 odst. 1 ZPO]. Zde můžeme pozorovat první zásadní rozdíl oproti české právní úpravě, která umožňuje napadat rozhodnutí, tedy vedle rozsudků také usnesení. Usnesení revizí napadnout nelze [§ 542 odst. 1 ZPO *a contrario*]. Je tomu tak proto, že německý právní systém počítá s jiným způsobem přezkumu usnesení – tzv. právní stížností (resp. stížností, nejedná-li se o usnesení soudu druhé instance).

Mezitímním rozsudkem podle německého práva se nerozhoduje o celém předmětu sporu, nýbrž jen o jednotlivých otázkách, například procesních. Lze jím tak rozhodnout příkladmo spor o přípustnosti žaloby [§ 303, § 280 odst. 2 ZPO]. V praxi nejčastějším druhem mezitímního rozsudku je tzv. rozsudek o základu (*Grundurteil*), kterým je rozhodnuto o existenci nároku, (zatímně) nezodpovězena však zůstane jeho výše.¹⁰⁹ Soud tak může například určit důvodnost nároku na náhradu škody v důsledku dopravní nehody (tedy splnění předpokladů ustanovení § 823 odst. 1 BGB),¹¹⁰ o výši škody však bude ještě v dalším řízení polemizováno.¹¹¹ Pojem mezitímního rozsudku je tedy v Německu širší, v České republice je mezitímní rozsudek obdobou rozsudku o základu.¹¹²

¹⁰⁹ KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 4-6, § 542

¹¹⁰ Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník), zákon ze dne 18. 08. 1896, RGBI. S. 195, ve znění pozdějších předpisů

¹¹¹ *Zivilprozessordnung. STRUKTUR EINES URTEILS IM ZIVILPROZESS*. Internetový deník Juracademy.de.

Dostupné online <https://www.juracademy.de/zivilprozessordnung/struktur-urteil.html>

¹¹² Německý mezitímní rozsudek navíc vykazuje prvky českého částečného rozsudku

Napadnout mezitímní rozsudky revizí zásadně není možné, lze je pak samozřejmě přezkoumat v rámci revize, kterou se napadá rozsudek konečný. Výjimečně je však jejich revizní přezkum připuštěn [viz zmíněné ustanovení § 542 odst. 1 ZPO], zejména se to týká právě rozsudků o základu.¹¹³

Rozsudek s výhradou [§ 302 ZPO] je pak takový rozsudek, který umožňuje rozhodnout ve prospěch žalobce dříve, než se soud vypořádá se všemi námitkami žalovaného. Pokud tak žalovaný například užije námitky započtení, může soud vydat rozsudek s výhradou a žalobce bude mít okamžitě k dispozici exekuční titul. Rozsudek s výhradou však podléhá rozvazovací podmínce, že obstojí i v následném řízení.¹¹⁴

Ve smyslu ustanovení § 542 odst. 1 ZPO jsou rozsudky s výhradou na roveň konečným postaveny v zásadě vždy, zejména jsou-li vydány v tzv. listinném řízení (*Urkundenprozess*), což je zrychlený proces, ve kterém je jediným připuštěným důkazním prostředkem listina (například při uplatnění šeku), a jejich revize je tedy umožněna.

V odstavci druhém dále zjistíme, jaké rozsudky revizí napadnout nelze. Jedná se o rozsudky tzv. předběžného charakteru, zejména týkající se nařízení, změny nebo zrušení předběžného opatření. Předběžné opatření mají v zásadě stejný charakter jako v českém právním řádu, německý zákonodárce nicméně rozlišuje dva druhy předběžného opatření, a to ty týkající se peněžitého plnění (*Arrest*) a ty týkající se plnění nepeněžitého (*Einstweilige Verfügung*). Stejně tak revizí nelze napadnout rozhodnutí o předčasné držbě ve vyvlastňovacím řízení nebo v řízení o přerozdělení (*Umlegungsverfahren*), a to právě z důvodu toliko přechodného charakteru těchto rozhodnutí. Jsou to nikoliv trvalá rozhodnutí soudu, která vydá, je-li dána naléhavá potřeba uskutečnění určitého opatření v oblasti infrastruktury. Naléhavá potřeba je dána, (i) musí-li být tato opatření (z důvodu veřejného zájmu) provedena, nebo alespoň započata, ještě předtím, než je ukončeno vyvlastňovací řízení, přičemž (ii) vlastník pozemku nechce realizaci stavby nebo jiného opatření umožnit. Rozhodnutím soudu navrhovatel získá přechodnou držbu takového pozemku.¹¹⁵

Tento institut tak míří zejména na případy, kdy je nutné rychle započít s výstavbou, nicméně s vlastníkem pozemku se nelze dohodnout na odpovídající náhradě. Tato osoba pak zůstává

¹¹³ KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 4-6, § 542

¹¹⁴ *Zivilprozessordnung. STRUKTUR EINES URTEILS IM ZIVILPROZESS*. Internetový deník Juracademy.de. Dostupné online <https://www.juracademy.de/zivilprozessordnung/struktur-urteil.html>

¹¹⁵ MICKE, Marlies. *Enteignung*. Dostupné online: https://www.bezreg-muenster.de/de/ordnung_und_sicherheit/enteignung/vorzeitige_besitzeinweisung/index.html

vlastníkem, zatímco developer se na základě rozhodnutí stává držitelem.¹¹⁶ V českém právním prostředí nalezneme obdobné opatření v liniovém zákoně,¹¹⁷ které umožňuje vydat mezitímní rozhodnutí obsahující toliko výrok o vyvlastnění [§ 4a liniového zákona, ve smyslu § 148 správního řádu], přičemž o finanční kompenzaci lze rozhodnout později. O náhradě [o výroku podle § 24 odst. 4 zákona o vyvlastnění]¹¹⁸ rozhodují civilní soudy. Původně byl tento institut uveden v držbu i u nás navrhován pro novelu liniového zákona, návrh však nebyl přijat.¹¹⁹

V kontextu dovolání nalezneme v české právní úpravě nejbližší podobnost v ustanovení § 238 odst. 1 písm. f) a g) OSŘ, které vyjmenovává rozhodnutí, která rovněž pro jejich přechodný charakter dovoláním napadnout nelze.

Z judikatury dále dovozujeme zákaz napadat revizí rozsudky, kterými odvolací soud odmítl odvolání pro nepřípustnost.¹²⁰

Zatímco česká odborná veřejnost dělí skupiny rozhodnutí, které lze napadnout dovoláním, do několika kategorií, v německém právním řádu pro takové dělení není místo. V České republice lze zásadně napadnout veškerá, nikoliv pouze konečná, rozhodnutí odvolacího soudu, tedy i usnesení, revizí lze napadnout pouze rozsudky, kterými se řízení končí. V ČR jediné omezení okruhu rozhodnutí obsahuje ustanovení § 238a OSŘ, kde nalezneme taxativní výčet rozhodnutí, která dovoláním nelze napadnout za žádných okolností. Ve své podstatě se však povětšinou také jedná o usnesení.

Například tak nelze podat dovolání ve věcech rodinněprávních – to v SRN platí obdobně, jelikož ve věcech rodinných podle zákona FamFG soud rozhoduje vždy usnesením. Dále nelze podat dovolání ve věcech předběžných opatření, to zakazuje rovněž ustanovení § 542 ZPO. Nelze napadat zmatečnostní vady (těm bude blíže věnována pozornost později) a také výroky s hodnotou sporu nižší než 50 000 Kč. Taková hranice v SRN nastavena není, hodnota 50 000 Kč však obecně nelze považovat za přísné omezení přístupu k Nejvyššímu soudu. Ve Spolkové republice Německo minimální hranici hodnoty sporu nahrazuje podmínka, že věc musí mít zásadní právní význam.

¹¹⁶ Držba je faktické panství nad věcí, na rozdíl od vlastnictví, které můžeme označit jako všeobecné právní panství nad věcí

¹¹⁷ Zákon č. 416/2009 Sb., zákon o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury a infrastruktury elektronických komunikací (liniový zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁸ Zákon č. 184/2006 Sb. zákon o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁹ NAVRÁTIL, Daniel. NEKVASILOVÁ, Adéla. *Funkční infrastruktura na prvním místě*. Epravo.cz, dostupné online: <https://www.epravo.cz/top/clanky/funkcni-infrastruktura-na-prvnim-miste-109553.html>

¹²⁰ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 10. 10. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 03, 69

Dle mého názoru je okruh rozhodnutí v České republice nastaven příliš široce a podmínky přípustnosti příliš abstraktně. Ani kvalifikovaný advokát z dikce zákona nepozná, zda je v tom kterém případě dovolání přípustné. Toto je také důvodem vysokého procenta odmítnutých dovolání pro nepřípustnost. Předpoklady přípustnosti podle německé právní úpravy jsou sice rovněž formulovány abstraktně, odvolací soud nicméně účastníkům sám v rozsudku sdělí, zda revize přípustná bude, či nikoliv. Takové řešení považuji z hlediska právní jistoty za příznivější. Účastníci tak okamžitě vědí, zda se jejich revizí soud bude meritorně zabývat, zároveň je revizní soud ušetřen složitého zkoumání naplnění předpokladů přípustnosti a může se plně soustředit na přezkum napadeného rozhodnutí. Tomuto závěru svědčí také procento podaných revizí, kterými se revizní soud meritorně zabývá, zásadně tak k věcnému přezkumu nedojde pouze tehdy, jestliže revizní žalobce vezme revizi zpět. Z podaných revizí navíc přibližně polovině z nich vyhoví.¹²¹

2.2.1 Posuzování přípustnosti revize odvolacím soudem

V SRN, jak již bylo naznačeno, rozhoduje o přípustnosti revize odvolací soud, případně ji může připustit také soud revizní, byla-li podána tzv. stížnost proti nepřipuštění (*Nichtzulassungsbeschwerde*). Jedinou výjimku tvoří případy druhého rozsudku pro zmeškání [§ 565 věta první ZPO], kde je revize přípustná bez dalšího.¹²² Rozsudek pro zmeškání je zásadně možné napadnout námitkou (*Einspruch*), nikoliv revizí. To však neplatí pro tzv. druhý rozsudek pro zmeškání podle ustanovení § 345 ZPO, který soud vydá, jestliže byl první kontumační rozsudek napaden námitkou a ve věci je tak nařízeno jednání druhé, ke kterému se předmětná strana opět nedostaví. Taková revize posouzení přípustnosti nepodléhá, je však zásadně nutné v ní tvrdit, že k vydání druhého rozsudku pro zmeškání došlo nezaviněně.¹²³ Jedná se tak ve své podstatě o obdobu ustanovení § 238a OSŘ – naplnění podmínek přípustnosti se zde nevyžaduje.

U ostatních rozhodnutí musí být naplněno některé ze tří kritérií ustanovení § 543 ZPO (opět alternativně). Jsou jimi zásadní význam právní věci, potřeba soudcovského výkladu a zajišťování jednotné rozhodovací praxe.

¹²¹ Oficiální statistika Spolkového soudního dvora pro rok 2021, dostupné online:

https://www.bundesgerichtshof.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StatistikZivil/jahresstatistikZivilsenate2021.pdf?__blob=publicationFile&v=4

¹²² Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 03. 03. 2008, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW-RR 08, 876

¹²³ *DAS VERSÄUMNISVERFAHREN IM ZIVILPROZESS*. Juracademy.de. Dostupné online: <https://www.juracademy.de/zivilprozessordnung/versaemnisverfahren.html>

2.2.1.1 Zásadní význam právní věci [§ 543 odst. 2 bod 1 ZPO]

Prvním předpokladem přípustnosti revize je zásadní význam právní věci [§ 543 odst. 2 bod 1 ZPO]. Tento předpoklad je naplněn, pokud se objeví v právní praxi nevyřešená či sporná otázka, jejíž význam přesahuje individuální zájmy účastníků předmětného řízení a jejíž vyřešení by bylo všeobecně významné (tj. významné pro společnost).¹²⁴ V rozhodovací praxi revizního soudu se objevily dvě skupiny takových rozhodnutí, které jsou formulovány velice obecně:

- Soud řeší právní otázku, která se může vyskytnout ve větším počtu případů a pro kterou je zapotřebí „vzorového“ rozhodnutí (*Musterprozess*), jedná se tedy o právní otázky, které jsou sporné. Takový spor může nastat jak mezi judikaturou a odbornou literaturou, tak mezi společenskými skupinami.¹²⁵
- Předmětná právní otázka by měla vliv na zájmy společnosti ve větším rozsahu.¹²⁶ Zřejmě se tedy jedná o případy, ve kterých se projevuje potřeba společnosti na plynulém judikatorním vývoji.

Lze sumarizovat, že věc má zásadní význam tehdy, je-li předmětem řízení otázka, která se může vyskytnout ve větším počtu případů.¹²⁷

Tento předpoklad přípustnosti upozorňuje právě na to, že revize nepůsobí toliko jako prostředek nápravy individuální těžkosti (újmy) revizního žalobce, nýbrž že rovněž slouží veřejnému zájmu a musí tak přesahovat individuální zájmy účastníků („*Pokud věc zájmy účastníků nepřevyšuje, zásadní význam právní věci není dán*“).¹²⁸ Podle ustanovení § 614 ZPO je zásadní význam dán vždy v případech hromadných řízení.¹²⁹

Veřejným zájmem se sice obecně rozumí zejména potřeba sjednocování judikatury a soudcovského výkladu, které spadají pod následující předpoklady přípustnosti, nicméně zásadní

¹²⁴ POHLMANN, Petra. *Zivilprozessrecht*. 4. Vydání. Mnichov: C. H. Beck oHG, 2018, str. 255

¹²⁵ GOTTWALD, Peter. *Dovolání podle německého práva*. Bulletin advokacie. Dostupné online: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dovolani-podle-nemeckeho-prava>

¹²⁶ POHLMANN, Petra. *Zivilprozessrecht*. 4. Vydání. Mnichov: C. H. Beck oHG, 2018, str. 255

¹²⁷ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 01. 10. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 02, 2957

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 04. 09. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 02, 3353

¹²⁸ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 04. 07. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 02, 3029

¹²⁹ GOTTWALD, Peter. *Dovolání podle německého práva*. Bulletin advokacie. Dostupné online: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dovolani-podle-nemeckeho-prava>

význam právní věci umožňuje iniciovat revizi i v jiných případech, kdy má věc jiný významný vliv, například hospodářský.¹³⁰

Takový důvod se nejlíže podobá českému předpokladu přípustnosti, kdy by „*předmětná právní otázka měla být dovolacím soudem vyřešena jinak*“ [§ 237 OSŘ], jelikož se rovněž jedná o zbytkový předpoklad, který lze naplnit až ve chvíli, kdy se dovolatel, či reviznímu žalobci nepodaří naplnit jiný z předpokladů přípustnosti.

Německý předpoklad je však širší. Zatímco v České republice se dovolatel omezuje na argumentaci judikaturou Nejvyššího soudu (při českém předpokladu musí být vytvořena ustálená rozhodovací praxe NS, nepostačuje ani argumentace rozhodnutím Ústavního soudu),¹³¹ v SRN může revizní žalobce argumentovat i rozkolísaností názorů odborné veřejnosti.

2.2.1.2 Potřeba soudcovského výkladu [§ 543 odst. 2 bod 2 ZPO]

Soudcovský výklad je zapotřebí zejména tehdy, představuje-li ten který individuální případ možnost pro výklad zásadních otázek vyvstávajících z právních norem, ať už hmotněprávních či procesněprávních, které ještě nebyly v judikatuře Spolkového soudního dvora řešeny (či nebyly dostatečně zodpovězeny), případně možnost vyplnit zákonné mezery. Taková situace opět může nastat pouze v případě, že věc přesahuje individuální zájmy účastníků, musí tedy být dána možnost zobecnění právní otázky do budoucna (nejlépe pokud představuje možnost formulace určitého právního pravidla).¹³²

Na rozdíl od českého dovolatele musí revizní žalobce vedle konkrétní právní otázky, která má být řešena, také prokázat, že bude mít odpovídající vliv na společnost (zásadní význam).

Nejlíže se podobá českému předpokladu přípustnosti „*věc ještě nebyla v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu řešena*“ [§ 237 OSŘ], v praxi může nastat zejména u novelizovaných ustanovení či nových právních předpisů, jejichž ustanovení ještě nebyla podrobena soudcovskému výkladu.¹³³

¹³⁰ ZEISS, Walter. SCHREIBER, Klaus. *Zivilprozessrecht*. 12. Vydání. Tübingen: Mohr Siebeck Lehrbuch, 2014, str. 275

¹³¹ HUBIČKA, Štěpán. *Řádné vymezení předpokladů přípustnosti dovolání ve smyslu § 241a odst. 2 ve spojení s § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu a judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu*. Dostupné online: <https://www.epravo.cz/top/clanky/radne-vymezeni-predpokladu-pripustnosti-dovolani-ve-smyslu-241a-odst-2-ve-spojzeni-s-237-zakona-c-991963-sb-obcanskeho-soudniho-radu-a-judikatury-nejvyssiho-soudu-a-ustavniho-soudu-113985.html?mail>

¹³² ZEISS, Walter. SCHREIBER, Klaus. *Zivilprozessrecht*. 12. Vydání. Tübingen: Mohr Siebeck Lehrbuch, 2014, str. 274

¹³³ ZEISS, Walter. SCHREIBER, Klaus. *Zivilprozessrecht*. 12. Vydání. Tübingen: Mohr Siebeck Lehrbuch, 2014, str. 276

2.2.1.3 Zajišťování jednotné rozhodovací praxe [§ 543 odst. 2 bod 2 *in fine* ZPO]

Zajištění jednotné rozhodovací praxe je zapotřebí v případech, kdy je rozhodnutí ve věci nutné z důvodu eliminace rozdílů (*pro futuro*) při rozhodování jednotlivých soudů, které nelze tolerovat.

Zejména když:

- se v napadeném rozhodnutí odvolací soud odchyluje od rozhodnutí jiného soudu (tzv. divergence).¹³⁴ Tímto předpokladem se navíc nemyslí nutně odchýlení ve výroku, nýbrž postačí odlišná formulace určitého pravidla či právního principu.¹³⁵ Zároveň se nemusí jednat o rozhodnutí BGH, divergence může nastat i mezi rozhodnutími civilních soudů a soudů jiné větve soudnictví.¹³⁶
- napadený rozsudek vykazuje takové chyby v aplikaci práva, které by v budoucnu, pokud by byly opakovány, způsobily takové rozdíly v rozhodovací praxi, že je nutné preventivního sjednocovacího rozhodnutí revizního soudu (chyba v aplikaci práva). Zde není důležité, o jak závažné pochybení se jedná, zkoumáme spíše, zda by pochybení mohlo narušit důvěru veřejnosti v justici *per se* (zejména tehdy, hrozí-li, že taková chyba bude v budoucnu opakována). Pokud si soud vyšší instance vyloží určitý institut nesprávně, hrozí, že se takovým výkladem budou inspirovat také další soudy, především nižších stupňů.
- napadený rozsudek v takové míře porušuje zásady civilního řízení a vykazuje objektivně svévolné tendence tak, že obecná důvěra v právní stát je poškozena¹³⁷ (tento důvod je dán velmi výjimečně). Je tedy dotčena důvěra veřejnosti v právní stát a ve spravedlivý průběh soudního řízení. Přesto musí být porušení takového práva zjevné,¹³⁸ například pokud se soud nevypořádá s důkazním prostředkem, který navrhuje účastník, nebo typicky, jsou-li dány některé z absolutních revizních důvodů (viz níže).¹³⁹

¹³⁴ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 01. 10. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 02, 2957

¹³⁵ GOTTWALD, Peter. *Dovolání podle německého práva*. Bulletin advokacie. Dostupné online: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dovolani-podle-nemeckeho-prava>

¹³⁶ V Německu existuje, narozdíl od České republiky, která má pouze obecné soudnictví a vedle této soustavy stojí Ústavní soud, pět základních větví soudnictví, vedle obecného tak soudní soustavu tvoří také soudnictví finanční, pracovní, sociální a správní.

¹³⁷ POHLMANN, Petra. *Zivilprozessrecht*. 4. Vydání. Mnichov: C. H. Beck oHG, 2018, str. 258

¹³⁸ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 04. 09. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 02, 3353

¹³⁹ ZEISS, Walter. SCHREIBER, Klaus. *Zivilprozessrecht*. 12. Vydání. Tübingen: Mohr Siebeck Lehrbuch, 2014, str. 276

I v těchto případech musí věc vždy přesahovat individuální zájmy účastníků. Zároveň opět nepostačí rozdíl ve výroku rozhodnutí, je nutné, aby byla Spolkovým soudním dvorem jinak vyřešena určitá právní otázka. Pokud se tak odvolací soud právní otázkou vůbec nezabývá, nemůže být tento předpoklad naplněn.

Zajištění jednotné rozhodovací praxe můžeme nejlépe komparovat s následujícími českými předpoklady přípustnosti:

- „jedná se o otázku, která je dovolacím soudem rozhodována rozdílně či
- o otázku, ve které se dovolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe“
[§ 237 OSŘ].

I zde je z hlediska řešených otázek německý předpoklad širší. Zatímco v České republice lze napadat pouze ustálenou rozhodovací praxi dovolacího soudu, německý zákonodárce umožňuje napadat také nesoulad rozhodování napříč obory.

Ze samotných předpokladů přípustnosti je dle mého názoru zřejmé, že ZPO staví na první místo nikoliv ochranu osob a individuálních zájmů, ale zájmy společnosti jako takové a její důvěru v právní stát a právní jistotu. To pozorujeme mimo jiné i z toho, že v případě, že si věc vyžaduje, aby bylo meritorně rozhodnuto, revizní soud ani nedovoluje reviznímu stěžovateli zpětvzetí revize, jak již diskutováno výše [§ 565 věta druhá ZPO].

Souhrnně tak lze konstatovat, že německé předpoklady přípustnosti jsou formulovány mírněji co do právní otázky, která může být revizním soudem řešena, na druhé straně však obsahují přísnější požadavek v podobě zásadního právního významu.

2.2.1.4 Rozhodování o připuštění *per se*

Proces rozhodování o připuštění odvolacím soudem probíhá z moci úřední, není tedy zapotřebí žádné iniciativy účastníka. Posouzení neprobíhá v mezích žádné soudcovské diskrece, není na úvaze soudu, zda dovolání připustí či nikoliv. Pokud by tomu tak bylo, hrozilo by, že revize bude připuštěna jen málokdy, když každý soudce považuje (a mělo by tomu tak být) své rozhodnutí za správné, a nebylo by tak možno vyloučit případy svévolného jednání, kdy by soudce odmítal změnu svého rozhodnutí připustit. Proto zákonodárce stanovil jasná pravidla, která, budou-li naplněna, má odvolací soud vždy povinnost revizi připustit. Je-li revize odvolacím soudem připuštěna, stává se takový závěr odvolacího soudu pro BGH závazným. Nemůže tedy připuštění jakkoli přezkoumávat či měnit. Jedinou výjimku představuje případ, kdy by bylo připuštění

v rozporu se zákonem. Pokud by tak například soud povolil revizi ve věci předběžného opatření, která je výslovně zakázána, revizní soud by takovým přípuštěním vázán nebyl.¹⁴⁰

Mlčí-li odvolací soud ohledně přípuštění, nastává fikce nepřipuštění.¹⁴¹ Taková úprava je v zájmu účastníků – pokud tento případ nastane, mohou rovnou brojit stížností proti nepřipuštění (viz níže), přičemž nehrozí polemiky ohledně toho, zda přípuštěno bylo či nebylo. V těchto případech není možné vydání opravného usnesení (zákonodárce toto implicitně zakazuje v ustanovení § 321 ve spojení s § 543 ZPO), jelikož se nejedná o hlavní ani vedlejší nárok (což je podmínka, která je pro vydání opravného usnesení podle ustanovení § 321 ZPO vyžadována). Hrozí totiž situace, že by opravné usnesení bylo vydáno až po lhůtě k podání dovolání, a soud by tak ve své podstatě připustil revizi proti již pravomocnému rozhodnutí. V případě, že zmínka o přípuštění revize v rozsudku sice chybí, nicméně se jedná o zřejmé přehlédnutí soudce, když ze zbytku rozsudku jasně vyplývá spíše vůle revizi připustit, může být opravena jako zřejmá nesprávnost.¹⁴²

Revizi může odvolací soud připustit co do všech výroků, či toliko některých.¹⁴³

To je dalším důležitým rozdílem oproti české úpravě – jak již bylo výše řečeno, o připustnosti dovolání v České republice rozhoduje výlučně Nejvyšší soud. Odvolací soud tak nemůže s jistotou říci, zda dovolání bude či nebude přípustné, i kdyby své úvahy o připustnosti jakkoli vyslovil, odvolací soud to nebude zavazovat.¹⁴⁴

Abychom tedy shrnuli nejdůležitější rozdíly – v SRN lze napadat toliko konečné rozsudky, v ČR lze dovoláním napadat i rozhodnutí, kterými se řízení nekončí, i když možnost napadat usnesení je omezena.

Předpoklady připustnosti jsou v SRN formulovány širěji, zároveň je však vždy zapotřebí, aby měla věc zásadní právní význam.

Ve Spolkové republice Německo připustnost posuzují vždy odvolací soudy již v samotném rozsudku (rozhodování je tedy decentralizované), v ČR výlučně soud dovolací, a to až v okamžiku podání dovolání. V Německu tak účastníci okamžitě vědí, zda se Spolkový soudní dvůr bude při

¹⁴⁰ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 27. 02. 2003, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 03, 1531

¹⁴¹ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 17. 10. 1979, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 80, 344

¹⁴² ZEISS, Walter. SCHREIBER, Klaus. *Zivilprozessrecht*. 12. Vydání. Tübingen: Mohr Siebeck Lehrbuch, 2014, str. 277

¹⁴³ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 16. 03. 1988, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 88, 1778

¹⁴⁴ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. 3 § 236

podání revize zabývat meritem, v ČR toto účastníkům nemůže předem garantovat ani zkušený advokát.

Zejména poslední zmíněný rozdíl považuji za esenciální. Možnost podání opravného prostředku musí být předvídatelná. Je samozřejmé, že přípustnost dovolání má být omezena, aby nedocházelo k přílišnému zahlcení dovolacího soudu, nicméně takové omezení musí být dle mého názoru účastníkům co nejdříve známo. Pokud by o přípustnosti dovolání rozhodovaly odvolací soudy, došlo by k odbřemenění Nejvyššího soudu již tím, že by se nemusel zabývat přípustností každého jednotlivého podání a mohl by se soustředit na řešení právních otázek. Zároveň odvolací soud již zná spis a konkrétní právní otázku, která by byla řešena, a je tak její právní význam schopen posoudit rychleji než soud dovolací, který musí nejprve celý spis od základu prostudovat.

Rovněž by se touto úpravou vyřešil výše nastíněný problém případů, které nepřekročí pomyslnou hranici 50 000 Kč v případech náhrady škody, případně vysokých nákladů řízení. Odvolací soud by i v takových případech, měly-li by určitý právní význam, mohl dovolání připustit.

Jak již bylo diskutováno výše, právní jistota je jeden z nejdůležitějších právních principů a Nejvyšší soud podle současné právní úpravy není s to dostatečnou ochranu tomuto principu poskytovat. Přesto, že by dle mého názoru neměl zájem na sjednocování judikatury přesahovat individuální zájmy účastníků, přikláním se více k německému způsobu rozhodování o přípustnosti.

2.3 Subjektivní přípustnost

Podle ustanovení § 240 OSŘ může dovolání podat účastník řízení. Tomu je však tato možnost dána toliko v případě, kdy byla rozhodnutím odvolacího soudu způsobena újma na jeho právech (jak popsána výše), kterou lze zároveň napravit změnou či zrušením napadeného rozhodnutí.¹⁴⁵ Újmu účastník nijak nepopisuje, soud ji zkoumá z úřední povinnosti.¹⁴⁶

Zajímavou se jeví otázka, zda je dovolání oprávněn podat vedlejší intervenient. V literatuře se objevují dva názory. Zásadně bychom z dikce ustanovení § 93 odst. 3 OSŘ mohli usuzovat, že ano – ten ostatně říká, že vedlejší intervenient má stejné postavení jako účastník sám. Nejvyšší soud se však od tohoto názoru odklání a upozorňuje na úpravu žalob na obnovu řízení a pro zmatečnost, kde zákonodárce možnost jejich podání vedlejším intervenientem výslovně uvádí, u dovolání však taková úprava absentuje. Zároveň však vedlejšímu účastníku nelze upřít možnost

¹⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 06. 1995, sp. zn. 2 Cdon 1363/96

¹⁴⁶ SVOBODA, Karel. TRNĚNÁ, Klára. *Dovolání*. První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 24

domáhat se takového přezkumu rozhodnutí v případech, kdy se jej věc přímo dotýká.¹⁴⁷ Tomu tak bude zejména při nepřipuštění vedlejšího účastenství.

Dále lze polemizovat o naplnění předpokladu subjektivní přípustností v případě státního zastupitelství či úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Pro tyto subjekty zřejmě platí dva režimy – dovolání mohou podat ve chvíli, kdy jsou účastníky řízení. Zásadně tak účastníky řízení budou vždy, když řízení zahájí (státní zastupitelství například ve vybraných řízeních podle zákona o zvláštních řízeních soudních), v případech, kdy do řízení vstoupí však spíše nikoliv.¹⁴⁸

Dovolací řízení trvá v průměru několik měsíců,¹⁴⁹ proto není neobvyklá změna účastníka.

Jedná-li se o změnu univerzální sukcesí, je důležitým zejména okamžik, kdy ke smrti účastníka dojde. Jestliže smrt nastane předtím, než rozhodnutí soudu druhé instance nabude právní moci, rozhodne o právním nástupnictví odvolací soud podle ustanovení § 107 OSŘ. Nastane-li smrt při běhu lhůty k podání dovolání, počíná od okamžiku smrti běžet lhůta nová a žádný soud tak rozhodnutí nevydává. Dojde-li ke smrti v průběhu dovolacího řízení, rozhodne o právním nástupnictví Nejvyšší soud. V případě singulární sukcese je situace jiná – singulární sukcesor není oprávněn dovolání podat,¹⁵⁰ jelikož v takových případech je zapotřebí rozhodnutí soudu podle ustanovení § 107a OSŘ, které ve spojení s § 243b OSŘ nelze uplatnit v dovolacím řízení.

V případě samostatného účastenství podle ustanovení § 91 odst. 1 OSŘ je účastník oprávněn napadnout pouze výroky zasahující do jeho práv, nikoliv do práv ostatních účastníků v rámci samostatného společenství. V případě nerozlučného společenství [§ 91 odst. 2 OSŘ] při podání dovolání jedním z účastníků soud přezkoumává výroky i ve vztahu k ostatním účastníkům, aniž by byl vyžadován jejich souhlas.¹⁵¹

Co se německé právní úpravy týče, stejně tak je revize koncipována jako institut konkrétních procesních stran, návrh tedy mohou rovněž podat účastníci řízení. Obdobně jako v české právní úpravě bude podání soudem akceptováno jen tehdy, namítá-li dovolatel subjektivní újmu na jeho

¹⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 05. 2019, sp. zn. 27 Cdo 1045/2019

¹⁴⁸ Dovození z díkce § 35 a § 36 osř – jedná se o „oprávnění ke všem úkonům, které může vykonat účastník řízení“ – argumentem *a contrario* dospějeme k závěru, že v těchto případech účastníky nejsou. V literatuře se však objevují i opačné názory – např. Trněná – podle nich je státní zastupitelství a ÚZSVVM účastníkem vždy

¹⁴⁹ Statistika Nejvyššího soudu pro rok 2021, dostupné online:

[https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/\\$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf)

¹⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 06. 12. 2011, 30 Cdo 2729/2010

¹⁵¹ DOLEŽÍLEK, Jirí. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jirí, DOLEŽÍLEK, Jirí a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. 2, § 91

právech způsobenou napadeným rozhodnutím, přičemž žádá, aby byl tento vadný stav odstraněn zrušením či změnou rozhodnutí.

Německá právní teorie se podmínkou tzv. újmy revizního žalobce zabývá podrobněji. Újma (*Beschwer*) *per se*, je i v německém právním řádu jedním z předpokladů přípustnosti jakéhokoliv opravného prostředku (*Rechtsmittel*). Není sice explicitně zakotvena v zákoně, avšak vychází ze samotné povahy opravných prostředků – není v zájmu společnosti ani stran, aby napadaly rozhodnutí pro ně příznivé, jelikož by taková podání zbytečně zatěžovala soudy.

Zásada újmy říká následující: účastník brojící proti určitému rozhodnutí v jeho věci jej může napadnout toliko co do výroků pro něj nepříznivých, přičemž rozlišujeme mezi újmou formální a materiální. Formální újma nastává ve chvíli, kdy se výrok napadeného rozhodnutí negativně odchyluje od podaného návrhu (rozhoduje-li soud v prvním stupni pak od podané žaloby, v druhém stupni pak od odvolání, při revizním řízení od podané revize).¹⁵² Z toho vyplývá, že formální újmou může být postižen pouze revizní žalobce. Příkladem formální újmy je situace, kdy žalobce žádá zaplacení 1 000 EUR, soud mu však přizná toliko 750 EUR a ve zbytku žalobu zamítne, žalobce tedy utrpěl formální újmu ve výši 250 EUR. Materiální újma na druhé straně nastane již ve chvíli, kdy je rozhodnutí pro předmětný subjekt určitým způsobem nepříznivé, postačí tak pouhá možnost změny rozhodnutí k příznivějšímu – jako důvod pro podání odvolání ze strany žalovaného pak příkladmo postačí odmítnutí žaloby pro nepřípustnost, místo žádaného zamítnutí žaloby pro nedůvodnost.¹⁵³ Ta tedy nastává na straně revizního žalovaného. Zároveň musí být dána ještě tzv. vlastní újma (*Subjektive Beschwer*), což v obecné teorii zejména cílí na vyloučení tzv. *actiones popularis* (tedy žalob, které by mohl ve veřejném zájmu podat kdokoliv).¹⁵⁴

Velkou odlišností v německé právní úpravě subjektivní přípustnosti je pak role vedlejšího intervenienta. Ten je totiž podle ustanovení § 67 ZPO oprávněn podat revizi. Lhůta běží od okamžiku doručení rozhodnutí tomu účastníku, kterého v řízení podporuje.¹⁵⁵ Pokud návrh podají oba, tedy jak hlavní, tak vedlejší účastník, bude zásadně považován za jediné podání. To neplatí, překročilo-li by podání vedlejšího intervenienta návrh účastníka – pak by se jednalo o samostatné

¹⁵² Internetový magazín pro studenty právnických fakult v SRN Juracademy. *Beschwer*. Dostupné online: <https://www.juracademy.de/zivilprozessordnung/allgemeine-grundsaeetze.html>

¹⁵³ Internetový magazín pro studenty právnických fakult v SRN Juracademy. *Beschwer*. Dostupné online: <https://www.juracademy.de/zivilprozessordnung/allgemeine-grundsaeetze.html>

¹⁵⁴ Internetový magazín pro studenty právnických fakult v SRN Juraacademy. *Beschwer*. Dostupné online: <https://www.juracademy.de/zivilprozessordnung/allgemeine-grundsaeetze.html>

¹⁵⁵ Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 15.06.1989, BGH NJW 90, 190

podání a soud by se jím zabýval zvlášť, tato situace však může nastat pouze za předpokladu, že s takovým postupem hlavní účastník souhlasí.¹⁵⁶

Za zajímavé považuji, že je německá úprava subjektivní přípustnosti u vedlejšího účastníka v zásadě podobná té české – je regulováno postavení vedlejšího intervenienta samostatně (ustanovení § 67 ZPO říká pouze, že vedlejší intervenient má stejné postavení jako účastník).

Německý ZPO však u jednotlivých opravných prostředků stran vedlejšího účastenství mlčí – výkladem tedy německé soudy došly k opačnému závěru než ty české – pokud zákon neumožňuje vedlejšímu intervenientovi podat opravný prostředek nikde, zároveň však říká, že má stejné postavení jako účastník, dovozujeme tuto možnost implicitně.

Co se postavení státního zastupitelství týče, je jeho role v civilním soudnictví oproti českému modelu upozaděna. V současné době vystupuje pouze v řízeních podle zákona o nezvěstnosti (*Verschollenheitsgesetz*),¹⁵⁷ který upravuje zejména prohlášení za mrtvého a obdobná řízení, soud však v takových případech rozhoduje usnesením, jejich případná revize je tedy vyloučena. Některá státní zastupitelství v SRN zároveň vykonávají úlohu úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, konkrétně se jedná o generální státní zastupitelství (*Generalstaatsanwaltschaft*) při vrchních zemských soudech.

Obecně je role vedlejšího intervenienta v rámci dovolacího řízení diskutabilní. V České právní úpravě je toto omezení subjektivní přípustnosti dle mého názoru vedeno snahou o snížení nápadu Nejvyššímu soudu. Za vhodnější způsob dosažení tohoto cíle nicméně považuji spíše omezení okruhu rozhodnutí, která lze dovoláním napadnout a úpravu přípustnosti dovolání, jak již zmíněno výše. Jestliže je role vedlejšího účastníka založena zejména na posílení principu hospodárnosti řízení, a jejímž cílem je mimo jiné zamezení budoucích právních sporů mezi účastníkem a vedlejším účastníkem (stejně jako určitá podpora v rámci samotného řízení), mělo by do budoucna být směřováno k takovému řešení, ve kterém je vedlejšímu intervenientovi podání dovolání umožněno, stejně jako podání dalších opravných prostředků.

¹⁵⁶ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 24. 1. 2006, BGH NJW-RR 06, 644

¹⁵⁷ Zákon ze dne 04. 07. 1939, ve znění novely BGBl. I S. 1474 ze dne 31. 08. 2015

2.4 Účinek dovolání a revize

Dovolání ex lege nemá suspenzivní účinek, tedy nemá ze zákona vliv na odklad právní moci ani vykonatelnosti. Má však tzv. centrální devolutivní účinek, ve věci rozhoduje výlučně Nejvyšší soud [§10a OSŘ].

Právní moc lze definovat jako vlastnost rozhodnutí, která způsobuje závaznost rozhodnutí pro právní vztahy, jichž se předmětné rozhodnutí týká, tedy vlastně povinnost se daným rozhodnutím řídit.¹⁵⁸ Právní moc dělíme na formální a materiální – formální právní moc znamená nemožnost napadnout rozhodnutí řádným opravným prostředkem, materiální právní moc pak poukazuje právě na výše zmíněnou závaznost.

Na druhé straně vykonatelnost nastává po uplynutí tzv. pariční lhůty, tedy lhůty k dobrovolnému splnění povinnosti, která je zásadně třídní, resp. patnáctidenní v případech vyklizení bytu, a která počíná běžet od okamžiku právní moci rozhodnutí (den následující po dni doručení). Takové plnění lze vymáhat i nedobrovolně za pomoci prostředků donucení (zejména soudním výkonem rozhodnutí podle části VI OSŘ, či exekucí podle exekučního řádu).

Možnost prolomení právní moci mimořádným opravným prostředkem zasahuje zásadním způsobem do principu právní jistoty a nastoleného stavu v dotčených právních vztazích. Proto, pokud je rozhodnutí odvolacího soudu zrušeno a vráceno soudu nižší instance k dalšímu řízení, v rámci kterého dojde ke změně napadeného rozhodnutí, případně je změněno samotným dovolacím soudem, nezřídka dojde k případům, kdy je nutné složitě iniciovat vracení již poskytnutého plnění.

Tato negativa dovolání lze zmírnit. Nejvyššímu soudu je ze zákona umožněno suspenzivní účinek v konkrétním případě přiznat, tj. odložit právní moc nebo vykonatelnost, a to i bez návrhu. Na druhé straně *o návrhu* strany na odklad musí dovolací soud vždy rozhodnout¹⁵⁹ – do roku 2016 byla praxe Nejvyššího soudu taková, že o návrhu rozhodoval toliko v případech, kdy mu chtěl vyhovět. Odkladný účinek však nenastává ex lege, narozdíl od řádných opravných prostředků. Rozhodnutím o odkladu není nikterak předjímáno rozhodnutí ve věci samé.

Revize má, stejně jako české dovolání, centrální devolutivní účinek, ve věci rozhoduje pouze Spolkový soudní dvůr se sídlem v Karlsruhe. Má však také suspenzivní účinek, jelikož napadené rozhodnutí odvolacího soudu není pravomocné.

¹⁵⁸ *Právní moc a vykonatelnost*. Epravo.cz. Dostupné online: <https://www.epravo.cz/top/prakticke-rady/otazky-a-odpovedi/pravni-moc-a-vykonatelnost-5945.html>

¹⁵⁹ Nález ústavního soudu ze dne 23.08.2017, sp. zn. III. ÚS 3425/16

Ustanovení § 558 ZPO stanoví, že „*Rozsudek odvolacího soudu, který není nebo není nezbytně prohlášen za předběžně vykonatelný, bude odvolacím soudem prohlášen za předběžně vykonatelný na základě žádosti, pokud není napaden revizí. Takové rozhodnutí odvolacího soudu je přípustné až po uplynutí lhůty k odůvodnění revize.*“ Obdobné ustanovení platí pro odvolání podle ustanovení § 537 ZPO. Jeho cílem je ochrana revizního žalobce před následky suspenzivního účinku (*Hemmung*), když mu umožňuje žádat předběžnou vykonatelnost rozhodnutí, nebyla-li podána revize.¹⁶⁰

Německá úprava má tak systém opačný – zatímco v České republice je řádně doručené rozhodnutí soudu druhého stupně pravomocné a vykonatelné, dovolací soud mu však i bez návrhu může přiznat suspenzivní účinek, německé rozhodnutí odvolacího soudu suspenzivní účinek zásadně má, revizní soud mu však na návrh při splnění podmínek přizná předběžnou vykonatelnost. Tento model je typický pro řádné opravné prostředky.

V případě, že byla podána revize, toto ustanovení použít nelze. Míří tak zejména na případy podání stížnosti proti nepřipuštění, jež má rovněž suspenzivní účinek.

Mělo-li by dovolání do budoucna být koncipováno jako řádný opravný prostředek, považovala bych německý model za vzorové řešení. Jedním z nejvíce kritizovaných faktorů řádné povahy dovolání je právě odsouvání právní moci a prodlužování okamžiku, kdy dojde k získání exekučního titulu. Německý zákonodárce tento problém vyřešil jednak zásadním omezením přípustnosti revize (a zakotvením stížnosti proti nepřipuštění revize), jednak možností požádat o předběžnou vykonatelnost v případech podání stížnosti proti nepřipuštění. Aby byl tento model funkční, musela by však možnost podání dovolání být výrazně omezena, jak popsáno v předchozí kapitole. V případě, že by přípustnost dovolání posuzoval odvolací soud a zároveň by možnost podání dovolání byla omezena, nepředstavovalo by případné odsunutí právní moci a vykonatelnosti takovou překážku.

Za problematický faktor k prosazení takového modelu však považuji zejména rychlost řízení v České republice. Ve Spolkové republice Německo je řízení tím, že je kladen větší důraz na zastoupení i před soudy nižších stupňů, díky kterému mohou být na podání kladeny vyšší nároky

¹⁶⁰ BAUMBACH, Adolf. LAUTERBACH, Wolfgang. ALBERS, Jan. HARTMANN, Peter. *Zivilprozessordnung. Mit FamFG, GVG und anderen Nebengesetzen.* 77. přepracované Vydání. Mnichov: C. H. Beck oHG, 2019, str. 1901, § 537

a nedochází často k opravování vadných podání, obecně rychlejší.¹⁶¹ Nemohu tak nevyjádřit obavy, zda by tento model byl v takové míře a funkčnosti prosazen i u nás.¹⁶²

2.5 Náležitosti dovolání a Revize

Dovolání podle občanského soudního řádu musí obsahovat obecné náležitosti, které zákonodárce klade na každé podání [§ 42 odst. 4 OSŘ]. Vedle toho jsou však vyžadovány také zvláštní náležitosti dovolání [§ 241a odst. 2 OSŘ], kterými jsou: přesné označení napadeného rozhodnutí (číslo jednací, soudu, který rozhodoval, příp. den vydání daného rozhodnutí), rozsah, ve kterém se rozhodnutí napadá, dovolací důvod, vymezení předpokladů přípustnosti a dovolací petit, tj. vymezení konkrétního způsobu, jakým se soud má s podáním vypořádat (zda má například napadené rozhodnutí zrušit či změnit a jak). V dovolání nelze poukazovat na dřívější podání dovolatele [§ 241a odst. 4 OSŘ], tedy takové, které dovolatel učinil za řízení před soudem prvního stupně nebo v odvolacím řízení.

Revize musí obsahovat jednak obecné náležitosti [§ 130 ZPO] a jednak označení „revize“ a identifikaci napadeného rozhodnutí, a dále musí být odůvodněna [§ 549 odst. 2, § 551 ZPO].

2.5.1 Advokátní přímus

Oba právní řády znají tzv. advokátní přímus, tedy povinné zastoupení v rámci dovolacího, resp. revizního řízení. Podle ustanovení § 241 OSŘ musí být dovolatel povinně zastoupen advokátem, tedy osobou s právníkem vzděláním zapsanou v seznamu advokátů České advokátní komory,¹⁶³ nebo notářem, v rozsahu jeho pravomocí podle § 3 notářského řádu, s výjimkou případů podle odstavce druhého výše zmíněného ustanovení, tedy pokud má sám dovolatel právníkem vzděláním, či za právníkem osobu-dovolatele taková osoba jedná.¹⁶⁴ Právníkem vzděláním

¹⁶¹ Oficiální statistika Spolkového soudního dvora pro rok 2021, dostupné online:

https://www.bundesgerichtshof.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StatistikZivil/jahresstatistikZivilsenate2021.pdf?__blob=publicationFile&v=4

Rychlost řízení je dle mého názoru způsobena také tím, že v SRN účastníci méně často podávají opravné prostředky než v České republice, jelikož jsou podmínky přísnější a účastník tak musí mít určitou jistotu v tom, že je rozsudek nesprávný, aby se mu vyplatilo opravný prostředek podat. Zároveň je před soudy nižších stupňů povinné zastoupení advokátem, proto si účastník zřejmě po konzultaci s právním poradcem podání opravného prostředku často rozmyslí. Dobu soudního řízení ovlivňuje také způsob rozhodování soudů, pro dovolací soud budou způsoby diskutovány ve čtvrté části této práce.

¹⁶² Zároveň by obecně mělo být v případech, kdy má určitý subjekt obavy z vymahatelnosti své pohledávky, více doporučováno obrátit se na notáře ohledně sepsání notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti než spoléhat na získání exekučního titulu v rámci soudního řízení.

¹⁶³ Na myslí se zde má rovněž evropský advokát podle zákona o advokacii, tento však při zastupování musí splnit dodatečné podmínky, viz § 35p zákona o advokacii.

¹⁶⁴ konkrétně je-li dovolatelem právníkem osoba, stát, obec nebo vyšší územně samosprávný celek, jedná-li za ně osoba uvedená v § 21, 21a, anebo v § 21b, která má právníkem vzděláním, či obec, kterou zastupuje stát podle § 26a, jedná-li jménem státu za zastoupenou obec osoba uvedená v § 26a odst. 3, která má právníkem vzděláním (§ 241 osř)

pak znamená ukončené studium pětiletého univerzitního programu právo a právní věda, obor právo, které je předpokladem přípuštění k tradičním právnickým profesím, či obdobné studium podle předchozích právních úprav ČSFR, případně obdobné zahraniční vzdělání uznané na základě nostrifikace.¹⁶⁵

Podmínku povinného právního zastoupení splňuje také dovolatel-právníká osoba, za kterou jedná její zaměstnanec, který má odpovídající právní vzdělání. Pod pojem zaměstnanec podle ustanovení § 21 odst. 1 písm. b) však nelze podřadit osobu „zaměstnanou“ na dohodou o provedení práce, když se podle názvosloví zákoníku práce¹⁶⁶ jedná o dohodu o práci konané *mimo* pracovní poměr. Byly by tak obcházeny požadavky ustanovení § 241 odst. 1 OSŘ.¹⁶⁷

Při podání dovolání je také vyloučeno zastoupení obecným zmocněncem, který by třeba měl právníké vzdělání, nebyl by však advokátem, resp. notářem. Strana, která není dovolatelem, zastoupena být nemusí. Na tomto místě by bylo možné polemizovat o možném porušení zásady rovnosti, když zákonodárce pro jednu ze stran stanovuje přísnější podmínky. Této otázce bude věnován prostor níže.

Požadavek na zakotvení institutu advokátního přímú vyplývá ze samotného charakteru dovolání, který vykazuje znatelnou míru právní náročnosti, když zásadně směřuje k přezkumu složitých právně-teoretických otázek. Náročnost dovolání tak přesahuje míru znalostí právně nezdělaného člověka. Existence advokátního přímú poskytuje možnost (potenciálnímu) dovolateli seznámit se s podstatou věci v právním smyslu a zvážit mj. možnost úspěchu podaného dovolání na straně jedné, a zároveň ochranu Nejvyššího soudu před neodborně zpracovanými podáními na straně druhé.¹⁶⁸ Pokud jsou toto hlavní cíle zmíněného institutu, lze dovodit, že není nutné, aby strana, jež dovolání nepodala, musela být zastoupena.

Advokátní přímú platí jednak pro zastupování před samotným soudem, jednak pro sepisování dovolání. Advokát (či notář) musí podání sepsat a vlastnoručně podepsat. Podle dřívější právní úpravy existovala také možnost ztotožnění se advokáta s již podaným dovoláním účastníka samého,¹⁶⁹ dle mého názoru je však takové řešení v rozporu s účelem tohoto institutu, tedy aby dovolání sepsala právně erudovaná osoba. Tento závěr potvrzuje také usnesení Nejvyššího soudu,¹⁷⁰ jenž upozorňuje na novelizované ustanovení § 241 odst. 4 OSŘ, podle kterého musí

¹⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.01.1999, sp. zn. 20 Cdo 1638/98

¹⁶⁶ Zákon číslo 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.02.2005, sp. zn. 20 Cdo 2410/2004

¹⁶⁸ WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str. 520

¹⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 02. 2001, sp. zn. 26 Cdo 1121/99, DVOŘÁK, Bohumil, seminář mimořádné opravné prostředky na právníké fakultě Univerzity Karlovy ze dne 9. 12. 2019

¹⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 05. 2015, sp. zn. 30 Cdo 5196/2014, Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 06. 2017, sp. zn. 25 Cdo 3305/2016

advokát podání vyhotovit a podepsat. Pokud tedy dovolatel sám podání učinil bez povinného zastoupení a následně na základě poučení soudu tento nedostatek napravit, musí jej nově zvolený advokát (resp. nucený zástupce) nahradit podáním novým, jím sepsaným.

I v německé právní úpravě nalezneme odpovídající institut. Německý zákonodárce jde však v tomto ohledu ještě o krok dále, a to zakotvením institutu tzv. přípuštění (*Zulassung*).

Podle ustanovení § 78 ZPO platí advokátní přímus ve všech řízeních před zemskými a vrchními zemskými soudy. V řízení před Spolkovým soudním dvorem, který projednává revizi, je pak navíc povinné zastoupení takovým advokátem, který je ke Spolkovému soudnímu dvoru přípuštěn [§ 78 odst. 1 *in fine* ZPO]. Stejně jako v české právní úpravě, nalezneme v dalších odstavcích předmětného ustanovení výjimky z tohoto pravidla, podle odst. 4 tak například podmínku povinného zastoupení nemusí naplnit ta osoba, která je podle německého práva oprávněna vykonávat funkci soudce.¹⁷¹ Tato úprava se však nevztahuje na řízení před Spolkovým soudním dvorem, zde může účastníky zastupovat pouze advokát k BGH přípuštěný.

Obecně se vystudovaný právník absolvováním druhé státní zkoušky (*Zweites Staatsexamen*),¹⁷² která jej opravňuje k výkonu funkce soudce, stane způsobilým k výkonu jakékoli právnické profese a v případě, že se stane advokátem, může poskytovat advokátní služby ve všech oblastech práva. Výjimku však představuje právě výkon právní pomoci při BGH v civilních věcech [§ 78 odst. 1 věta třetí ZPO].

Před Spolkovým soudním dvorem se tedy mohou účastníci revizního řízení nechat zastoupit toliko advokáty, kteří jsou k BGH přípuštěni. Přípuštěn může být advokát, který dovršil 35. rok věku, doloží alespoň pětiletou praxi, kterou vykonával jako praktikující advokát, a zároveň o jeho přípuštění rozhodne specializovaný odbor pro volbu advokátů při BGH (*Wahlausschuss für Rechtsanwälte*), který se skládá ze soudců BGH, zaměstnanců ministerstva spravedlnosti a dalších kvalifikovaných osob.¹⁷³ Skutečné ustavení pak následuje rozhodnutím ministra spravedlnosti

¹⁷¹ Funkci soudce (*Zulassung zum Richteramt*) může podle německého práva vykonávat osoba, která mimo jiné úspěšně absolvovala první a druhou státní zkoušku v oblasti práva. Dlouhá státní zkouška (*Zweites Staatsexamen*), je pak ve své podstatě obdobou advokátních zkoušek podle českého práva.

Podle odst. 2 citovaného ustanovení se navíc mohou nechat zastoupit úřady, právnické osoby veřejného práva či jimi vytvořené organizace plnící jejich veřejné úkoly, a to vlastními zaměstnanci, případně zaměstnanci jiných orgánů, právnických osob veřejného práva či sdružení jimi vytvořených kteří jsou – opět – způsobilí vykonávat funkci soudce.

¹⁷² *Das zweite Staatsexamen* není advokátní zkouškou v pravém slova smyslu, v Německu po studiu práv následuje tzv. Druhá státní zkouška pro všechny, bez ohledu na to, které právní oblasti či právnímu povolání se v budoucnu budou chtít věnovat, tato dvouletá koncipientská praxe (*Das Refendariat*) se skládá z několika povinných praxí, které Referendar musí absolvovat, zejména praxe na civilním soudě, praxe na státním zastupitelství, advokátní praxe atp.)

¹⁷³ § 148 Bundesrechtsanwaltsordnung (řád spolkových advokátů)

(*Bundesminister für Justiz*).¹⁷⁴ V současné době je k BGH připuštěno 42 advokátů, z toho 35 mužů a 7 žen.¹⁷⁵

K těmto formálním podmínkám přicházejí ještě další předpoklady, jako je doporučení některého ze zemských soudů (resp. zápis do speciálního seznamu toho kterého soudu), a metodickým doporučením vyžadovaná excelentní znalost civilního práva. Takto zvolený advokát pak zásadně nebude vykonávat právní profesi v jiných oblastech a bude se specializovat toliko na sepisování podání k BGH. Německá právní teorie hovoří o tzv. *Singularzulassung*, tedy jakémisi výlučném připuštění. Tato úprava má cílů hned několik. Jednak by měla být částečně omezena konkurence mezi jednotlivými advokáty a maximálně zvýšena kvalita těch podání, která se k BGH dostanou. Počet připuštěných advokátů by měl být tak vysoký, aby si dovolatel mohl svobodně zvolit, jakého advokáta si pro zastupování před BGH vybere, ale zároveň tak nízký, aby byla konkurence mezi jednotlivými advokáty co nejvíce omezena. Na druhé straně byl však zákonodárce veden také motivací vyhovět zásadě rovnosti, tedy aby při revizním řízení nehrála roli hospodářská síla některé ze stran. Obě strany revizního řízení jsou povinně zastoupeny, a to nezávislými advokáty, jejichž kompetence byla prověřena několika dílčími zkouškami a nelehkým kariéřním postupem (a kteří tak jsou na pomyslné „stejně“ úrovni, k tomu např. Thomas Winter).¹⁷⁶ Rovnost má tento institut tedy zajišťovat zejména v případech, kdy má jedna ze stran nepoměrně vyšší ekonomický vliv oproti druhé – například právnická osoba, kterou by v dovolacím řízení v České republice mohl zastupovat její právně vzdělaný zaměstnanec, jehož pracovní poměr by sám o sobě naznačoval určitou závislost a loajalitu vůči svému zaměstnavateli. Rovnost je v revizním řízení zajištěna také tím, že se odměna připuštěných advokátů řídí konkrétním tarifem.¹⁷⁷

Tato úprava je v německé právní teorii kritizována i chválena. Chválena zejména z důvodu zachování zásady rovnosti podle článku 3 základního zákona (*Grundgesetz*) mezi stranami, kritizována zejména kvůli nemožnosti výběru zástupce a potenciálního porušení článku 19 odst. 4 základního zákona (přístup k soudu), resp. článku 12 základního zákona (svobodná volba povolání). K tomu se přidává také fakt, že civilní soudnictví zůstalo jedinou

¹⁷⁴ § 169 Bundesrechtsanwaltsordnung (řád spolkových advokátů)

¹⁷⁵ Seznam připuštěných advokátů při BGH, dostupný online: <https://www.rak-bgh.de/verzeichnis/>

¹⁷⁶ HEMPEL, Klaus. WINTER, Thomas. ARD redaktor Klaus Hempel v rozhovoru s Thomasem Winterem, soudcem Spolkového soudního dvora. Radioreportrecht, ze dne 07. 12. 2021, dostupné online: <https://www.swr.de/wie-wird-man-bgh-anwalt-100>

¹⁷⁷ Stránky komory k BGH připuštěných advokátů (*Rechtsanwaltskammer bei BGH*), dostupné online: [Rak-bgh.de](https://www.rak-bgh.de), Zákon advokátního tarifu (Gesetz über die Vergütung der Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte), příloha 1 a 2

oblastí, ve které tato úprava stále přetrvává (pro srovnání u nižších soudů byla úprava zrušena již v roce 2000,¹⁷⁸ k tomu například Michael Kleine-Cosack).¹⁷⁹

Podmínky německého zákonodárce jsou tedy nesrovnatelně přísnější. Zatímco podle české právní úpravy se může sama zastupovat osoba, která ani není advokátem, v SRN se revizní stěžovatel nemůže zastupovat sám ani pokud advokátem je. Na druhé straně německý zákonodárce upřednostňuje zásadu rovnosti, když usiluje o naprostou ekonomickou a informační rovnost účastníků v rámci dovolacího řízení, což je zásadní rozdíl oproti českému zákonodárci, který stanoví povinné zastoupení pouze pro jednu ze stran.

Za významnou výhodu německé právní úpravy považují zejména rychlý a kvalifikovaný postup v rámci soudního řízení, který je dán právě tím, že soud nemusí odstraňovat nedostatky a vady v podáních účastníků. Zároveň považují za důležité, že německý zákonodárce klade důraz na princip rovnosti. Zde se však více přikláním na stranu českého zákonodárce. Dle mého názoru by neměla ta ze stran, která dovolání nepodá, být nucena k vydávání nemalých částek za advokátní zastoupení. Podle německého advokátního tarifu se totiž při zastupování připuštěným advokátem odměna (vypočítaná na základě tarifní hodnoty – hodnoty předmětu sporu) násobí koeficientem 2,3. Pokud je tak hodnota předmětu sporu 9 500 EUR, bude základní odměna advokáta činit 1 412 EUR, ve které není zahrnuto zastupování před soudem. Zásadně se navíc jedná o hodnotu minimální, advokát si tak může s klientem dohodnout odměnu vyšší.¹⁸⁰

2.5.2 Forma a lhůta

Lhůta k podání dovolání činí dva měsíce a počíná běžet okamžikem doručení rozhodnutí odvolacího soudu, každému účastníku samostatně. Zmeškání této lhůty nelze prominout [§ 240 odst. 2 OSŘ]. Zákonodárce tak výslovně upozorňuje na nemožnost užití institutu prominutí zmeškání lhůty. S tímto se nelze než ztotožnit – již samotné dovolání představuje míru zásahu do právní jistoty a ustálených právních vztahů, která je na mezi akceptovatelnosti, není tedy na místě do nastoleného stavu zasahovat ještě institutem prominutí zmeškání lhůty. Co však teorie obecně připouští je užití neúčinnosti doručení podle ustanovení § 50d OSŘ, o kterém rozhoduje soud, který rozhodnutí doručoval. Ustanovení § 50d OSŘ míří na situace, kdy se

¹⁷⁸ Rozsudek prvního senátu Spolkového ústavního soudu ze dne 13.12.2000 - 1 BvR 335/97

¹⁷⁹ KLEINE-COSACK, Michael. *Reform bei der Zulassung von Rechtsanwälten beim BGH*. An-wBl, 2001, str. 204-206

¹⁸⁰ § 49b odst. 1 *Bundesrechtsanwaltsordnung*, příloha číslo 1 a 2 zákona advokátní tarif (*Gesetz über die Vergütung der Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte*)

účastník (nebo jeho zástupce) nemohl z omluvitelného důvodu s písemností seznámit [§ 50d odst. 1 OSŘ], tedy pokud zákonem vyžadované náležitosti na doručování písemností byly splněny, na straně účastníka však nastal omluvitelný důvod, pro který se s písemností nemohl seznámit, typicky v případech doručení fikcí.¹⁸¹

Lhůtu ve své podstatě nelze prodloužit, i chybějící náležitosti je nutné doplnit v rámci dvou měsíců od doručení, a to i v případě, že soud stanoví speciální lhůtu k nápravě.¹⁸² Jelikož je pro dovolání stanoven advokátní přímus, který na zástupce dovolatele klade vysoké nároky z hlediska právních znalostí, vycházíme z toho, že chyby a nedostatek náležitostí v dovolání je jevem sporadickým.

Jiná situace nastane v případě nesprávného poučení odvolacího soudu o lhůtě k podání dovolání. Není-li lhůta uvedena vůbec, je nesprávně uvedeno, že dovolání není přípustné, či chybí celé poučení o možnosti podání dovolání, činí tato lhůta 3 měsíce. Obsahuje-li poučení lhůtu delší, platí pro účastníka tato lhůta, obsahuje-li lhůtu kratší, platí lhůta dvou měsíců. Zde je záhodno zmínit, že soud může tuto chybu napravit vydáním opravného usnesení. Dvoutříměsíční lhůta pak pobeží od doručení tohoto opravného usnesení.

Opožděně podané dovolání bude odmítnuto, a to buď prvostupňovým soudem [§ 241b odst. 1 OSŘ], případně soudem dovolacím. Proti rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým odmítl dovolání, je přípustné odvolání [§ 201 OSŘ, resp. § 202 OSŘ *a contrario*].

Revize se podává u revizního soudu ve lhůtě jednoho měsíce od doručení napadaného rozhodnutí, lhůta k odůvodnění je dvoutříměsíční a běží simultánně. Samotná lhůta je tedy kratší, avšak odůvodněno může být ve stejné lhůtě jako podle české úpravy, revizní žalobce tak musí vyhledat služby přípuštěného advokáta v podstatě bezodkladně, což bývá i obecně doporučováno.¹⁸³ Zajímavostí je však zejména objektivní lhůta, která činí 5 měsíců od vydání předmětného rozsudku [§ 548 ZPO]. Důvodem pro její existenci je zřejmě snaha o posílení principu právní jistoty. Po uplynutí této lhůty již není možné rozhodnutí změnit žádným způsobem. K počítání celkové lhůty k podání dovolání je třeba přistupovat následovně: nejprve počítáme lhůtu od vydání rozsudku (tj. jeho vyhlášení),¹⁸⁴ která je pětíměsíční a platí pro ni stejná pravidla jako pro jiné procesní lhůty, tedy pokud její konec připadá na den pracovního volna, skončí

¹⁸¹ PODANÝ, Jan. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, str. 314, marg. 2, § 50d

¹⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2020, sp. zn. 22 Cdo 2189/2019

¹⁸³ NASSALL, Wendt. *Reschmittelverfahren*. Dostupné online: <https://www.ra-nassall.de/rechtmittelverfahren.html#allgemeines>

¹⁸⁴ Jedná se o okamžik, kdy rozhodnutí *per se* začíná právně existovat, u rozsudku se tak například bude jednat o okamžik vyhlášení zákonným způsobem.

nejbližší následující pracovní den atp. Koncem této lhůty pak začíná běžet samotná měsíční lhůta pro podání revize – jedná se tedy o jakousi fikci doručení předmětného rozhodnutí k tomuto konkrétnímu dni. Skutečně tak lhůta uplyne nejpozději přibližně 6 měsíců po vydání předmětného rozhodnutí, s ohledem na počítání jednotlivých lhůt. Obdobnou úpravu nalezneme i u dalších opravných prostředků, zejména u odvolání.

Byl-li odvolací rozsudek doručen fikcí, ačkoliv zjevně nebyly podmínky takového doručení splněny, lhůta neběží.¹⁸⁵ Totéž platí, pokud odvolací rozsudek nebyl doručen ve formě stejnopisu, nýbrž toliko ve formě ověřené kopie.¹⁸⁶ V případě vyhotovení opravného usnesení je postup stejný jako v české právní úpravě.

Velkým rozdílem je však možnost užití institutu prominutí zmeškání lhůty podle ustanovení § 233 ZPO (německy přesněji navrácení v předchozí stav – *Wiedereinsetzung in den vorigen Stand*). Důvodem bude zřejmě fakt, že revize je v německé právní úpravě koncipována jako řádný opravný prostředek a nepředstavuje tak extrémní zásah do právní jistoty jako dovolání v českém právním řádu, kdy je po druhém stupni rozhodnutí ex lege pravomocné a vykonatelné a jeho změna zásadně nastolí obtížnou situaci, kdy je často nutné vrátet již poskytnuté plnění. Taková situace v německém právním řádu nehrozí.

Dovolání se podává u soudu prvního stupně (*iudex a quo*), lhůta je však zachována i v případech, kdy je podání doručeno ve lhůtě odvolacímu či dovolacímu soudu. Na druhé straně v německém právním řádu se revize podává přímo u BGH (*iudex ad quem*). Jelikož je na podání kladeno tolik náležitostí, které zaručují jeho bezvadnost, není zřejmě třeba, aby dílčí úkony ve věci prováděl jiný soud, jakékoliv potenciální nesprávnosti by měly být po konzultaci s advokátem připuštěným k BGH odstraněny.

Úpravu objektivní lhůty považuji za zdařilou. U tak významného opravného prostředku jako je dovolání (resp. revize) je třeba co nejméně zasahovat do nastolených právních vztahů. Po uplynutí 6 měsíců mají tak obě strany odvolacího řízení jistotu, že rozhodnutí již nebude v rámci revizního řízení měněno.

¹⁸⁵ Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 20. 06. 2007, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 07, 303

¹⁸⁶ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 30. 09. 2010, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 10, 219

2.6 Modality revize v SRN

2.6.1 Stížnost proti nepřipuštění revize (*Nichtzulassungsbeschwerde*)

Stížnost proti nepřipuštění je opravný prostředek, kterým se napadá výrok odvolacího soudu o nepřipuštění revize [§ 544 odst. 2 ZPO]. Zajímavostí je, že dřívější právní úprava takové napadení rozsudku vrchních zemských soudů vůbec neumožňovala, zakotvila ji až novela ZPO z roku 2005.¹⁸⁷ Dnes je stížnost možné podat proti všem nepřipuštěním odvolacích soudů, nicméně toliko v případech, kdy předmět řízení přesahuje hodnotu 20 000 EUR, tedy při současném kurzu¹⁸⁸ v přepočtu necelých 500 000 Kč, nebo v případech, kdy odvolací soud odmítl odvolání jako nepřipustné. Splnění této podmínky posuzuje BGH, přičemž není vázán určením hodnoty sporu předchozích instancí.¹⁸⁹

O stížnosti rozhoduje revizní soud unesením. Je-li úspěšná, počíná běžet revizní řízení. V opačném případě se napadené rozhodnutí stane pravomocným. Stížnost má suspenzivní účinek, dochází tedy k odložení právní moci napadeného rozhodnutí, dokud není o stížnosti rozhodnuto [§ 544 odst. 7 ZPO].

Existence tohoto institutu je logická – pokud o připuštění revize rozhoduje odvolací soud, který by mohl být sám teoretickou poslední instancí, došlo by až k příliš velké koncentraci moci u soudu druhého stupně. Tento opravný prostředek tedy eliminuje riziko případného svévolného rozhodování soudců nižších instancí, kteří by z principu přezkum svého rozhodnutí nechtěli připustit. Stížnost proti nepřipuštění umožňuje další zhodnocení napadeného rozhodnutí a konkrétní procesní situace.

Lhůta k podání stížnosti proti nepřipuštění počíná běžet okamžikem doručení úplného rozhodnutí účastníkovi a její délka činí 1 měsíc od doručení, nejdéle 6 měsíců od vydání, pravidla pro počítání lhůt, viz výše, se užijí *mutatis mutandis*. K tomu přistupuje dvouměsíční lhůta na odůvodnění rozhodnutí, nejdéle však může být stížnost odůvodněna do 7 měsíců od vydání rozhodnutí. Institut navrácení v předchozí stav podle ustanovení § 233 ZPO je možný.

Laťka pro odůvodnění leží vysoko, jelikož stěžovatel musí prokázat neplnění alespoň jednoho z předpokladů přípustnosti revize viz výše.¹⁹⁰ Cílem je odbřemenění Spolkového soudního dvora,

¹⁸⁷ Zivilprozessordnung ve znění novely ze dne 5. 12. 2005 (BGBl. I S. 3202)

¹⁸⁸ 24,55 Kč = 1 EURO, dostupné z internetových stránek ČNB: <https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/>

¹⁸⁹ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 21.02.2017, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 17, 2343

KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 5.1, § 544

¹⁹⁰ Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 14. 05. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 02, 3355

stížnost by proto měla být odůvodněná a propracovaná do takové míry, aby byl BGH schopen rozhodnout pouze na jejím základě.¹⁹¹ I z tohoto důvodu je stěžovatel oprávněn stížnost proti nepřipuštění podat toliko skrze k BGH přípuštěného advokáta.

V současné době je hojně diskutována zejména minimální hodnota předmětu sporu. Stěžovatel musí v rámci běžící lhůty doložit, že za pomoci revize, která má být připuštěna, docílí změny rozsudku v takovém rozsahu, jenž by mu přinesl hospodářský zisk ve výši alespoň 20 000 EUR.¹⁹² Jedná se o celkovou hodnotu sporu, nikoli o jednotlivý nárok – to je důležitým rozdílem k pojetí koncepce bagatelních sporů při českém dovolání, hodnota 50 000 Kč je však oproti německým 500 000 Kč nízká, proto je třeba dodatečných omezení.

Hranice 20 000 EUR se datuje do roku 2001, přičemž do samotného ZPO byla zakotvena teprve v roce 2020 – dříve byla skryta v ustanovení § 26 číslo 8 EGZPO (uvozovací zákon k ZPO),¹⁹³ přičemž měla přechodný charakter a počítalo se s jejím každoročním upravováním. Pokud by žádná výše stanovena nebyla, byl by BGH zřejmě přehlacen takovými stížnostmi. Od začátku své existence je tato pomyslná laťka podrobena kritice.¹⁹⁴ Ze strany odborné veřejnosti zaznívají jak hlasy pro její zvýšení, tak snížení. Kritizován bývá zejména fakt, že hranice platí například i pro řízení týkající se náhrady škody na straně jedné (zde je kritizována samotná existence finančního omezení), zároveň však její dlouhodobá neměnnost a přehlčení BGH na straně druhé¹⁹⁵ (tato strana volá po zvýšení).

Pro zajímavost v roce 2021 bylo podáno 4 126 stížností proti nepřipuštění, z toho BGH připustil 236.¹⁹⁶ To jest 5, 72 %. Z toho navíc přibližně polovina (přesněji 121) dosáhla změny rozhodnutí, zbytek byl vyřízen jinak – revize například nebyla shledána důvodnou, či strana svůj návrh vzala zpět. Věcí vyřízených tak, jak by si to stěžovatel nejspíše představoval, tak bylo pouhých 2, 93 % z podaných žádostí. Počet podaných stížností v posledních letech vykazuje mírně vzestupnou tendenci.

¹⁹¹ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 27. 03. 2003, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 03, 65

¹⁹² Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 27. 06. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 02, 2720

¹⁹³ Uvozovací zákon k civilnímu procesnímu pořádku ze dne 30. 01.1877 (RGBl. I S 244)

¹⁹⁴ PASKER, Hans-Uwe. *Zivil-rechtliche Grundsatzfragen auch künftig erst ab 20.000 Euro*. Dostupné online: <https://www.lto.de/recht/hintergruende/h/bundesrat-wertgrenze-nichtzulassungsbeschwerde-revision-20000-euro-zugang-zum-recht-grundsatzfragen-ungeklaert/>

¹⁹⁵ Oficiální statistika Spolkového soudního dvora pro rok 2021, dostupné online: https://www.bundesgerichtshof.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StatistikZivil/jahresstatistikZivilsenate2021.pdf?__blob=publicationFile&v=4

¹⁹⁶ Oficiální statistika Spolkového soudního dvora pro rok 2021, dostupné online: https://www.bundesgerichtshof.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StatistikZivil/jahresstatistikZivilsenate2021.pdf?__blob=publicationFile&v=4

Na tomto místě je záhodno podrobněji srovnat právní úpravu bagatelních věcí podle § 238 odst. 1 písm. c) OSŘ a úpravu stížnosti proti nepřipuštění. V roce 2021 činila průměrná měsíční mzda v České republice 37 839 Kč.¹⁹⁷ Dovolání je tedy přípustné ve věcech (nestanoví-li zákon jinak – viz např. ustanovení § 238 OSŘ), které převyšují částku 50 000 Kč, což je 132 % průměrné mzdy. Oproti tomu v Německu činila průměrná mzda v roce 2021 4100 EUR, přičemž 20 000 EUR jest 500 % průměrné mzdy. K tomu navíc přichází vyšší zdanění mezd na německé straně.

Úprava bagatelních věcí navíc míří na každý jednotlivý výrok, kdežto při stížnosti proti nepřipuštění se nároky sčítají. To je zřejmě zapříčiněno právě vyšší předmětné částky – jelikož hranice 50 000 Kč není příliš vysoká, je zapotřebí dodatečných omezení. Pokud by tomu tak nebylo, došlo by k nepřiměřenému zahlcení dovolacího soudu.

Situaci však v současné podobě obou právních úprav nelze objektivně srovnat, když německá právní úprava pro podání revize *per se* žádnou finanční hranici stanovenou nemá.

Dle mého názoru by do budoucna hranice 50 000 Kč měla být zvýšena za současného stanovení výjimek v určitých případech, například ve věci náhrady škody či v případech nákladů řízení, které by tuto částku přesahovaly.

Pokud by měl navíc přípustnost dovolání posuzovat odvolací soud, nabízelo by se zachování částky 50 000 Kč pro dovolání a nastavení vyšší, přísnější částky pro stížnost proti nepřipuštění.

2.6.2 Institut připojení žalovaného k revizi (*Anschlussrevision*)

Připojení k revizi popisuje specifickou procesní situaci, která nastane, pokud se revizní žalovaný připojí k již podané revizi revizního žalobce. Úpravu nalezneme v ustanovení § 554 ZPO. Tento institut není opravným prostředkem, jedná se o pouhou možnost revizního žalovaného uplatnit určitý návrh v rámci revize, která je iniciována druhou stranou (revizním žalobcem), jeho podání je tedy možné až ve chvíli, kdy již bylo revizní řízení zahájeno. Zejména umožňuje reviznímu žalovanému podat návrh ve chvíli, kdy mu lhůta k podání revize nebo jejího odůvodnění (případně stížnosti proti nepřipuštění) již marně uplynula.¹⁹⁸

Důvodem připojení však nemůže být pouhá žádost o zamítnutí revize, revizní žalovaný musí žádat konkrétní změnu napadeného rozsudku.¹⁹⁹

¹⁹⁷ Oficiální statistika ČSÚ, dostupná z www.czso.cz

¹⁹⁸ KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 1-11, § 554

¹⁹⁹ Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 03. 11. 1989, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 90, 447

Při splnění podmínek (i) připuštění revize odvolacím soudem a (ii) podání revize revizním žalobcem je připojení revizního žalovaného přípustné vždy a BGH se jí tak musí v rámci revizního řízení zabývat, není tedy zapotřebí žádného zvláštního povolení odvolacího soudu, jako je tomu v případě revize *per se*. Rozhoduje o ní vždy rozsudkem.

Lhůta k podání připojení činí jeden měsíc od doručení odůvodnění revize reviznímu žalovanému, případné navrácení v předchozí stav je možné.²⁰⁰

2.6.3 Skoková revize (*Sprungrevision*)

Cílem skokové revize je umožnit stranám rychlé a levnější vyřešení sporu v případech, kdy skutkové okolnosti mezi účastníky nejsou sporné a řízení se týká toliko otázek právních. Strany tak mohou dosáhnout rychlejšího rozhodnutí nejvyššího soudu pro civilní spory (tedy BGH).

Skokovou revizí se napadají konečné rozsudky vydané soudem první instance, proti kterým lze podat odvolání bez připuštění (spory přesahující hodnotu 600 euro),²⁰¹ za splnění předpokladů, že (i) druhá procesní strana s „přeskočením“ soudu druhého stupně souhlasí a (ii) revizní soud skokové dovolání připustí. Dovožujeme také možnost skokovou revizí napadnout rozhodnutí o základu nároku (*Grundurteil*) a další samostatně napadnutelné mezitímní rozsudky (*Zwischenurteil*) podle ustanovení § 304, resp. § 280 ZPO, obdobně jako tomu je v případě revize.

Při užití institutu skokové revize se účastníci vzdávají práva na podání odvolání [§566 odst. 1 ZPO], které nastává již okamžikem doručení podání reviznímu soudu, z tohoto důvodu je vyžadován souhlas protistrany. Tento musí být v písemné formě, s vlastnoručním podpisem a ve lhůtě doručen BGH. Pouhá ověřená kopie nepostačuje [§ 566 odst. 2 ZPO].

Podání musí být ve lhůtách dle ustanovení § 548 ZPO, tedy stejných jako u samotné revize, podáno u Spolkového soudního dvora. Účastník musí rovněž splnit náležitosti kladené na revizi [§ 566 odst. 4 ZPO], musí tedy naplnit revizní důvod a předpoklady přípustnosti. Důvodem ke skokové revizi nemůže být procesní pochybení [§ 566 odst. 4 ZPO *in fine*], ani chyba v subsumpci, pokud jejím výsledkem je správný závěr.²⁰² Typicky tedy pokud soud rozhodující v prvním stupni dospěje ke stejným právním závěrům jako BGH, ale z jiných důvodů.

²⁰⁰ KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 11, § 554

²⁰¹ Odvoláním lze napadnout rozsudek soudu prvního stupně, jímž se řízení končí, pokud předmět sporu přesahuje hranici **600 euro** (vždy), případně, pokud je hodnota předmětu sporu nižší, může odvolání soud první instance připustit. (§ 511 ZPO). Připuštění odvolání soudem první instance však nemá na možnost podání skokové revize žádný vliv, ta nebude přípustná pokud předmět sporu nepřesahuje hranici 600 euro.

²⁰² Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 05. 11. 2013, Monatschrift für deutsches Recht, dostupné online z www.beck.de, BGH MDR 13, 1304-1305

V konkrétním případě tak městský soud přikázal obecnému zmocněnci-advokátu, aby vrátil zmocnitelům plnění ve výši 1 370,88 EUR, které si naučtoval podle § 4 odst. 2 advokátního tarifu (*Rechtsanwaltsvergütungsgesetz*). Městský soud došel k závěru, že zmocněnec si může naučtovat úkony ke kterým je způsobilý jen díky své kvalifikaci pouze v případě, že by si zmocněnec, jenž takovou kvalifikací nedisponuje, za stejným účelem musel zaplatit pomoc odborníka. Soud splnění těchto podmínek neshledal. Na druhé straně podle ustálené judikatury BGH je možné takové úkony zvlášť zaúčtovat pouze tehdy, pokud se jedná o činnost typickou pouze pro advokáta, o kterou se v tomto případě nejednalo. V obou případech by tedy advokát-zmocněnec, nemohl takové úkony zmocnitelům naučtovat, městský soud tedy došel ke stejným závěrům jako BGH, nicméně z jiného důvodu. Skoková revize v tomto případě byla shledána nedůvodnou.

Ve své podstatě se tento institut velmi podobá stížnosti proti nepřipuštění, hlavním rozdílem je však hodnota předmětu sporu, která na rozdíl od stížnosti nemusí přesahovat hodnotu 20 000 EUR, nýbrž pouze 600 EUR [§ 566 odst. 1 ZPO].²⁰³

Spolkový soudní dvůr o návrhu rozhoduje usnesením [§ 566 odst. 5 ZPO]. V případě, že skokovou revizi nepřipustí, stává se usnesení pravomocným a podání odvolání účastníkům i nadále zůstává zakázáno.

V případě připuštění se v řízení postupuje dále, jako by se jednalo o klasickou revizi [§ 566 odst. 7 ZPO], podle příslušných ustanovení.

Zásadně účastník nejprve podá návrh na skokovou revizi, o kterém BGH rozhodne usnesením, přičemž od doručení usnesení mu začne běžet lhůta k odůvodnění [§ 566 odst. 7 ZPO].

V praxi je tedy pro podání skokové revize zásadně třeba, aby byl žadatel naprosto spokojen se skutkovým stavem, jak byl zjištěn soudem prvního stupně, a dále aby si byl jistý nesprávností rozsudku soudu první instance z hlediska vad právních, které by se vzhledem k náročnému dlouholetému vzdělávání soudců měly vyskytovat zřídka.

Z těchto důvodů není skoková revize příliš využívána a strany se častěji ubírají cestou odvolání.²⁰⁴

2.6.4 Právní stížnost (*Rechtsbeschwerde*)

Právní stížnost je opravný prostředek, kterým lze napadnout usnesení v případech, kdy tak zákon výslovně stanoví [§ 574 odst. 1 bod 1 ZPO], případně pokud stížnost odvolací soud,

²⁰³ NASSALL, Wendt. *Nichtzullasungsbeschwerde und Revision*. Mnichov: C. H. Beck oHG, 2018, marg. 360

²⁰⁴ Oficiální statistika Spolkového soudního dvora pro rok 2021, dostupné online:

https://www.bundesgerichtshof.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StatistikZivil/jahresstatistikZivilsenate2021.pdf?__blob=publicationFile&v=4

stížnostní soud, případně vrchní zemský soud, pokud rozhodoval v prvním stupni, v usnesení připustí [§ 574 odst. 1 bod 2 ZPO]. Je postavená na podobném principu jako revize a slouží k přezkumu aplikace práva.

Systém přípuštění je obdobný jako u revize – příslušný soud právní stížnost připustí, a to bez možnosti jakéhokoliv uvážení, je-li naplněn některý ze tří předpokladů přípustnosti revize viz výše. Stejně tak však tyto důvody musí být naplněny i v prvním případě, tedy pokud právní stížnost umožňuje sám zákon. Ten tak činí například v ustanovení § 522 ZPO, který umožňuje podání právní stížnosti proti usnesení, kterým odvolací soud odmítl odvolání jako nepřipustné.

Právní stížnost se podává ve lhůtě jednoho měsíce od doručení usnesení účastníku, simultánně s touto lhůtou pak běží měsíční lhůta k jejímu odůvodnění (pokud odůvodnění již není obsaženo v samotné stížnosti). Vedle obecných náležitostí musí podání obsahovat označení usnesení, proti kterému stížnost směřuje, a dále uvedení, že se jedná o právní stížnost [§ 574 ZPO]. Náležitosti odůvodnění jsou zejména stížnostní návrh (co stěžovatel požaduje) a popis porušení práva, resp. procesního pochybení, ke kterému došlo. Obecně jsou náležitosti srovnatelné s těmi k podání revize.

Příslušným soudem k rozhodování o právní stížnosti je BGH. Z tohoto důvodu musí být stížnost založena na tom, že byla porušena norma spolkového práva, nebo taková norma, jejíž závaznost či platnost přesahuje hranice jednoho vrchního zemského soudu [§ 576 ZPO].

Spolkový soudní dvůr přezkoumá tyto a další náležitosti, včetně dodržení lhůty, přičemž pokud shledá jejich nedodržení, odmítne stížnost jako nedůvodnou [§ 577 odst. 1 ZPO]. Je-li žádost přípustná, rozhodne v meritu, přičemž věc přezkoumá v rozsahu námitek. Soud není vázán stížnostními důvody a může přezkoumávat soulad napadeného rozhodnutí s příslušnými hmotněprávními normami z úřední povinnosti. Porušení procesních norem (které soud není povinen přezkoumávat z úřední povinnosti), může řešit takto, bylo-li některou ze stran zákonným způsobem namítnuto [§ 577 odst. 2 *in fine* ve spojení s § 574 an. ZPO]. Shledá-li soud žádost důvodnou, pak napadené usnesení zruší a vrátí věc příslušnému soudu k dalšímu řízení [§ 577 odst. 3 ZPO]. O stížnosti rozhoduje usnesením.²⁰⁵

Právní stížnost zásadně napadá druhostupňová usnesení, vedle toho je nutné odlišovat okamžitou stížnost (*Sofortige Beschwerde*), která napadá usnesení soudů prvního stupně.

Podle ustanovení § 574 odst. 4 ZPO se může druhá strana k právní stížnosti připojit (podobný princip jako u připojení k revizi), a to ve lhůtě do jednoho měsíce od doručení odůvodnění právní stížnosti. Tato lhůta platí rovněž pro odůvodnění podání. Lhůta k odůvodnění v tomto případě, na

²⁰⁵ ZEISS, Walter. SCHREIBER, Klaus. *Zivilprozessrecht*. 12. Vydání. Tübingen: Mohr Siebeck Lehrbuch. 2014. Str. 291. Marg. 735-740

rozdíl od právní stížnosti samotné, nelze prodloužit, z důvodu zachování principu ekonomie řízení.²⁰⁶

Na rozdíl od revize je při přípustění právní stížnosti odvolacím soudem Spolkový soudní dvůr tímto rozhodnutí vázán [§ 574 odst. 3 ZPO], a to i v případech, kdy takové rozhodnutí nebylo v souladu s právem.²⁰⁷ Pokud takto rozhodl samosoudce, který právní stížnost nikdy povolit nesmí (musí věc předložit senátu podle ustanovení § 568 věta druhá ZPO), je sice stížnost přípustná, takové rozhodnutí však podléhá zrušení a vrácení věci z úřední povinnosti, a to kvůli chybě v obsazení.²⁰⁸

V českém civilním právu procesním v současné době nenalezneme opravný prostředek, kterým se napadá toliko usnesení. Zákonodárce u opravných prostředků explicitně stanoví možnost napadnout *rozhodnutí*, což je souhrnný pojem pro rozsudek a usnesení.

Jiná situace panuje v procesním právu trestním, které umožňuje stížností napadat usnesení orgánů činných v trestním řízení, usnesení soudu lze však opět napadnout pouze opravným prostředkem souhrnným, kterým je například odvolání [§ 141, § 245 a n. trestního řádu].

²⁰⁶ NASSALL, Wendt. Reschtmittelverfahren. Dostupné online:

<https://www.ra-nassall.de/rechtmittelverfahren.html#allgemeines>, marg. VIII

²⁰⁷ VORWERK, Volkert a kol. *Prozessformularbuch*. Kolín nad Rýnem: Otto Schmidt KG, 2005, str. 1114

²⁰⁸ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 13. 03. 2003, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 03, 1254

3 Dovolací důvod

V České republice existuje jeden jediný dovolací důvod, kterým je nesprávné právní posouzení věci. V praxi to tedy znamená, že v dovolání musí být vždy tvrzeno, že odvolací soud nesprávně posoudil (zásadní) právní otázku. Nelze již tvrdit zmatečnostní nebo jiné procesní vady,²⁰⁹ ani nedostatky ve zjištění skutkového stavu. Nejvyšší soud je dovolacím důvodem vázán. Pomyslnou výjimku pak tvoří ustanovení § 242 odst. 3 OSŘ, které stanovuje dovolacímu soudu podmínku z úřední povinnosti k některým zmatečnostním vadám přihlídnout („*jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci*“). Formulovaný dovolací důvod však může Nejvyšší soud upřesnit.²¹⁰

Nesprávným právním posouzením věci se rozumí nesprávná subsumpce, tedy nesprávná aplikace určité právní normy na skutková zjištění, spočívající buď v neužití relevantní právní normy, resp. užití jiné právní normy, než které bylo zapotřebí aplikovat, případně nesprávného výkladu právní normy.²¹¹ Mylně může být aplikována jak norma hmotněprávní, tak také procesní a nemusí se ani týkat samotného merita – dovolatel tak může pro nesprávné právní posouzení věci napadnout například posouzení důkazního břemene.²¹² Zásadně se nesprávné právní posouzení věci týká zákonů, můžeme sem však zařadit také situaci, kdy soud aplikoval podzákonnou normu, která je v rozporu se zákonem.²¹³

Dovolací důvod vymezuje konkrétní otázku právního charakteru, kterou má Nejvyšší soud v rozhodnutí zodpovědět.²¹⁴ Cílem je posouzení, jaká otázka a konkrétně proč, tedy z jakého důvodu, má být vyřešena.²¹⁵ Tím se odlišuje od předpokladů přípustnosti dovolání, které jsou na rozdíl od dovolacího důvodu spíše abstraktního rázu, a odpovídají na otázku, zda se má dovolací soud věci vůbec zabývat.²¹⁶

Při podání dovolání je zásadně třeba argumentovat konkrétní judikaturou Nejvyššího soudu, respektive její absencí, aby bylo možné ověřit naplnění předpokladů přípustnosti. Širší diskuse a analýza právní situace pak probíhá právě v rámci vymezování dovolacího důvodu.²¹⁷

²⁰⁹ Ke zmatečnostním vadám dovolací soud přesto přihlíží, a to dokonce z úřední povinnosti, taková vada však sama o sobě důvodem k podání dovolání *není* (viz níže).

²¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 03. 2013, sp. zn. III. ÚS 772/2013, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 08. 2017, sp. zn. 20 Cdo 520/2017

²¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 03. 02. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1400/2004

²¹² DOLEŽÍLEK, Jiří. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, str. 1081, marg. 9, § 241a

²¹³ SVOBODA, Karel, TRNĚNÁ, Klára. *Dovolání*. První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 66

²¹⁴ SVOBODA, Karel, TRNĚNÁ, Klára. *Dovolání*. První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 65

²¹⁵ SVOBODA, Karel, TRNĚNÁ, Klára. *Dovolání*. První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 65

²¹⁶ SVOBODA, Karel, TRNĚNÁ, Klára. *Dovolání*. První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 89

²¹⁷ SVOBODA, Karel, TRNĚNÁ, Klára. *Dovolání*. První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 66

Dovolacímu soudu položená právní otázka musí být náležitě odůvodněna. Nejvyšší soud také může posuzovat toliko takové otázky, o kterých by mohl rozhodovat odvolací soud, ve věci tak musí být dána civilní pravomoc.²¹⁸

Nové skutečnosti a důkazy nemohou být v dovolání uplatněny [§ 241a odst. 6 a § 243f odst. 1 OSŘ] (rozhodující je stav, který je uveden v odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu).

Podle Trněné a Svobody navíc „*obstojí procesní vada zasahující do některého z ústavně zaručených práv účastníka jako samostatný dovolací důvod*“.²¹⁹

Německý civilní procesní pořádek revizní důvod upravuje v ustanovení § 545 a n. ZPO. Revize může být odůvodněna pouze tím, že napadené rozhodnutí se zakládá na porušení práva [§ 545 odst. 1 ZPO]. Ve své podstatě se jedná o totožný důvod jako v české právní úpravě, totiž nesprávné právní posouzení věci – ustanovení § 546 ZPO upřesňuje porušení práva jako případ, kdy je právní norma přehlédnuta (tj. není vůbec použita), případně je aplikována či interpretována nesprávně. Revizní žalobce tak musí v odůvodnění vylíčit, z jakých okolností vychází porušení normy či procesního postupu v rámci civilního řízení.

Dle ustanovení § 545 ZPO je revize důvodná, pokud napadený rozsudek vychází (*beruht*) z porušení práva. To znamená, že musí být dána kauzalita mezi porušením práva a nesprávností rozsudku. Jestliže je tedy rozhodnutí přes porušení práva správné, nelze revizi považovat za důvodnou. Týká-li se porušení práva hmotněprávních norem, je taková kauzalita dána, pokud by při správné aplikaci normy soudce došel k jinému výsledku. Týká-li se norem procesněprávních, je situace komplikovanější, když kauzalita je často složitě prokazatelná.²²⁰ Je tak například složité prokázat, do jaké míry porušení informační povinnosti soudce ovlivnilo výsledný rozsudek. Z tohoto důvodu zákonodárce přistoupil k vymezení několika kategorií procesních pochybení, u jejichž naplnění se kauzalita ovlivnění rozsudku, a současně tedy i důvodnost revize, vždy presumuje. Jedná se o tzv. absolutní revizní důvody a nalezneme je v ustanovení § 347 ZPO. V českém jazyce bychom je nazvali zmatečnostními důvody, jelikož jsou zásadně důvodem podání zmatečnostní žaloby.

²¹⁸ SVOBODA, Karel. TRNĚNÁ, Klára. Dovolání. První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 69, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 04. 2015, sp. zn. 28 Cdo 4029/2013

²¹⁹ SVOBODA, Karel. TRNĚNÁ, Klára. Dovolání. První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 69

²²⁰ KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 1-3, § 545

Česká právní úprava podání dovolání z těchto důvodů explicitně vylučuje, pro zamezení duplicity (ve prospěch žaloby pro zmatečnost).²²¹ V německém právním řádu je však žaloba pro zmatečnost (konkrétně se jedná o žalobu na neplatnost (*Nichtigkeitsklage*) mimořádným opravným prostředkem [§ 579 ZPO], revize však řádným, duplicita tak zřejmě není na škodu. Důvody podání neplatnostní žaloby a absolutní revizní důvody jsou ve své podstatě totožné, revize však obsahuje ještě dva důvody navíc, a to poslední uvedené (chyby v odůvodnění a porušení zásady veřejnosti)

Absolutní revizní důvody tedy zní následovně:

- Chyby v obsazení soudu. Typickým příkladem bude obsazení v rozporu se zákonem či s rozvrhem práce toho kterého soudu, případně i takové obsazení, které je uskutečněno na základě *nezákonného* rozvrhu práce. Patří sem však také případy, kdy je soudce, byť i krátce, při jednání nepřítomen,²²² pro jeho duševní či fyzický stav není schopen vnímat dění při jednání do té míry, že není s to vydat věcně správné rozhodnutí, čímž by porušil právo stran být slyšen soudem, podle ustanovení § 103 základního zákona (mezi takové situace patří např. slepota, nedoslýchavost, psychické vyčerpání,²²³ či pokud soudce při jednání usne),²²⁴ sem řadíme případy, kdy ve věci rozhodovala osoba, která není soudcem, včetně situací, kdy není připuštěna k výkonu funkce soudce nebo nebyla jmenována zákonným způsobem.²²⁵ Jedná se tak o velmi široký důvod.
- Ve věci rozhodoval vyloučený soudce (z důvodu podjatosti či z důvodu zákonného zákazu výkonu funkce soudce).
- Chyby v zastoupení, pokud s tím předmětný subjekt nesouhlasil. Nejčastěji se bude jednat o nedostatek procesní způsobilosti či nedostatek právního zastoupení (*Postulationsfähigkeit*) účastníka. Typickým příkladem je situace, kdy osoba bez procesní způsobilosti není zastoupena zákonným zástupcem, případně je zastoupena třetí osobou, které nebyla zákonným zástupcem udělena plná moc.²²⁶ Jelikož je hlavním cílem tohoto

²²¹ Pro úplnost je třeba uvést, že zmatečnostní vady nemohou být zásadně jediným důvodem podání dovolání, nicméně důvodem mohou být i některé vady řízení podle § 242 odst. 3. Navíc je-li dovolání přípustné, mělo by být přihlíženo i ke zmatečnostním vadám.

²²² Usnesení Spolkového pracovněprávního soudu ze dne 31. 01. 1958, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BAG NJW 58, 924

²²³ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 05. 11. 1980, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 81, 413

²²⁴ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 13. 06. 2001, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 01, 2898 – že si soudce či přisedící „odkládá“ při jednání hlavu na hrud’ a pravidelně dýchá ještě neznamená, že spí, aby byl naplněn absolutní revizní důvod podle § 547 odst. 1, musí soudce buď pravidelně a hlasitě dýchat po delší dobu, či dokonce chrápat. Ani tzv. vteřinový spánek v tomto případě nepostačí.

²²⁵ KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 3, § 547

²²⁶ KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 12, § 347

důvodu ochrana účastníka, který byl znevýhodněn nedostatkem zastoupení, může jej namítat pouze on sám, nikoliv protistrana. Zároveň může být souhlas udělen i zpětně, a to i v rámci revizního řízení.²²⁷

- Porušení zásady veřejnosti. Bylo-li rozhodnutí vydáno na základě ústního jednání, při kterém byly porušeny ustanovení upravující zásadu veřejnosti soudního řízení. To neplatí, pokud soud postupuje v souladu s předpisy upravujícími vyloučení veřejnosti či vykázaní jednotlivce ze soudní síně ze zákonných důvodů. Tento důvod je typicky naplněn tehdy, dojde-li k vyloučení veřejnosti přesto, že některý ze zákonných důvodů nebyl dán [§ 169 a n. ZPO].
- Chyby v odůvodnění. Taková chyba nastane zejména při nedodržení podmínek ustanovení § 313 ZPO, tedy pokud rozsudek odvolacího soudu neobsahuje vůbec žádné odůvodnění, či není do 5 měsíců od vyhlášení rozsudku odůvodnění s povinnými náležitostmi podepsáno soudcem a předáno oddělení pro zpracovávání rozsudků (*Geschäftsstelle*). Povinnými náležitostmi odůvodnění jsou popis skutkového stavu a reflexe předmětu sporu a tvrzených skutečností či návrhů obou stran, a to jak v druhé, tak také v první instanci.²²⁸

Přítomnost některého z absolutních revizních důvodů zásadně vede ke zrušení napadeného rozhodnutí a jeho vrácení soudu nižší instance podle ustanovení § 562 ZPO. To samozřejmě neplatí tehdy, chybí-li odůvodnění v souladu se zákonem, tedy jedná-li se například o zjednodušený rozsudek podle ustanovení § 313a ZPO.²²⁹

Vedle toho rozlišujeme relativní revizní důvody, které zákon explicitně nejmenuje. Jsou to v zásadě všechna ostatní procesní pochybení, u kterých je třeba prokazovat kauzalitu, jak již bylo vysvětleno výše.

Za procesněprávní relativní revizní důvody je obecně považováno příkladmo porušení zásady bezprostřednosti či ústnosti, zásady volného hodnocení důkazů, informační povinnosti či rozhodování bez porady (je-li věc rozhodována v senátu).²³⁰

²²⁷ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 15. 04. 1991, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW-RR 91, 926

²²⁸ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 16. 04. 2013, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW-RR 13, 1077

²²⁹ KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 3, § 547

²³⁰ KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft. 2021, marg. 4, § 547

Z hlediska vázanosti soudu důvody tedy pozorujeme podstatný rozdíl oproti české právní úpravě. Německý BGH je vázán dovolacími důvody pouze v případě, že se jedná o pochybení procesněprávní (vada tedy nastala ohledně subsumpce pod normu procesního práva), pokud se nejedná o některou z vad řízení, ke kterým soud přihlíží z úřední povinnosti [§ 557 odst. 3, ve spojení s § 551 a § 554 odst. 3 ZPO]. Pokud se jedná o chybu v subsumpci pod normu práva hmotného, revizním důvodem soud vázán není [§ 557 odst. 3 ZPO]. Český Nejvyšší soud na druhé straně dovolacím důvodem vázán je (na rozdíl od dovolatelem vymezeného předpokladu přípustnosti).

4 Proces rozhodování o dovolání a revizi

4.1 Průběh řízení

Dovolání se podává u soudu, který rozhodoval v prvním stupni. Dovolací řízení začíná právě zde. Tento soud musí vyřešit především otázky včasnosti, povinného zastoupení dovolatele, zaplacení soudního poplatku *etc.* Soud první instance má dokonce možnost podání z některých formálních důvodů odmítnout.²³¹

Dovolací soud následně o dovolání rozhodne některým ze způsobů, které budou podrobněji popsány níže.

Řízení zásadně probíhá bez jednání, ve formě písemné, tedy pouze na základě písemných podání stran. Jednání jsou nařizována zcela výjimečně [§ 243a odst. 1 OSŘ]. Patrně je taková úprava pozůstatkem stížnosti pro porušení zákona, jejíž projednání bylo také neveřejné.²³²

Vzhledem k *právně* přezkumnému charakteru dovolacího řízení (ve kterém zásadně není prováděno dokazování ani přezkoumáván skutkový stav) se zřejmě ústní jednání projevilo jako nadbytečné, když strany veškeré právní argumenty mohou učinit písemně. V teorii se však objevují rozdílné názory, například podle Dvořáka by strany měly mít možnost přednést svá podání ústně přímo před soudem, což by umožnilo kvalifikovanou právní diskusi.²³³ Na průběh dovolacího řízení se přiměřeně použije právní úprava řízení před soudem prvního stupně, s výjimkou § 43 OSŘ (odstraňování vad), § 92 OSŘ (přistoupení účastníka) a § 107a OSŘ (singulární sukcese).

Německé revizní řízení může rovněž probíhat dvěma způsoby. Ústní jednání se nařizuje vždy v případech, kdy je revize povolena Spolkovým soudním dvorem na základě stížnosti proti nepřipuštění, nebo se revize koná na základě podání tzv. skokové revize. Ústní jednání se mohou podle úvahy soudu konat i v případech revize konané na základě připuštění soudem druhého stupně, takové jednání však bude vyloučeno zejména v případech, má-li předmětný senát BGH za to, že předpoklady podání revize nejsou splněny a revize tak nemá šanci na úspěch [§ 552a ZPO].²³⁴

²³¹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Dovolání v civilním řízení včera a dnes*. Bulletin advokacie č. 6 – 7, 1997

²³² DVOŘÁK, Bohumil. *Seminář mimořádné opravné prostředky* na právnické fakultě Univerzity Karlovy ze dne 09. 12. 2019

²³³ DVOŘÁK, Bohumil. *Seminář mimořádné opravné prostředky* na právnické fakultě Univerzity Karlovy ze dne 09. 12. 2019

²³⁴ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 20. 01. 2005, sp. zn. I ZR 255/02

V ostatních případech je jednání písemné. Zásadně dochází pouze ke dvěma písemným podáním (revize revizního žalobce a odpověď (vyjádření) revizního žalovaného).

V německém soudním řízení se revize podává přímo u dovolacího soudu. Administrativní úkony některé z nižších instancí zřejmě nejsou kvůli přísným podmínkám kladeným na podání a povinnému zastoupení vysoce kvalifikovaným advokátem zapotřebí.

4.1.1 Rozsah přezkumu

Rozsah přezkumu je v souladu s dispoziční zásadou vymezen samotným dovolatelem, a to uvedením výroků, které napadá [§ 242 odst. 1 OSŘ]. Vymezení rozsahu, v jakém se předmětné rozhodnutí napadá, je ostatně i jednou ze základních náležitostí samotného podání.²³⁵

Tímto je dovolací soud zásadně vázán – z tohoto pravidla však existují následující výjimky:

- Na napadeném výroku je závislý výrok nenapadený. Vzájemná závislost výroků je dána, pokud je obsah jednoho výroku svázán s druhým tak, že by při zrušení či změně tohoto primárního výroku druhý nemohl samostatně obstát.²³⁶
- Případy nerozlučného společenství podle § 91 odst. 2 OSŘ. O nerozlučné společenství se jedná tehdy, mají-li účastníci společná oprávnění a povinnosti takového charakteru, že se rozhodnutí ve věci samé nutně musí vztahovat na všechny účastníky jedné strany v rámci daného řízení.²³⁷ Často vzniká v případech smrti zůstavitele, kde na jeho místo ve sporu z důvodů univerzální sukcese (procesního nástupnictví) nastoupí větší množství dědiců, či v řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví.
- Jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání mezi účastníky. Typickým příkladem je řízení o vypořádání společného jmění manželů, při kterém soud může majetek vypořádat způsoby, které mu povoluje zákon [§ 736 a n. OZ], není však přitom vázán návrhy účastníků. Soud tedy ze samotné povahy věci může rozhodnout i jiným způsobem, než účastníci navrhovali.
- Pokud řízení lze zahájit i bez návrhu [§ 30 odst. 2 ZŘS].

Zároveň soud z moci úřední přihlíží ke zmatečnostním vadám a k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. K těmto vadám tedy soud přihlíží i pokud nebyly

²³⁵ Winterová a kol. rozděluje rozsah přezkumné činnosti dovolacího soudu na kvalitativní a kvantitativní. Kvalitativní stránkou se rozumí způsob, kterým dovolací soud může rozhodnout. Ten je předem stanoven zákonodárcem. Kvantitativní stránka pak určuje rozsah přezkumu napadeného rozhodnutí (kterým je soud vázán)

²³⁶ BUREŠ, Jaroslav. DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1119

²³⁷ PŘIDAL, Ondřej. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, str. 467, marg. 8, § 91

dovolatelem uplatněny. Uplatnění nových skutečností či důkazů je výslovně zakázáno [§ 241a odst. 6 OSŘ].

I revizní soud je vázán návrhy účastníků [§ 557 ZPO]. Velkým rozdílem k české právní úpravě je však zakotvení zásady *prohibitio reformationis in peius* (*das Verschlechterungsverbot*), kterou můžeme volně přeložit jako „zákaz změny k horšímu“. V SRN tato zásada platí pro všechny opravné prostředky (*Rechtsmittel*), pro odvolání je tak příkladmo explicitně upravena v ustanovení § 528 ZPO, pro revizi implicitně vyplývá z ustanovení § 557 odst. 1 ZPO, stejně tak pro právní stížnost [§ 577 odst. 2 ZPO].

Tato zásada zakazuje reviznímu soudu, aby napadené rozhodnutí změnil v neprospěch revizního žalobce, logicky vyjma případů, kdy opravný prostředek (zde revizi) podají obě strany (k zamezení tohoto následku slouží také výše zmíněný institut připojení – *Anschlussrevision*). Rozhodující soudce (v tomto případě typicky pětičlenný senát) tak není povinen aplikovat normu (a to ani normu evropského práva),²³⁸ pokud by tím porušil zásadu *prohibitio reformationis in peius*.

Jejím cílem je zjevně zamezení případného odrazování stran od podání opravného prostředku ze strachu, aby se tím jejich postavení nezhoršilo.

V českém právním řádu nalézá tato zásada v současnosti uplatnění zejména v trestním právu, a to v případech, kdy opravný prostředek podá toliko obžalovaný (resp. odsouzený v případech dovolání). V souladu se zásadou *prohibitio reformationis in peius* se tedy může postavení dané osoby pouze zlepšit, nebo případně zůstat stejné.

Zda je revize důvodná posuzuje BGH zásadně na základě v dosavadním řízení získaného materiálu (skutkového stavu) tak, jak vyplývá z protokolu a odvolacího rozsudku. Nové skutečnosti ani nové návrhy (změna žaloby pro rozšíření žalobního nároku atp.) tedy v zásadě nejsou přípustné, až na následující výjimky.

Skutkový stav zjištěný v předchozím řízení BGH zásadně nesmí sám přezkoumávat, to nicméně neplatí, je-li důvodem revize procesní pochybení odvolacího soudu při zjišťování skutkových okolností případu [§ 559 odst. 2 ZPO]. Pokud tedy revizní žalobce odůvodní revizi v souladu s ustanovením § 551 odst. 3 bod. 1 číslo 2 písm. b) ZPO (zákon byl porušen v rámci

²³⁸ Rozhodnutí evropského soudního dvora ze dne 25.11.2008, sp. zn. C 455/06

soudního řízení), musí zároveň označit skutečnosti, které mají za následek takovou vadu – třeba pokud účastník tvrdí, že soud neprovedl určitý důkaz, ačkoliv jej provést měl.²³⁹

Nové skutečnosti lze zohlednit toliko ve čtyřech případech:

- Pokud nové skutečnosti slouží k odůvodnění námitky, že byla porušena procesněprávní norma v rámci soudního řízení (*Verfahrensrüge*) viz výše,
- Pokud k nim revizní soud přihlíží z úřední povinnosti (například včasné podání, zkoumání přípustnosti samotné revize, žaloby *etc.*)
- Zakládají-li nové skutečnosti důvod obnovy řízení podle § 580 bod 1-7 ZPO (konkrétně restituční žaloby).²⁴⁰ Tomu je tak z toho důvodu, aby se věc vyřešila v již probíhajícím řízení a účastník tak nemusel zahajovat řízení nové.²⁴¹
- Jde o již známé skutečnosti – soudce v zásadě může zohlednit skutečnosti, které již určitým způsobem vyplývají ze spisu (protokolu a napadeného rozsudku), a ke kterým není nutné provádět dokazování.²⁴²

V taxativně vypočtených případech tedy může BGH skutkový stav dokonce sám doplňovat,²⁴³ na rozdíl od Nejvyššího soudu, kterému tato možnost zůstává zapovězena. Tento zásadní rozdíl je snadno vysvětlitelný – v německé úpravě je revizní řízení přizpůsobeno i přezkumu zmatečnostních vad, které si za určitých okolností doplnění nových skutečností vyžaduje. V České republice ostatně žalobce při řízení o zmatečnostní žalobě také uplatňuje skutečnosti, které v původním řízení použity nebyly.

Německá literatura se v tomto kontextu rovněž podrobněji zabývá rozlišováním právních a skutkových otázek. Skutkové zjištění tak například revizní žalobce nenapadá, když namítá nezákonné zjištění skutkového stavu odvolacím soudem (například pokud odvolací soud při dokazování porušil normy procesního práva). V takovém případě se totiž jedná o chybnou aplikaci

²³⁹ SCHILKEN, Eberhardt. *Zivilprozess*. 6. nově přepracované vydání. Mnichov: Vahlen. 2010, marg. 941, ZEISS, Walter. SCHREIBER, Klaus. *Zivilprozessrecht*. 12. vydání. Tübingen: Mohr Siebeck Lehrbuch, 2014, marg. 702

²⁴⁰ ZPO zná dva druhy žalob na obnovu řízení – Restituční žalobu (*Restitutionsklage*), což je německá obdoba naší žaloby na obnovu řízení a žalobu na neplatnost (*Nichtigkeitsklage*), jakousi obdobu české žaloby pro zmatečnost

²⁴¹ Na základě žaloby na obnovu řízení (*Restitutionsklage*), BGHZ 3, 65

²⁴² Např. Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 11. 07. 1996, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 96, 3006

SCHILKEN, Eberhardt. *Zivilprozess*. 6. přepracované vydání. Mnichov: Vahlen, 2010, marg. 941

ZEISS, Walter. SCHREIBER, Klaus. *Zivilprozessrecht*. 12. Vydání. Tübingen: Mohr Siebeck Lehrbuch, 2014, marg. 702

²⁴³ POHLMANN, Petra. *Zivilprozessrecht*. 4. Vydání. Mnichov: C. H. Beck oHG, 2018, marg. 654

norem procesního práva a bude tak naplněn dovolací důvod (k tomu rovněž autoři Svoboda a Trněná).²⁴⁴ V německém právním prostředí pak jako typický příklad *právní* otázky Pohlmann uvádí odchýlení odvolacího soudu od uznávaných způsobů výkladu.²⁴⁵

4.1.2 Rozhodnutí

Dovolací soud, a v některých případech také soud prvního stupně, může v zásadě učinit dva druhy rozhodnutí, a to rozhodnutí procesní (nemeritorní) a rozhodnutí ve věci samé (meritorní). Jak již ze samotného názvu vyplývá, procesní rozhodnutí soud vydá, aniž by se zabýval věcí samou, tedy meritem. Procesní rozhodnutí se vyznačují zjednodušením řízení v několika aspektech – může je často vydat předseda senátu či jeden (pověřený) člen senátu, postačuje v nich zjednodušené odůvodnění [§ 243f odst. OSŘ] a mají formu usnesení.

Do této kategorie řadíme zastavení dovolacího řízení a odmítnutí dovolání, na druhé straně k meritorním rozhodnutím patří typicky zamítnutí dovolání a dále změna či zrušení napadeného rozhodnutí soudu nižší instance. Po zrušení přitom může následovat vrácení věci soudu nižší instance, ale může rovněž nastat zastavení řízení, případně také přikázání věci jinému orgánu.

4.1.2.1 Odmítnutí dovolání a zastavení dovolacího řízení dovolacím soudem v porovnání s *Revisionverwerfung*

Procesní rozhodnutí jsou upravena v ustanovení § 243c OSŘ. Nejprve k odmítnutí – podle odst. 1 citovaného ustanovení odmítne dovolací soud takové dovolání, které není přípustné, je zjevně bezdůvodné, či trpí vadami, které nebyly ve lhůtě odstraněny a zároveň pro takové vady nelze v řízení pokračovat [§ 243c odst. 1 OSŘ]. V zásadě tak můžeme důvody odmítnutí rozdělit do dvou kategorií, a to na vady formálního charakteru a vady jiné, podle toho, zda může podání odmítnout pouze odvolací soud, či také soud první instance. Pro první z uvedených případů může podání odmítnout i soud první instance. K přezkumu vad formálních dojde vždy přednostně, aby se dovolací soud nemusel zabývat podáním, které nespĺňuje ani základní náležitosti. Obsahové vady má podání ve chvíli, kdy s některými konkrétními náležitostmi nesouhlasí dovolací soud, a pouze ten je zároveň oprávněn pro takové vady podání odmítnout. Typicky se jedná o vymezení předpokladů přípustnosti.²⁴⁶

²⁴⁴ SVOBODA, Karel. TRNĚNÁ, Klára. *Dovolání*. První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 88

²⁴⁵ POHLMANN, Petra. *Zivilprozessrecht*. 4. Vydání. Mnichov: C. H. Beck oHG, 2018, marg. 655

²⁴⁶ SVOBODA, Karel. TRNĚNÁ, Klára. *Dovolání*. První vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, str. 88

Přípustností se má na mysli jak přípustnost objektivní, tak subjektivní.²⁴⁷ Jelikož je posuzování a současně také úprava podmínek přípustnosti základním prvkem dovolacího řízení, musí v případě odmítnutí pro nepřipustnost s takovým rozhodnutím souhlasit všichni členové senátu [§ 243c odst. 2 *in fine* OSŘ]. Pokud by alespoň jeden člen senátu nesouhlasil, bude věc projednána a rozhodnuta některým z meritorních způsobů rozhodnutí. V ostatních případech v zásadě (vyjma především rozhodování o důvodnosti) může rozhodnout i toliko pověřený člen senátu [§ 243f odst. 2 OSŘ]. Soud v takovém případě rozhoduje usnesením.

Odmítnout dovolání může, jak již výše zmíněno, i soud prvního stupně, který jako první subjekt zkoumá formální náležitosti podání, a to na základě pověření podle ustanovení § 240 odst. 1 OSŘ. Pro prvostupňový soud je prvním krokem kontrola, zda byl zaplacen soudní poplatek (§ 3 a n. zákona o soudních poplatcích),²⁴⁸ respektive zda není dán některý z důvodů, pro který dovolání pro nezaplacení soudního poplatku odmítnout nelze (např. § 10 zákona o soudních poplatcích). Dalším krokem je kontrola dodržení dvouměsíční lhůty. Soud prvního stupně rozhoduje usnesením, proti kterému je přípustné odvolání [§ 201 OSŘ].

Následuje kontrola subjektivní přípustnosti, formálních náležitostí objektivní přípustnosti (tedy zda se jedná o konečné rozhodnutí odvolacího soudu, zda není dána některá z výjimek ustanovení § 238 OSŘ atp.), případně dalších formálních vad. Posledním krokem je kontrola povinného zastoupení. Pokud ani po stanovení lhůty k nápravě tato vada není zhojena, soud prvního stupně dovolací řízení zastaví. Neshledá-li soud první instance žádnou z těchto vad, rozešle podání ostatním účastníkům.²⁴⁹

Shledá-li prvoinstanční soud, že jsou tyto předpoklady splněny, předá spis soudu dovolacímu s určitým právním názorem (např. má za to, že dovolání bylo podáno neoprávněnou osobou), kterým však dovolací soud není vázán. Dovolání pak odmítá Nejvyšší soud.

Pro zjevnou bezdůvodnost [§ 243c odst. 1 *in fine* OSŘ] lze zřejmě odmítnout dovolání pouze v případech, kdy byla splněna podmínka objektivní přípustnosti podle § 238a, nikoliv podle § 237, když v takovém případě věc vždy spočívá na vyřešení nějaké významné procesněprávní či hmotněprávní otázky.²⁵⁰

²⁴⁷ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. 4, § 243c

²⁴⁸ Zákon č. 549/1991 Sb. Zákon o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

²⁴⁹ Je-li napadeno nemeritorní usnesení, rozešle podání toliko těm účastníkům jejichž práv se dovolání dotýká, je-li to zároveň vhodné a účelné. SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří. a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. 6, § 241a

²⁵⁰ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří. a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, § 243c

Podmínky zastavení dovolacího řízení jsou upraveny v ustanovení § 243c odst. 1 OSŘ. Dovolací soud řízení zastaví, vezme-li dovolatel dovolání zcela zpět (částečné zpětvzetí soud bere na vědomí) [§ 243c odst. 3 *in principio* OSŘ].

Soud rozhoduje rovněž usnesením [§ 243f odst. 4 OSŘ], v případě těchto důvodů navíc vždy postačí, že rozhoduje jeden člen senátu (nemusí tedy rozhodovat senát jako celek).

Po posouzení, zda není dán důvod odmítnutí dovolání či zastavení řízení soud rozhodne některým z meritorních způsobů.

Důvody odmítnutí revize v německém právním prostředí jsou velmi podobné – revizní soud tak revizi odmítne v případech nedostatku v některém z předpokladů podle ustanovení § 552 ZPO. Revize musí být podána proti rozsudku odvolacího soudu, ve kterém revizi tento soud explicitně připustil, dále musí být podána v zákonné formě a lhůtě a musí být důvodná. Revize není důvodná, jestliže:

- tvrzené porušení práva není dáno,
- tvrzené porušení práva dáno sice je, ale jde o takové porušení práva, o kterém BGH nepřísluší rozhodovat (například právo jiného státu),²⁵¹
- napadený rozsudek není nesprávný pro jeho porušení práva (tj. není zde kauzalita mezi porušením práva a nesprávností rozsudku, jak rozebráno výše),
- nebo se rozsudek z jiných důvodů podle ustanovení § 561 ZPO ukáže správným.²⁵² Tedy například pokud se pochybení soudu ukáže jako nepatrné a bezvýznamné, dopadá ale i na případy, kdy se v mezidobí změni skutkové okolnosti ve prospěch revizního žalovaného, které zapříčiní, že je rozhodnutí věcně správné, či se změni právní úprava, která má stejný efekt.²⁵³

Je-li revizní návrh důvodný, dojde ke zrušení napadeného rozhodnutí (*Aufhebung*).

Hlavním rozdílem je tedy fakt, že veškerá rozhodnutí ve věci činí revizní soud. V České republice je soudu prvního stupně umožněno učinit některá z nemeritorních rozhodnutí, přičemž cílem takové úpravy je zejména odbřemenění Nejvyššího soudu, který se tak nemusí zabývat nepatrnými vadami a může se soustředit na řešení právních otázek. V Německu na druhé straně

²⁵¹ Jedná se o tzv. Irreversible Gesetze, tedy o takové normy, které nelze revizí přezkoumávat.

²⁵² ZEISS, Walter. SCHREIBER, Klaus. *Zivilprozessrecht*. 12. vydání. Tübingen: Mohr Siebeck Lehrbuch, 2014, marg. 719

²⁵³ KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 5 § 561

díky přísným požadavkům na zastoupení specializovaným advokátem a vyšších nároků kladených na podání není zapojení nižších soudů zapotřebí.

Dalším významným rozdílem je stav, který je rozhodující pro rozhodnutí dovolacího, resp. revizního soudu. Zatímco pro Nejvyšší soud je rozhodující stav v době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, v Německu je to stav k okamžiku rozhodování soudu dovolacího (revizního). Německý zákonodárce tímto opatřením, dle mého názoru, opět upřednostňuje a chrání zejména veřejný zájem. Zde se kloním na stranu českého zákonodárce, který více respektuje individuální zájem účastníků. Česká úprava se jeví pro účastníka příznivější, jelikož po vydání rozhodnutí odvolacího soudu nenastane prvek nejistoty (například v podobě obavy ohledně změny právní úpravy v době mezi vydáním napadeného rozhodnutí a rozhodování odvolacího, resp. revizního soudu).

4.1.2.2 Zamítnutí dovolání dovolacím soudem v porovnání s *Revisionzurückweisung*

Dovolací soud podání zamítne, shledá-li napadené rozhodnutí odvolacího soudu správným, zatímco k zamítnutí revize (*Zurückweisung*) podle ZPO dojde ve chvíli, kdy revizní soud není přesvědčen o tom, že je naplněn některý z předpokladů přípustnosti, resp. tehdy, je-li revize nedůvodná.

Ustanovení § 561 ZPO říká, že „*vyplývá-li z odůvodnění napadeného rozsudku, že došlo k porušení práva* (nesprávnému právnímu posouzení, pozn. aut.), *samotné rozhodnutí se však z jiných důvodů jeví jako správné, soud revizi zamítne.*“ Toto ustanovení se neuplatní v případech, kdy je dán některý z absolutních revizních důvodů, jelikož v takovém případě bude napadený rozsudek zrušen bez ohledu na jeho „výsledek“, tedy bez ohledu na správnost napadeného výroku.

Mezi tzv. jiné důvody, které mohou způsobit správnost napadeného rozsudku pro účely ustanovení § 561 ZPO, můžeme řadit například situace, kdy se původně nesprávný rozsudek stane správným z důvodu změny zákona (v době mezi rozhodováním revizního soudu a vydáním napadeného rozsudku), případně kdy soud přizná nárok z jiného důvodu, než z jakého vyplývá.²⁵⁴

Nedůvodná je pak příkladmo taková revize (aniž by se odkazovalo na ustanovení § 561 ZPO), která se opírá toliko o porušení práva, které soud není oprávněn posuzovat (*Nicht revisibles Recht* podle ustanovení § 545 ZPO ve spojení s § 560 ZPO, jedná se třeba o právo jiného státu či jiné spolkové země), jestliže tvrzené porušení práva není dáno [§ 551 odst. 3 ZPO], nebo jestliže porušení práva nezpůsobilo nesprávnost rozhodnutí [§ 545-547 ZPO] – v takových případech nedůvodnosti se nepostupuje podle ustanovení § 561 ZPO.

Je-li revize nedůvodná, soud ji rozsudkem zamítne.

Jako příklad nedůvodnosti je německou odbornou literaturou explicitně uváděna změna zákona v období mezi vydáním druhostupňového rozsudku a rozhodováním o revizi, na základě které se napadené nesprávné rozhodnutí stane správným. Taková úprava má pro revizní soud nepochybně své klady, zejména mu umožňuje nezabývat se takovým podáním, kterým se napadá rozsudek v zásadě správný. Pokud by tedy revizní soud došel ke stejnému závěru jako soud odvolací, avšak z jiného důvodu, revizi zamítne. Německé řešení tak opět upřednostňuje rychlý průběh soudního řízení a veřejný zájem.

²⁵⁴ KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 5-6, § 561.

4.1.2.3 Zrušení rozhodnutí odvolacího soudu v porovnání s *Aufhebung des angefochtenen Urteils und zurückweisung der Sache an das Berufungsgericht*

Není-li dán důvod pro jiné rozhodnutí z předchozích zmíněných ani pro změnu rozhodnutí, zruší dovolací soud napadené rozhodnutí a vrátí věc soudu druhé, případně první instance k dalšímu řízení, a dále zruší i další rozhodnutí, které na napadeném rozhodnutí závisí. V praxi je typickým závislým výrokem výrok o náhradě nákladů řízení, dále je například výrok o jmenování opatrovníka závislý na výroku o vyslovení omezení svéprávnosti *et cetera*.²⁵⁵

Pokud je rozhodnutí zrušeno pro zmatečnostní vady, rozhodne zásadně dovolací soud zároveň o postoupení věci příslušnému orgánu, případně o zastavení řízení. V případě závažných vad může dovolací soud rozhodnout o tom, že ve věci bude v dalším řízení rozhodovat jiný senát nebo jiný soudce, než který rozhodoval v původním řízení.²⁵⁶

Ke zrušení rozhodnutí a následujícímu vrácení věci soudu nižší instance dojde tehdy, jestliže dovolací soud nalezne v předchozím řízení takovou vadu (ať již v průběhu samotného řízení či v rozhodnutí *per se*), pro kterou nemůže napadené rozhodnutí dále existovat. Dovolací soud musí ve svém rozhodnutí přesně vyslovit, co bylo důvodem pro zrušení. Právní názor dovolacího soudu je pak pro příslušné soudy nižší instance závazný (243g odst. 1 OSŘ).

Ustanovení § 562 a § 563 ZPO upravují způsoby rozhodování revizního soudu v případech, kdy je revize důvodná. Na rozdíl od odvolacího řízení vede důvodná revize vždy ke zrušení napadeného rozsudku [563 odst. 1 ZPO].²⁵⁷

Zrušení napadeného rozsudku je základním předpokladem pro vrácení věci soudu druhého stupně či rozhodnutí ve věci (změně napadeného rozhodnutí) revizním soudem.²⁵⁸

Pro shrnutí německá odborná literatura přesně definuje kroky, které musí být splněny, aby mohlo být rozhodnutí zrušeno – (i) došlo k porušení práva, které způsobilo nesprávnost rozsudku (je tedy dána kauzalita), a zároveň (ii) byly v dostatečné míře objasněny skutkové okolnosti významné (důležité) pro rozhodnutí.

Revizní soud může rovněž zrušit toliko některé napadené výroky, respektive i výroky nenapadené, které jsou však závislé na výrocích napadených [§ 557 ZPO].

²⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.08.2021, sp. zn. 24 Cdo 3791/2020

²⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2021, sp. zn. II. ÚS 52/2021

²⁵⁷ KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 1-3. § 562

²⁵⁸ KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 1-3. § 562

Je-li revize důvodná, je rozsudek zrušen, a to do takové míry, v jaké je napadený rozsudek vadný. Revizní soud pak v tomto rozsahu k dalšímu řízení věc vrátí soudu nižší instance k dalšímu řízení.

Typicky zrušení povede k vrácení věci odvolacímu soudu, aby ve věci znovu rozhodl. Odvolací soud je pak vázán právním názorem BGH [§ 564 odst. 2 ZPO] a provede celé řízení znovu. Účastníci tak mohou znovu tvrdit nové skutečnosti a uplatňovat nové důkazy [§ 530 a 531 ZPO]²⁵⁹.

Pokud se odvolací soud, kterému je věc vrácena k dalšímu řízení odchýlí od právního názoru revizního soudu, tak je automaticky naplněn revizní důvod.²⁶⁰

Pokud tedy revizní soud rozhodnutí zruší a vrátí soudu nižší instance k dalšímu řízení a ten nebude respektovat vyslovený právní názor BGH, je automaticky možné znovu podat revizi. K tomuto vypořádání se s revizí (zrušení a vrácení) dochází SRN nejčastěji.²⁶¹ To je zásadní rozdíl oproti České republice, kde nejčastěji dochází k odmítnutí dovolání.²⁶²

4.1.2.4 Změna rozhodnutí odvolacího soudu v porovnání s *eigene Sachentscheidung*

Dovolací soud může změnit napadené rozhodnutí toliko za předpokladu, že dané rozhodnutí bylo nesprávné a zároveň jsou dány zákonné předpoklady, které změnu umožňují, tedy pokud dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné ve věci rozhodnout [§ 243d odst. 1 písm. b)]. Taková situace nastane, pokud již není nutné žádným způsobem doplňovat zjištěný skutkový stav dokazováním.

Stejně tak může rozhodnutí změnit i revizní soud (lépe řečeno může sám ve věci rozhodnout), pokud jsou všechny skutečnosti (*Tatsachen*) vyjasněny [§ 563 ZPO], tedy pokud již fakta případu nepotřebují žádného dalšího zkoumání a napadený rozsudek tak musel být zrušen kvůli chybě

²⁵⁹ ZEISS, Walter. SCHREIBER, Klaus. *Zivilprozessrecht*. 12. Vydání. Tübingen: Mohr Siebeck Lehrbuch, 2014, marg. 720

²⁶⁰ Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 23. 06. 1992, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 92, 2831

²⁶¹ Oficiální statistika Spolkového soudního dvora pro rok 2021, dostupné online: https://www.bundesgerichtshof.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StatistikZivil/jahresstatistikZivilsenate2021.pdf?__blob=publicationFile&v=4

²⁶² KOCH, Robert. In SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2021, marg. 1, § 563
Statistika Nejvyššího soudu pro rok 2021, dostupné online: [https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/\\$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf),

v subsumpci (tj. podřazení konkrétního skutkového případu pod právní normu, vlastně chyba v aplikaci práva), viz ustanovení § 563 odst. 3 ZPO.

Na rozdíl od Českého prostředí bývá tento způsob obecně upřednostňován, to je podpořeno i možností BGH vycházet z nových skutečností, jak je popsáno výše. Přesto však bývá věc nejčastěji vyřízena zrušením a vrácením věci soudu nižší instance, a to z toho důvodu, že často chybějí potřebná skutková zjištění.

4.1.3 Složení

Nejvyšší soud rozhoduje v senátech, resp. velkých senátech kolegií [§ 19 *in principio* zákona o soudech a soudcích]. Senát se skládá ze tří soudců (předsedy senátu a dvou přísedících, [§ 19 odst. 2 zákona o soudech a soudcích], velký senát pak tvoří soudci občanskoprávního a obchodního kolegia – v současné době má toto kolegium 48 členů,²⁶³ velký senát pak tvoří patnáct z nich.²⁶⁴ Velký senát rozhoduje tehdy, je-li mu věc předložena některým ze senátů pro vůli odchýlit se od právního názoru jiného senátu NS. V ostatních případech rozhodují senáty.

Rozhoduje-li dovolací soud navíc některým z nemeritorních způsobů, (zastaví dovolací řízení, odmítá podání pro opožděnost, nedostatek subjektivní příslušnosti *etc.*) postačí, pokud rozhodnutí vydá předseda příslušného senátu, případně jiný pověřený člen. Takový postup však není možný, je-li věc odmítána pro nedůvodnost či nedostatek objektivní přípustnosti.²⁶⁵

Německý Spolkový soudní dvůr je organizován podobným dvojkolejným způsobem jako Nejvyšší soud, je tak příslušný rozhodovat ve věcech civilních a trestních.

Soudci BGH rozhodují zásadně v senátech po *pěti* [§ 139 odst. 1 GVG], pokud se některý z civilních senátů chce odchýlit od způsobu, kterým rozhodl jiný senát v obdobné věci, musí věc rovněž předložit velkému civilnímu senátu [§ 132 odst. 1-3 GVG] - ten se primárně skládá z předsedy BGH a ze členů jednotlivých senátů (z každého senátu jeden člen). Pětičlenné senáty se tvoří z jednotlivých sedmi až osmičlenných specializovaných senátů, které jsou vytvořeny pro specifické agendy (například desátý senát se specializuje mimo jiné na patentové spory *et cetera*).

²⁶³ OBČANSKOPRÁVNÍ A OBCHODNĚPRÁVNÍ KOLEGIUM NEJVYŠŠÍHO SOUDU. O Nejvyšším soudu.

Dostupné online:

https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/f069f297c2422c1bc12576ac0045940f/c19977e48c277e9ac1257e67004137a9?OpenDocument

²⁶⁴ OBČANSKOPRÁVNÍ A OBCHODNĚPRÁVNÍ KOLEGIUM NEJVYŠŠÍHO SOUDU. O Nejvyšším soudu.

Dostupné online:

https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/f069f297c2422c1bc12576ac0045940f/c19977e48c277e9ac1257e67004137a9?OpenDocument

²⁶⁵ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. 2–4, § 243f

Specialitou spolkového soudního dvora je tzv. velký spojený senát (*Vereinigter Großer Senat*), kterému je věc předložena v případě rozporů mezi velkým senátem civilním a trestním [§ 132 odst. 2 GVG].

5 Úprava dovolání podle věcného záměru ČRŠ

5.1 Rekodifikace civilního procesního práva v České republice

Před listopadovými událostmi roku 1989 se do občanského práva procesního promítl vliv komunistického režimu, ve kterém absentovalo rozdělení práva na veřejné a soukromé. Civilní soudy tak projednávaly toliko věci co do povahy spotřebitelské a osobní.²⁶⁶ Od samého počátku rekodifikačních snah tak existovala potřeba změny celého civilního procesu, jak byl do té doby chápán. Na stávající občanský soudní řád bylo nahlíženo jako na předpis toliko dočasný, který měl překlenout jakési přechodné období, jež mělo být věnováno detailnějšímu rozpracování a promyšlení nového kodexu. Dle Roberta Waltra byl problémem pro vytvoření nového kodexu v té době zejména časový tlak a nedostatek reflexe připomínek především odborné, ale částečně také laické veřejnosti.²⁶⁷

Současná úprava dovolání se datuje do roku 2013. Před rokem 2013 bylo dovolání přípustné pouze v případech, kdy odvolací soud změnil rozhodnutí soudu prvního stupně. Před rokem 2000 pak dovolání připouštěl odvolací soud obdobným způsobem, s jakým v současné podobě počítá věcný záměr, taková úprava se však podle některých autorů neosvědčila, „*neboť toto hledisko bylo nefunkční a neumožňovalo přezkoumat všechna rozhodnutí odvolacího soudu, u nichž to zájem na sjednocování rozhodovací činnosti soudů vyžadoval*“.²⁶⁸

Přípravy nového civilního řádu soudního již vstoupily do pomyslné druhé fáze. Ministerstvo spravedlnosti v roce 2021 vytvořilo novou expertní skupinu, pod vedením místopředsedy Nejvyššího soudu Petra Šuka, která se soustředí na zdokonalení věcného záměru připraveného původní komisí (ten v současné podobě již reflektuje připomínky obdržené od odborné veřejnosti), a dále na vyhledávání a rozbor potenciálních oblastí, které by bylo záhodno vylepšit.²⁶⁹

Mezi nejčastěji kritizované a diskutované oblasti patřilo zejména pojetí dovolání jako řádného opravného prostředku a podmínky přípustnosti.²⁷⁰ Těmto nejvýznamnějším faktorům bude věnována pozornost po deskripci současné podoby věcného záměru.

²⁶⁶ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Dovolání v civilním řízení včera a dnes*. Bulletin advokacie č. 6 – 7 1997, str. 26

²⁶⁷ WALTR, Robert. *Občanský soudní řád očima soudce odvolacího soudu*. Právní praxe, 1994, roč. 42, č. 1., str. 32

²⁶⁸ DOLEŽÍLEK, Jiří. In SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, str. 1055

²⁶⁹ PASEKOVÁ, Eva. *Místopředseda NS Šuk předsedá nové komisi pro civilní řád soudní*. Česká justice. Dostupné online:

<https://www.ceska-justice.cz/2021/07/mistopredseda-ns-suk-predseda-nove-komisi-pro-civilni-rad-soudni/>

²⁷⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11

DVOŘÁK, Bohumil. *Nad koncepcí dovolání v civilních věcech*. Diskuse. Právník 4/2018, str. 344,

Rekodifikační komise pod vedením Petra Lavického se soustředila primárně na podmínky přípustnosti, jelikož právě tento faktor je považován za největší úskalí současné právní úpravy, kvůli čemuž podléhaly také zásahům Ústavního soudu.

5.2 Věcný záměr civilního řádu soudního

Dovolání ve věcném záměru civilního řádu soudního je koncipováno jako řádný opravný prostředek. Lze jím tedy napadat toliko nepravomocné rozsudky odvolacího soudu, a to pouze v případech, ve kterých to zákon připouští. První významnou změnou současného pojetí je tedy nemožnost dovoláním napadat usnesení. V německé úpravě je revize koncipována stejně, usnesení je možné napadat (právní) stížností. Věcný záměr připouští možnost napadení usnesení tzv. rekusem, netýká se to nicméně usnesení všech. I v současné české právní úpravě nalezneme obdobné omezení, a to v ustanovení § 238 OSŘ, když většina negativních podmínek přípustnosti se týká právě usnesení.

Věcný záměr explicitně upozorňuje na to, že mj. kvůli kapacitním možnostem soudnictví nelze garantovat přezkum všech rozhodnutí, když ani ochranu poskytovanou soudy nelze považovat za dostatečně efektivní, není-li poskytnuta v rozumné lhůtě.²⁷¹ „Právní úprava přípustnosti opravných prostředků tak musí být do jisté míry kompromisem mezi požadavkem na konečné řešení sporu v přiměřené lhůtě a požadavkem na zajištění správnosti rozhodnutí“.²⁷²

Ze zmíněných důvodů se věcný záměr rozhodl podmínky přípustnosti upravit takto:

Dovolání má být přípustné, pokud hodnota předmětu sporu napadená dovoláním přesahuje 50 000 Kč a zároveň jej odvolací soud ve výroku svého rozsudku připustil. Odvolací soud dovolání připustí, pokud rozsudek soudu závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva zásadního právního významu. O takovou otázku jde zejména tehdy,

- a) jestliže se při jejím řešení odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo
- b) nebyla-li v rozhodování odvolacího soudu dosud vyřešena nebo
- c) je-li dovolacím soudem rozhodována rozdílně.²⁷³

²⁷¹ Věcný záměr civilního řádu soudního. Dostupné online: https://justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%9Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1ln%C3%AD+verze+_prosinec+2020.pdf/83cdd87e-18c5-41e9-948e-8defa2525adb. Bod 409

²⁷² Věcný záměr civilního řádu soudního. Dostupné online: https://justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%9Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1ln%C3%AD+verze+_prosinec+2020.pdf/83cdd87e-18c5-41e9-948e-8defa2525adb. Bod 409

²⁷³ Věcný záměr civilního řádu soudního. Dostupné online: https://justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%9Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1ln%C3%AD+verze+_prosinec+2020.pdf/83cdd87e-18c5-41e9-948e-8defa2525adb. Bod 409

Formulace a pojem „připustí“, stejně jako v německé právní úpravě, neumožňuje žádnou diskreci soudu.

Významnou změnou má být vypuštění čtvrtého předpokladu přípustnosti (tedy, že dovolatel má za to, že by předmětná právní otázka měla být posouzena jinak).

Další novinkou má být změna formulace dnešního znění ustanovení § 237 OSŘ „otázka hmotného nebo procesního práva“, má být nově otázka „zásadního právního významu“.²⁷⁴

Úprava před rokem 2012 se ve své podstatě v určitých aspektech té německé podobala, dovolání tak bylo připuštěno (při splnění dalších podmínek), pokud soud dospěl k závěru, že má věc po právní stránce zásadní význam, přičemž následoval odstavec, který dával odpověď na to, jaké konkrétní věci zásadní význam mají. Za velkou změnu oproti současné právní úpravě považuji právě tento příkladný výčet, který se vrací k původnímu pojetí přípustnosti před rokem 2012.

Velkým rozdílem je také zařazení zmatečností mezi dovolací důvody, a to s argumentem, že se jedná o nejzávažnější vady, které by měly být v rámci dovolacího řízení zohledněny.²⁷⁵

Dále věcný záměr přináší institut tzv. výjimečného dovolání, což je ve své podstatě obdoba stížnosti proti nepřipuštění – tím má být zamezeno svévolnému nepřipuštění dovolacího přezkumu odvolacím soudem.²⁷⁶ Účastníci by se tak na Nejvyšší soud mohli obrátit i v případech, kdy odvolací soud dovolání výslovně nepřipustí, hodnota předmětu sporu by musela v takovém případě přesahovat určitou výši, v SRN je to zmíněných 20 000 EUR. Tomu odpovídající částka 500 000 Kč je pro místní poměry vysoká, dle mého názoru by se tedy mělo jednat o částku nižší, ta však ještě bude předmětem diskusí.

V takovém případě by sám Nejvyšší soud mohl dovolání připustit, pokud by shledal, že věc dosahuje zásadního právního významu.²⁷⁷

Při nepřipuštění by podle věcného záměru měl odvolací soud postupovat tak, že poučení o možnosti podání dovolání vynechá, což by rovnou dalo možnost účastníkovi podat výjimečné dovolání.²⁷⁸ Stejně postupuje právní úprava německá, která sice zásadně poučení o možnosti

²⁷⁴ Věcný záměr civilního řádu soudního. Dostupné online: https://justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%9Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1ln%C3%AD+verze+_prosinec+2020.pdf/83cdd87e-18c5-41e9-948e-8defa2525adb. Bod 409

²⁷⁵ Věcný záměr civilního řádu soudního. Dostupné online: https://justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%9Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1ln%C3%AD+verze+_prosinec+2020.pdf/83cdd87e-18c5-41e9-948e-8defa2525adb. Bod 419

²⁷⁶ Věcný záměr civilního řádu soudního. Dostupné online: https://justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%9Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1ln%C3%AD+verze+_prosinec+2020.pdf/83cdd87e-18c5-41e9-948e-8defa2525adb. Bod 411

²⁷⁷ Věcný záměr civilního řádu soudního. Dostupné online: https://justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%9Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1ln%C3%AD+verze+_prosinec+2020.pdf/83cdd87e-18c5-41e9-948e-8defa2525adb. Bod 411

²⁷⁸ Věcný záměr civilního řádu soudního. Dostupné online:

(či nemožnosti) podání revize obsahuje, pokud by však snad soud takový výrok opomněl, není to na škodu, jelikož to znamená automatické nepřipuštění revize a nutnost jít cestou stížnosti proti nepřipuštění.

Výjimečné dovolání má odkládat právní moc, nikoliv však vykonatelnost. Věcný záměr však vychází z faktu, že úspěšných výjimečných dovolání je i v sousedních úpravách jen malé procento,²⁷⁹ proto by neznamenalozdaleka tak velký zásah do již nastolených právních poměrů jako úprava dosavadní. V praxi totiž dochází k tomu, že je-li na základě dovolání rozhodnutí změněno, musí být náležitě upraveny již nastolené právní poměry mezi stranami – rozhodnutí odvolacího soudu je rozhodnutí pravomocné a vykonatelné, tudíž nic nebrání tomu, aby bylo například zahájeno exekuční řízení. Je-li rozhodnutí zrušeno a následně změněno, musí se zároveň vracet již poskytnuté plnění. Jedním z cílů nové právní úpravy tedy je i to, aby taková situace nastávala v co nejmenším počtu případů.

Co se rozhodování o dovolání týče, zachovává věcný záměr ve své podstatě současnou koncepci, která je rovněž obdobou německé právní úpravy, za současného rozšíření možnosti ústního projednání a upřednostnění změny rozhodnutí před jeho zrušením a vrácením soudu nižší instance.

Zřetelná je ve věcném záměru také snaha o zrychlení řízení. Jedním z institutů, který by celkovou délku řízení mohl zkracovat, je například možnost uložení tzv. trestu pro svévoli, který soud bude moci dovolateli či jeho advokátu uložit v případech, kdy shledá, že bylo dovolání podáno svévolně nebo za účelem průtahů věci.²⁸⁰

5.3 Komparace německé právní úpravy s věcným záměrem a úvahy *de lege ferenda*

V této části se pokusím o rekapitulaci nejvýznamnějších rozdílů obou úprav a problematik, které jsou v současnosti předmětem debaty v rámci věcného záměru, za současných úvah ohledně budoucího vývoje právní úpravy v České republice.

https://justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%9Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1ln%C3%AD+verze+_prosinec+2020.pdf/83cdd87e-18c5-41e9-948e-8defa2525adb. Bod 411

²⁷⁹ Oficiální statistika Spolkového soudního dvora pro rok 2021, dostupné online:

https://www.bundesgerichtshof.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StatistikZivil/jahresstatistikZivilsenate2021.pdf?__blob=publicationFile&v=4

²⁸⁰ Věcný záměr civilního řádu soudního. Dostupné online:

https://justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%9Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1ln%C3%AD+verze+_prosinec+2020.pdf/83cdd87e-18c5-41e9-948e-8defa2525adb. Bod 416

Dovolání by měla být do budoucna navracena jeho původní, řádná, povaha. Toto pojetí je i v současnosti podrobena kritice odborné veřejnosti,²⁸¹ jelikož by zřejmě mohlo docházet k nežádoucímu protahování soudních sporů. Na druhé straně je však třeba se tázat, zda není soudní řízení nepřiměřeně prodlužováno již tím, že lze dovoláním napadnout velmi široké spektrum rozhodnutí, včetně rozhodnutí procesních, anebo případy, kdy dovolací soud rozhodnutí ruší a vrací soudu nižší instance. Při takové situaci zároveň typicky nastane problematické vracení (na základě zrušeného rozhodnutí poskytnutého) plnění. Zároveň lze i za současné úpravy vykonatelnost (resp. právní moc) odložit, ačkoliv to samozřejmě není pravidlem.

Podle názoru Dvořáka by tak omezení přípustnosti soudní jednání dokonce zkrátilo, když by strany mohly dovoláním napadat pouze meritorní rozhodnutí.²⁸² U takového nastavení podmínek přípustnosti, které navrhuje věcný záměr civilního řádu soudního navíc bude ve většině případů soudní řízení ukončeno již po druhém stupni s tím, že dovolání nebude připuštěno, a právní moc tedy stejně po vydání druhoinstančního rozsudku nastane.

Obecně lze konstatovat, že je postup v rámci německého soudnictví rychlejší než v rámci českého.²⁸³ To jest způsobeno hned několika faktory, již úpravou advokátního příjmu, která je nesrovnatelně přísnější než ta česká. Německý zákonodárce si tak může dovolit upevnit náročnější požadavky na veškerá podání (včetně nemožnosti opravit podání po uplynutí lhůty *et cetera*). Nemůže tudíž tak často docházet ke svévolnému prodlužování soudního řízení účastníky tím, že činí vadná podání. Proto německé soudnictví příliš netrpí svou trojinstančností, jelikož se soudní řízení nezdržuje opravováním takových podání. Dalším faktorem může být také upřednostnění změny rozhodnutí před jeho zrušením a vracením a širší výčet případů, ve kterých může dovolací soud rozhodnutí změnit, případně podávání opravných prostředků až po konzultaci s advokátem (který musí být přítomen i v rámci řízení odvolacího), jenž poučí účastníka o šanci na úspěch. Zároveň jsou i podmínky podání opravných prostředků v SRN nastaveny přísněji, tudíž je účastníci činí až ve chvíli, kdy důkladně zvážili důvodnost takového podání.

Z tohoto důvodu nelze dle mého názoru s jistotou říci, že by se soudní řízení ve smyslu věcného záměru prodloužilo, bylo by však nutné přibrat další opatření, která by v souhrnu řízení urychlila. Nepovažuji tak příkladmo za špatné zakotvení většího zapojení právních zástupců do

²⁸¹ OBČANSKOPRÁVNÍ A OBCHODNĚPRÁVNÍ KOLEGIUM NEJVYŠŠÍHO SOUDU. *Stručné vyjádření Nejvyššího soudu k věcnému záměru nového civilního řádu soudního*. 14. 12. 2017. Dostupné online: <https://www.ceska-justice.cz/2017/12/dovolani-jako-radny-opravny-prostredok-podle-ns-se-oslabi-ustavni-princip-pravni-jistoty/>

²⁸² DVOŘÁK, Bohumil. *Nad koncepcí dovolání v civilních věcech*. Diskuse. Právník 4/2018, str. 344

²⁸³ Statistika Nejvyššího soudu pro rok 2021, dostupné online: [https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/\\$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/$file/Statistika%20za%20rok%202021.pdf)

soudního řízení. Nemuselo by být vyžadováno přímo zastupování před soudem, postačovala by povinnost podání opravných prostředků (včetně odvolání) skrze osobu s právním vzděláním, která by zajistila určitou kvalitu podání na straně jedné a poučení účastníka o případné bezpředmětnosti opravného prostředku na straně druhé. K urychlení řízení nejspíš povede také předpokládaný institut trestu pro svévoli, který považuji za zdařilý.

Dalším důležitým rozdílem je pojetí předpokladů přípustnosti. V německém právním prostředí o připuštění dovolání rozhoduje odvolací soud, stejně, jako to navrhuje věcný záměr. Tuto úpravu rovněž považuji za zdařilou. Důležitým problémem současné právní úpravy, jak již několikrát nastíněn, je právě nepředvídatelnost přípustnosti dovolání. V rámci navrhované úpravy účastník již při doručení rozsudku bude vědět, zdali se dovolací soud bude jeho dovoláním meritorně zabývat, a zda tedy stojí za to vynaložit finanční prostředky na vyhledávání a financování právního zástupce.

Významná je také formulace právní otázky, která má být Nejvyšším soudem řešena. Německá právní úprava obsahuje širší možnost formulace právní otázky, na druhé straně však taková otázka vždy musí mít zásadní význam. K takovému pojetí se přiklání také věcný záměr.

Dle mého názoru je takové omezení zapotřebí k odstranění přílišného nápadu dovolání. V německé odborné literatuře navíc panuje všeobecný názor, že Spolkový soudní dvůr může k přezkumu přijmout jakoukoliv otázku, má-li za to, že je nutné v tom kterém případě přistoupit k odstranění určité individuální těžkosti. K takovému řešení slouží institut stížnosti proti nepřipuštění.²⁸⁴ Proto nelze říci, že by taková úprava nepřiměřeně ztěžovala účastníkům přístup k Nejvyššímu soudu a zasahovala tak do práva na soudní ochranu.

Z povahy věci považuji za nutné možnost přezkumu právně a hospodářsky nevýznamných otázek omezit, za současné možnosti účastníka podat nějakou formu stížnosti proti nepřipuštění (výjimečné dovolání).

Za významné plus považuji také existenci objektivní lhůty k podání, resp. odůvodnění opravného prostředku, která urychluje soudní proces, v souladu s principem právní jistoty. Na tento institut navazuje také nemožnost opravy vadného podání po uplynutí určitého časového okamžiku. V českém právním řádu, kde podání mohou činit právně nevzdělaní účastníci, ji však v rámci současné úpravy považuji za příliš přísnou.

²⁸⁴ GOTTWALD, Peter. *Dovolání podle německého práva*. Bulletin advokacie. Dostupné online: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dovolani-podle-nemeckeho-prava>

Nakonec rychlosti řízení přispívá také způsob rozhodování dovolacího soudu. Německá úprava jasně upřednostňuje změnu rozhodnutí před zrušením a vrácením věci některé z nižších instancí, jak již naznačeno výše. Přiklání bych se tedy rovněž k rozšíření předpokladů, za kterých může Nejvyšší soud sám ve věci rozhodnout, například právě stanovením okruhu nových skutečností, které mohou být v dovolacím řízení zohledněny.

Závěr

Důležitým úkolem procesního práva je zajištění práva na soudní ochranu. Kořeny tohoto základního principu fungování soudnictví nalezneme nejen v ústavním pořádku,²⁸⁵ ale také v mezinárodních a evropských dokumentech.²⁸⁶ Jeho nejvýznamnějším aspektem je možnost obrátit se na soud při hájení svých práv, a na tuto možnost navazující povinnost státu zajistit spravedlivý a zákonný průběh řízení.²⁸⁷ To by nebylo možné bez opravných prostředků a dalších opravných mechanismů, jelikož není v moci zákonodárce ani soudů samotných zajistit bezchybný průběh řízení v prvním stupni.

Vedle toho Václav Hora upozorňuje na další podstatný aspekt opravného řízení, kterým je rozložení pomyslného „rozhodovacího rizika“ mezi více subjektů. Pokud by snad prvostupňoví soudci měli rozhodovat s vědomím, že jejich rozhodnutí již nepůjde změnit, představovalo by to pro ně příliš velké psychické břemeno.²⁸⁸

Nejvyšší soud zastává roli o to důležitější, když jedním z jeho hlavních úkolů je dohlížet na to, resp. rozhodovat o dovolání takovým způsobem, aby byla v co největší míře respektována právní jistota, a zabezpečit, že soudy budou v podobných případech rozhodovat stále stejně. Aby bylo této zásadě v co největší míře vyhověno, je zapotřebí v rámci právní úpravy opravných prostředků upřednostnit posílení právní jistoty. Dle mého názoru se německému zákonodárci tato úloha daří o něco lépe, a to z následujících důvodů.

Základní rozdíly v právní úpravě německé a české můžeme pozorovat již v pojetí opravných mechanismů, když německý zákonodárce klade větší důraz na rychlé vyřízení věci a jednotu řízení.

Sporná je i samotná funkce dovolání. V českém právním prostředí bývá v teorii za primární funkci považováno poskytování ochrany porušeným subjektivním právům, za sekundární pak sjednocování právní praxe, v SRN je toto pořadí opačné, což je patrné zejména z nutnosti naplnění podmínky zásadního právního významu při podávání revize, či diskrece Spolkového soudního dvora při povolování zpětvzetí revize.

²⁸⁵ čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, GG Art. 103, odst. I aa)

²⁸⁶ Čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

²⁸⁷ WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str. 21

²⁸⁸ HORA. Václav. *Československé civilní právo procesní. III. Díl.* Praha: Wolters Kluwer, 2010, str. 7

Největší rozdíly však nalezneme v předpokladech a posuzování přípustnosti. Každoroční nápad Spolkovému soudnímu dvoru čítá kolem 5 000 podání. Pro srovnání k Nejvyššímu soudu dojde jen o tisíc podání méně, a to přesto, že počet obyvatel České republiky oproti SRN je 8x menší.²⁸⁹ Lze tak konstatovat, že revizní soud může ve větší míře vykonávat svou funkci sjednotitele judikatury a ochránce subjektivních práv účastníků, jelikož se nemusí soustředit na složité posuzování předpokladů přípustnosti a zároveň je revize přípustná pouze v právně významných případech. Nižší nápad je však zřejmě dán také okruhem rozhodnutí, která lze napadnout. V České republice lze zásadně napadnout veškerá, nikoliv pouze konečná, rozhodnutí odvolacího soudu, tedy i usnesení, revizí pouze rozsudky, kterými se řízení končí.

Dle mého názoru je okruh rozhodnutí v České republice nastaven příliš široce. Pokud by usnesení bylo možné napadat jiným opravným prostředkem než dovoláním, jehož přípustnost by byla regulována odlišně od dovolání, byl by Nejvyšší soud podání vysokého množství dovolání ušetřen.

V České republice, aby mohl účastník dovolání vůbec podat, musí se obrátit na právního zástupce a zaplatit jeho odměnu, aniž by byl schopen posoudit svou šanci na úspěch. Často se navíc bude jednat o velmi komplikované případy, které vyžadují náročné právní rešerše, přičemž ani zkušený advokát po sebedůkladnějším studiu dané otázky a naplnění veškerých formálních požadavků nemůže podle současné právní úpravy svému klientovi garantovat, že se jeho dovoláním bude soud meritorně zabývat.

Pokud by o připuštění dovolání rozhodoval odvolací soud, jako je tomu i v SRN, mohl by účastník smysluplnost dovolání zhodnotit mnohem lépe.

Co se řádného pojetí dovolání týče, jedním ze zásadních rozdílů obou úprav je suspenzivní účinek – v ČR se rozhodnutí soudu druhého stupně stává po vydání pravomocné a vykonatelné, dovolací soud mu však i bez návrhu může přiznat suspenzivní účinek, německé rozhodnutí odvolacího soudu suspenzivní účinek zásadně má, revizní soud však na návrh může přiznat předběžnou vykonatelnost i v případě podání stížnosti proti nepřipuštění. Jak již zmíněno, německé pojetí je typické pro řádné opravné prostředky. Tento aspekt je jedním z nejvýrazněji kritizovaných oblastí české právní úpravy. Pokud je po druhém stupni rozhodnutí pravomocné a vykonatelné, může nastat situace, kdy bude plněno na základě rozhodnutí, které následně Nejvyšší

²⁸⁹ Oficiální statistika Spolkového soudního dvoru pro rok 2021. Dostupné online: https://www.bundesgerichtshof.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StatistikZivil/jahresstatistikZivilsenate2021.pdf?__blob=publicationFile&v=4

soud zruší, a v důsledku toho bude nutno vracet již poskytnuté plnění. Takovou situaci by úprava dovolání jako řádného opravného prostředku eliminovala.

Souhlasím s rekonfigurační komisí, když zmiňuje přílišný vliv dovolání na již nastolené právní vztahy. V Německu je však soudní řízení nastaveno vůči účastníkům přísně, což je dáno zejména kvalifikovaností advokáta-zástupce, a je tedy otázkou, do jaké míry bude možné německý vzor do české úpravy převést, když v SRN nalezneme několik dalších mechanismů, které soudní řízení zkracují. Proto, ač jsem zastáncem navrhované změny, nemohu nevyjádřit obavu, zda bude vzor, který funguje v německy mluvících zemích, stejně prosaditelný také u nás.

Co se podmínek povinného zastoupení týče, podmínky německého zákonodárce jsou nesrovnatelně přísnější. Jak bylo zmíněno výše, podle české právní úpravy se nemusí dát povinně zastoupit ani osoba, která není advokátem, avšak má vzdělání v oboru právo, zatímco v SRN se revizní stěžovatel musí dát povinně zastoupit dokonce i když advokátem je. Za přednost této úpravy považuji striktní dodržování zásady rovnosti. Nejen, že každá ze stran dostane za stejnou cenu stejnou kvalitu služeb advokáta připuštěného ke Spolkovému soudnímu dvoru, ale navíc musí být povinně zastoupeny obě strany. Za významnou výhodu německé právní úpravy tak považuji rychlý a kvalifikovaný postup v rámci soudního řízení, který je dán právě tím, že soud nemusí odstraňovat nedostatky a vady v podáních účastníků.

Na druhé straně je však třeba zvážit, do jaké míry je nutné obě strany dovolacího řízení, včetně té, která dovolání nepodala, nutit k vydání nemalých částek za právního zástupce.

Na místě je také diskuse ohledně role vedlejšího účastníka. Možnost vedlejšího intervenienta podat dovolání nepředstavuje problém ve chvíli, kdy jsou objektivní předpoklady přípustnosti nastaveny správně. Dle mého názoru není dán důvod pro to, aby byla možnost vedlejšího účastníka podat dovolání omezena.

Dalším rozdílem je umožnění institutu prominutí zmeškání lhůty v rámci německé úpravy. To jest opět způsobeno řádnou povahou revize – dle mého názoru taková úprava u současné podoby dovolání není možná, pokud by však do budoucna dovolání právní moc nemělo prolamovat, rozhodně bych institut prominutí zmeškání lhůty nepovažovala za škodlivý.

Na druhé straně za zdařilé nepovažuji zakotvení institutu skokové revize. Dle mého názoru je příliš přísnou sankcí za podání skokové revize vyloučení dalšího opravného prostředku, když podmínky přípustnosti je velmi těžké naplnit a nelze předem říci, zda bude taková revize přípustná.

Tento prvek právní nejistoty můžeme obdobně pozorovat v současné právní úpravě dovolání v ČR. Z těchto důvodů není skoková revize příliš využívána.

Závěrem tedy nelze konstatovat, že by snad některá z komparovaných úprav byla lepší či horší. Při analýze té které úpravy je vždy třeba přihlížet k individuálním rozdílům právních řádů jako celku, a zároveň k jedinečnému historickému vývoji každé země. Každá z úprav má nepochybně své výhody, stejně jako slabiny, a bývá pro rozličné záležitosti chválena i kritizována. Věcný záměr civilního řádu soudního přináší mnoho podnětných změn, které k ochraně právní jistoty směřují. Nezbyvá než čekat, jakým způsobem se současná rekodifikační komise pod vedením doktora Šuka s těmito náměty vypořádá.

Seznam použitých zdrojů

1 Seznam použité literatury

- BAUMBACH, Adolf. LAUTERBACH, Wolfgang. ALBERS, Jan. HARTMANN, Peter. *Zivilprozessordnung. Mit FamFG, GVG und anderen Nebengesetzen*. 77. přepracované vydání. Mnichov: C. H. Beck oHG. 2019. 3381 stran. ISBN 978-3-406-724411
- BULÍN, Hynek. *Odvolání a dovolání v osnově československého civilního řádu soudního*. Časopis pro právní a státní vědu. 1938, roč. 221.
- BUREŠ, Jaroslav. DRÁPAL, Ljubomír a kolektiv. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck. 2009. 2500 stran. ISBN 978-80-7400-107-9
- DVOŘÁK, Bohumil. *Nad koncepcí dovolání v civilních věcech*. Diskuse. Právník 4/2018.
- GERLOCH, Aleš. KRZYŽANKOVÁ ŽÁK, Katarzyna. *Právo v měnícím se světě*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2020. 864 stran. ISBN 978-80-7380-828-0
- HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní. III. Díl*. Praha: Wolters Kluwer. 2010. 988 stran. ISBN 978-80-7357-540-3
- LAVICKÝ, Petr. WINTEROVÁ, Alena. DOBROVOLNÁ, Eva. DVOŘÁK, Bohumil. PULKRÁBEK, Zdeněk. *Obrana návrhu věcného záměru civilního řádu soudního*. Právní rozhledy 5/2019
- NASSALL, Wendt. *Nichtzullasungsbeschwerde und Revision*. Mnichov: C. H. Beck oHG. 2018. 282 stran. ISBN 978-3-406-70782-7
- POHLMANN, Petra. *Zivilprozessrecht*. 4. Vydání. Mnichov: C. H. Beck oHG. 2018. 443 stran. ISBN 978-3-406-72405-3
- PREUSS, Nicola. *Verfahrensrechtliche Grundlagen für den "Elektronischen Schriftverkehr" im Zivilprozess*. Vědecký článek v odborném časopise Zeitschrift für Zivilprozess.
- ROBBERS, Gerhard. *Einführung in das deutsche Recht*. 7. vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft. 2019. 236 stran. ISBN 978-3-8487-5833-3
- RUBEŠ, Josef. *Kodifikace a rekodifikace civilněprocesních předpisů u nás*. Právní praxe. 1993
- SAENGER, Ingo. *Zivilprozessordnung: ZPO. Handkommentar*. 9. Vydání. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft. 2021. 3480 stran. ISBN 978-3-8487-7116-5
- SHELLEOVÁ, Ilona. *Dovolání v civilním řízení včera a dnes*. Bulletin advokacie č. 6 – 7. 1997.
- SCHILKEN, Eberhardt. *Zivilprozess*. 6. přepracované vydání. Mnichov: Vahlen. 2010. 515 stran. ISBN 978-3800641055

- SVOBODA, Karel. SMOLÍK, Petr. LEVÝ, Jiří. DOLEŽÍLEK, Jiří. a kolektiv. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck. 2021. 1840 stran. ISBN 978-80-7400-828-3
- SVOBODA, Karel. TRNĚNÁ, Klára. *Dovolání*. První vydání. Praha: C.H. Beck. 2018. 156 stran. ISBN 978-80.7400-685-2
- VORWERK, Volkert a kol. *Prozessformularbuch*. Kolín nad Rýnem: Nakladatelství Otto Schmidt KG. 2005. 2732 stran. ISBN 3-504-07016-1
- WALTR, Robert. *Přehled judikatury ve věcech mimořádných opravných prostředků v občanskoprávním řízení*. Vydání druhé. Praha: Wolters Kluwer. 2018. 276 stran. ISBN 978-80-7598-042-7
- WALTR, Robert. *Občanský soudní řád očima soudce odvolacího soudu*. Právní praxe. 1994, roč. 42, č. 1.
- WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. Aktualizované vydání. Praha: Leges. 2018. 648 stran. ISBN 978-80-7502-298-1
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2013. 580 stran. ISBN 978-80-7380-571-5
- ZEISS, Walter. SCHREIBER, Klaus. *Zivilprozessrecht*. 12. Vydání. Tübingen: Mohr Siebeck Lehrbuch. 2014. 363 Stran. ISBN 978-3-16-153149-1
- ZÖLLER, Richard. ALTHAMMER, Christoph. FESKORN, Christian. GEIMER, Reinhold. GREGER, Reinhold. HERGET, Kurt. HEßLER, Hans-Joachim. LORENZ, Arndt. LÜCKEMANN, Clemens. SCHULTZKY, Hendrik. SEIBEL, Mark. VOLLKOMMER, Max. *ZPO. Zivilprozessordnung*. 34. Vydání. Kolín nad Rýnem: Otto Schmidt KG. 2022. 3293 stran. ISBN 978-3-504-47026-5
- KLEINE-COSACK, Michael. *Reform bei der Zulassung von Rechtsanwälten beim BGH*. An-wBl. 2001. 204-206.

2 Seznam použitých internetových zdrojů

- DAS VERSÄUMNISVERFAHREN IM ZIVILPROZESS*, Juracademy.de. Dostupné online: <https://www.juracademy.de/zivilprozessordnung/versaemnisverfahren.html>
- FIALA, Roman. *Současné procesní úpravy jsou po novelizacích takřka neaplikovatelné*. Česká justice. Dostupné online: <https://www.ceska-justice.cz/2014/10/roman-fiala-soucasne-procesni-upravy-jsou-po-novelizacich-takrka-neaplikovatelne/>
- GOTTWALD, Peter. *Dovolání podle německého práva*. Bulletin advokacie. Dostupné online: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dovolani-podle-nemeckekeho-prava>
- HEMPEL, Klaus. WINTER, Thomas. ARD redaktor Klaus Hempel v rozhovoru s Thomasem Winterem, soudcem Spolkového soudního dvora. Radioreportrecht, ze dne 07. 12. 2021. Dostupné online: <https://www.swr.de/wie-wird-man-bgh-anwalt-100>
- HUBIČKA, Štěpán. *Řádné vymezení předpokladů přípustnosti dovolání ve smyslu § 241a odst. 2 ve spojení s § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu a judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu*. Dostupné online: <https://www.epravo.cz/top/clanky/radne-vymezeni-predpokladu-pripustnosti-dovolani-ve-smyslu-241a-odst-2-ve-spojeni-s-237-zakona-c-991963-sb-obcanskeho-soudniho-radu-a-judikatury-nejvyssiho-soudu-a-ustavniho-soudu-113985.html?mail>
- Internetový magazín Juraacademy. *Beschwer*. Dostupné online: <https://www.juracademy.de/zivilprozessordnung/allgemeine-grundsaeetze.html>
- KOLÍNEK, Jiří. *Meze přezkumu v řízení o zrušení soudního smíru*. Dostupné online: <https://www.epravo.cz/top/clanky/meze-prezkumu-v-rizeni-o-zruseni-soudniho-smiru-106658.html>
- KRAMER, Jaroslav. LÉKO, Kristián. *Pokus o právní revoluci začíná*. 22.9.2014, Lidové noviny, str. 15. Dostupné online: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=13430>
- MICKE, Marlies. *Enteignung*. Dostupné online: https://www.bezreg-muenster.de/de/ordnung_und_sicherheit/enteignung/vorzeitige_besitzeinweisung/index.html
- MATZNER, Jiří. *Co přinesla novela občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních?* Právní prostor. Dostupné online: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/h-co-prinese-novela-obcanskeho-soudniho-radu-a-zakona-o-zvlastnich-rizenich-soudnich>
- NASSALL, Wendt. *Reschtmittelverfahren*. Dostupné online: <https://www.ra-nassall.de/rechtmittelverfahren.html#allgemeines>
- NAVRÁTIL, Daniel. NEKVASILOVÁ, Adéla. *Funkční infrastruktura na prvním místě*. Epravo.cz. Dostupné online: <https://www.epravo.cz/top/clanky/funkcni-infrastruktura-na-prvnim-miste-109553.html>
- OBČANSKOPRÁVNÍ A OBCHODNĚPRÁVNÍ KOLEGIUM NEJVYŠŠÍHO SOUDU. *Stručné vyjádření Nejvyššího soudu k věcnému záměru nového civilního řádu soudního*. 14. 12. 2017.

Dostupné online: <https://www.ceska-justice.cz/2017/12/dovolani-jako-radny-opravny-prostredek-podle-ns-se-oslabi-ustavni-princip-pravni-jistoty/>

OBČANSKOPRÁVNÍ A OBCHODNĚPRÁVNÍ KOLEGIUM NEJVYŠŠÍHO SOUDU.

O Nejvyšším soudu. Dostupné online:

https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/f069f297c2422c1bc12576ac0045940f/c19977e48c277e9ac1257e67004137a9?OpenDocument

Oficiální statistika Spolkového soudního dvora pro rok 2021. Dostupné online: https://www.bundesgerichtshof.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StatistikZivil/jahress-tatistikZivilsenate2021.pdf?__blob=publicationFile&v=4

PASEKOVÁ, Eva. *Mistopředseda NS Šuk předsedá nové komisi pro civilní řád soudní.* Česká justice. Dostupné online: <https://www.ceska-justice.cz/2021/07/mistopredseda-ns-suk-predseda-nove-komisi-pro-civilni-rad-soudni/>

PASKER, Hans-Uwe. *Zivil-rechtliche Grundsatzfragen auch künftig erst ab 20.000 Euro.* Dostupné online: <https://www.lto.de/recht/hintergruende/h/bundesrat-wertgrenze-nichtzulassungsbeschwerde-revision-20000-euro-zugang-zum-recht-grundsatzfragen-ungeklaert/>

Pelikán představil novou komisi pro přípravu občanského soudního řádu. Česká justice. Dostupné online: <https://www.ceska-justice.cz/2016/04/pelikan-predstavil-novou-komisi-pro-pripravu-obcanskeho-soudniho-radu/>

Právní lexikon REHADAT.DE. *Lexikon zur beruflichen Teilhabe: Rechtsbehelf/Rechtsmittel.* Dostupné online: <https://www.rehadat.de/lexikon/Lex-Rechtsbehelf--Rechtsmittel/>

Právní moc a vykonatelnost. Epravo.cz. Dostupné online: <https://www.epravo.cz/top/prakticke-rady/otazky-a-odpovedi/pravni-moc-a-vykonatelnost-5945.html>

Seznam připuštěných advokátů při BGH. Dostupné online: <https://www.rak-bgh.de/verzeichnis/>

Statistika Nejvyššího soudu pro rok 2021. www.nsoud.cz. Dostupné online: [https://nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/\\$file/S-tatistika%20za%20rok%202021.pdf](https://nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9BC5EEEF219A5922C12587CA0050154B/$file/S-tatistika%20za%20rok%202021.pdf)

Statistika ČSÚ dostupná z webové stránky www.czso.cz

Stránky k BGH připuštěných advokátů (Rechtsanwaltskammer bei BGH). Dostupné online: Rak-bgh.de

VÁLOVÁ, Irena. *Roman Fiala znovu v čele Komise pro rekodifikaci OSŘ.* Česká justice. Dostupné online: <https://www.ceska-justice.cz/2014/03/roman-fiala-znovu-v-cele-komise-pro-rekodifikaci-osr/>

Věcný záměr civilního řádu soudního:

https://justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%9Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1ln%C3%AD+verze+_prosinec+2020.pdf/83cdd87e-18c5-41e9-948e-8defa2525adb

Zivilprozessordnung. STRUKTUR EINES URTEILS IM ZIVILPROZESS. Internetový deník Juracademy.de. Dostupné online: <https://www.juracademy.de/zivilprozessordnung/struktur-urteil.html>

3 Seznam použitých právních předpisů

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 91/2012 Sb., zákon o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 184/2006 Sb. zákon o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6/2002 Sb., zákon o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 418/2011 Sb., zákon o trestní odpovědnosti právnických osob, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 416/2009 Sb., zákon o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury a infrastruktury elektronických komunikací (liniový zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 549/1991 Sb., zákon o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Bundesrechtsanwaltsordnung (spolkový advokátní řád) ze dne 01. 08. 1959, BGBl. I S. 565, ve znění pozdějších předpisů

Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník), ze dne 18. 08. 1896, RGBl. S. 195, ve znění pozdějších předpisů

Deutsches Richtergesetz (zákon o soudcích) ze dne 19. 04. 1972, BGBl. I S. 713, ve znění pozdějších předpisů

Gerichtskostengesetz (zákon o soudních poplatcích), ze dne 05. 05. 2004, BGBl. I S. 154, ve znění pozdějších předpisů

Gerichtsverfassungsgesetz (zákon o soudech), ze dne 09. 05. 1975, BGBl. I S. 1077, ve znění pozdějších předpisů

Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (zákon o řízeních ve věcech rodinných a nesporných), ze dne 17. 12. 2008, BGBl. I S. 2586, 2587, ve znění pozdějších předpisů

Gesetz über die Vergütung der Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte (Rechtsanwaltsvergütungsgesetz) (advokátní tarif) ze dne 05. 05. 2004, ve znění novely ze dne 15. 03. 2022, BGBl. I S. 610

Gesetz über die Zwangsversteigerung und Zwangsverwaltung (zákon o výkonu rozhodnutí), ze dne 24. 03. 1897, ve znění novely ze dne 24. Juni 2022, BGBl. I S. 959

Gesetz über Gerichtskosten in Familiensachen (zákon o soudních poplatcích ve věcech rodinných a nesporných), ze dne 17. 12. 2008, BGBl. I S. 2586, 2666, ve znění pozdějších předpisů

Gesetz über Kosten der freiwilligen Gerichtsbarkeit für Gerichte und Notare (Gerichts- und Notarkostengesetz) (zákon o notářském tarifu), ze dne 23. 07. 2013, BGBl. I S. 2586, ve znění pozdějších předpisů

Gesetz zur Reform des Zivilprozesses, ZPO-RG, ze dne 21. 07. 2001, BGBl. I S. 1887, ve znění pozdějších předpisů

Grundbuchordnung (katastrální zákon procesní), 26. 05. 1994, BGBl. I S. 1114, ve znění pozdějších předpisů

Grundgesetz (základní zákon), ze dne 23.05.1949, ve znění novely 28. 06. 2022, BGBl. I S. 968

Insolvenzordnung (insolvenční řád), ze dne 05. 10. 1994, BGBl. I S. 2866, ve znění pozdějších předpisů

Strafprozeßordnung (trestní procesní řád), ze dne 07. 04. 1987, BGBl. I S. 1074, 1319, ve znění pozdějších předpisů

Uvozovací zákon k civilnímu procesnímu pořádku ze dne 30. 01.1877 (RGBl. I S 244)

Verwaltungsgerichtsordnung (zákon o správním soudnictví), ze dne 19. 03. 1991, BGBl. I S. 686, ve znění pozdějších předpisů

Verschollenheitsgesetz (zákon o nezvěstnosti), ze dne 04. 07. 1939, ve znění novely ze dne 31. 08. 2015, BGBl. I S. 1474

Zivilprozessordnung (civilní procesní pořádek), ze dne 12. 09. 1950, RGBl. S. 83 ve znění novely ze dne 20. 07. 2022, BGBl. I S. 1325

4 Seznam použité judikatury

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 07. 02. 2001, sp. zn. 26 Cdo 1121/99

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 03. 02. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1400/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 06. 12. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2729/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 03. 2015, R 34/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 08. 2017, sp. zn. 20 Cdo 520/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2020, sp. zn. 22 Cdo 2189/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 06. 1995, sp. zn. 2 Cdon 1363/96

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 01. 1999, sp. zn. 20 Cdo 1638/98

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 02. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2410/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 01. 11. 2013, sp. zn. 32 Cdo 3119/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 04. 2015, sp. zn. 28 Cdo 4029/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 05. 2015, sp. zn. 30 Cdo 5196/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 06. 2017, sp. zn. 25 Cdo 3305/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 05. 2019, sp. zn. 27 Cdo 1045/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.08.2021, sp. zn. 24 Cdo 3791/2020

Nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2016, sp. zn. II. ÚS 2000/2016

Nález Ústavního soudu ze dne 23. 08. 2017, sp. zn. III. ÚS 3425/2016

Nález Ústavního soudu ze dne 28. 03. 2013, sp. zn. III. ÚS 772/2013

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 04. 2021, sp. zn. II. ÚS 52/2021

Nález Ústavního soudu ze dne 21. 02. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/2011

Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 15. 06. 1989, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 90, 190

Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 03. 11. 1989, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 90, 447

Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 03. 07. 2000, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 01, 2898

Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 14. 05. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 02, 3355

Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 20. 06. 2007, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 07, 303

Usnesení Spolkového pracovního právního soudu ze dne 31. 01. 1958, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BAG NJW 58, 924

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 28. 10. 1965, Entscheidungen des Bundesgerichtshofes in Zivilsachen, BGHZ 3, 65

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 17. 10. 1979, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 80, 344

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 05. 11. 1980, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 81, 413

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 16. 03. 1988, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 88, 1778

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 15. 04. 1991, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW-RR 91, 926

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 23. 06. 1992, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 92, 2831

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 11. 07. 1996, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 96, 3006

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 13. 06. 2001, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 01, 2898

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 27. 06. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 02, 2720

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 04. 07. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 02, 3029

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 04. 09. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 02, 3353

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 01. 10. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 02, 2957

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 10. 10. 2002, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 03, 69

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 27. 02. 2003, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 03, 1531

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 13. 03. 2003, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 03, 1254

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 27. 03. 2003, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 03, 65

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 20. 01. 2005, sp. zn. I ZR 255/02

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 24. 01. 2006, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW-RR 06, 644

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 03. 03. 2008, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW-RR 08, 876

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 30. 09. 2010, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 10, 219

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 16. 04. 2013, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW-RR 13, 1077

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 05. 11. 2013, Monatschrift für deutsches Recht, dostupné online z www.beck.de, BGH MDR 13, 1304-1305

Usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 21. 02. 2017, Neue Juristische Wochenschrift, dostupné online z www.beck.de, BGH NJW 17, 2343

Rozsudek prvního senátu Spolkového ústavního soudu ze dne 13. 12. 2000 - 1 BvR 335/97

Rozhodnutí evropského soudního dvora ze dne 25.11.2008, sp. zn. C 455/06

5 Seznam ostatních zdrojů

VYSKOČILOVÁ, Silvia. Přednáška *občanské právo procesní, náprava vad rozhodnutí, opravné prostředky obecně, opravné systémy a systém opravných prostředků*, ze dne 18. 11. 2021

DVOŘÁK, Bohumil, seminář *mimořádné opravné prostředky* na právnické fakultě Univerzity
Karlovy ze dne 9. 12. 2019

Abstrakt a klíčová slova v českém jazyce

Název práce: Komparace české a německé právní úpravy dovolání v kontextu připravované reformy civilního procesu v České republice

Abstrakt

Tato diplomová práce provádí deskripci a komparaci regulace civilně-právního dovolání dle české právní úpravy s právní úpravou ve Spolkové republice Německo.

První část práce se zabývá vybraným tématem na obecné úrovni. V úvodní pasáži tak nejprve dochází k nastínění postavení dovolání v obou právních úpravách, shrnutí rekodifikačních snah posledních let, včetně stručného popisu historického vývoje a opravných systémů.

Další pasáž navazuje úpravou přípustnosti, obsahuje již konkrétní regulaci dovolání nejprve v České republice, a následně ve Spolkové republice Německo. Celá práce je koncipována tak, že je vždy nejprve popsána úprava česká a následně německá, za současného komparování obou úprav a následné syntézy výsledků poznání a nejdůležitějších rozdílů.

Přípustnost dovolání je nejprve rozdělena na objektivní a subjektivní, přičemž jsou dále popsány další náležitosti, které jak české dovolání, tak německá revize, musí splňovat. Na tomto místě je rovněž záhodno zmínit oddělenou kapitolu, která je věnována postupu při posuzování příslušnosti německými odvolacími soudy, které o přípustnosti revize povinně rozhodují v rámci rozsudku ve věci samé.

Vedle subjektivní přípustnosti je dále pojednáváno o účinku dovolání. Z dalších náležitostí je pak pozornost věnována zejména institutu advokátního příjmu, který sice platí v obou právních úpravách, v SRN však může poskytovat právní ochranu u Spolkového soudního dvora pouze několik desítek vybraných advokátů, kteří jsou k poskytování takových služeb připuštěni. Náležitou pozornost si zaslouží také lhůta a forma podání dovolání.

V následující části práce je pak pojednáváno o modalitách německé revize, které současná česká právní úprava vůbec nezná. Jedná se zejména o stížnost proti nepřipuštění revize, institut připojení žalovaného, skoková revize, a nakonec právní stížnost.

Třetí a čtvrtá část práce se dále soustředí na dovolací důvod, kterým je v obou právních úpravách nesprávné právní posouzení věci, a nakonec na proces rozhodování v rámci dovolacího řízení a způsoby skončení řízení.

Poslední část pak reflektuje věcný záměr civilního řádu soudního, který shrnuje české rekodifikační tendence posledních let. Jelikož se rekodifikační komise do velké míry německým (zejména však rakouským), modelem inspirovala, dochází následně rovněž ke komparaci nově navrhované úpravy českého dovolání s německým modelem.

Závěr si poté klade za cíl shrnout zásadní rozdíly obou úprav a následné úvahy *de lege ferenda*. Je tedy uvažováno nad tím, která konkrétní opatření by mohla být v budoucnu v České republice přijata.

Klíčová slova: Dovolání, Opravné prostředky, Rekodifikace

Abstrakt a klíčová slova v německém jazyce

Název práce: Vergleich der tschechischen und deutschen Revision im Kontext der anstehenden Zivilprozessreform in der Tschechischen Republik

Abstrakt

Die eingereichte Diplomarbeit beschreibt und vergleicht die Regelung zivilrechtlicher Revision nach der tschechischen Gesetzgebung mit der Gesetzgebung in der Bundesrepublik Deutschland.

Der erste Teil der Arbeit behandelt das gewählte Thema auf allgemeiner Ebene. Im einleitenden Abschnitt erfolgt zunächst eine Einführung in die Stellung der Revision in beiden Rechtsordnungen, eine Zusammenfassung der Rekodifizierungsbemühungen der letzten Jahre, sowie einer kurzen Beschreibung der historischen Entwicklung und der verschiedenen rechtsbehelflichen Modelle.

Der nächste Passus setzt sich mit der Zulässigkeit der Revision auseinander, er beschreibt konkrete Regelungen zuerst in der Tschechischen Republik und dann in der Bundesrepublik Deutschland. Die gesamte Arbeit ist so gegliedert, dass anfänglich die tschechische Regelung beschrieben wird, gefolgt von der deutschen. Danach erfolgt ein Vergleich beider Rechtsordnungen und eine Zusammenfassung der Ergebnisse mit den wichtigsten Unterschieden, die sich aus einer solchen Erörterung ergeben.

Die Zulässigkeit der Revision wird zunächst in objektiv und subjektiv unterteilt, während weitere Anforderungen beschrieben werden, die sowohl die tschechische als auch die deutsche Revision erfüllen muss.

Erwähnenswert ist an dieser Stelle auch die Beurteilung der Zulässigkeit, welche in Deutschland den Berufungsgerichten gewidmet ist.

Neben der subjektiven Zulässigkeit wird zunächst auch der Suspensiv- und Devolutiveffekt der Revision diskutiert. Zu beachten ist der in beiden Rechtsordnungen geltende Anwaltszwang. In Deutschland können nur wenige, ausgewählte Rechtsanwälte ihre Mandanten bis vor dem Bundesgerichtshof vertreten, da hierzu eine spezielle Zulassung notwendig ist. Auch Frist und Form, zum Einlegen einer Revision, verdienen gebührende Aufmerksamkeit.

Im dann folgenden Teil der Arbeit werden die Modalitäten der deutschen Revision diskutiert, die der aktuellen tschechischen Gesetzgebung unbekannt sind. Dabei handelt es sich hauptsächlich um die Nichtzulassungsbeschwerde, die Anschlussrevision, die Sprungrevision und schließlich um eine Rechtsbeschwerde.

Der dritte und vierte Teil der Arbeit konzentrieren sich weiter auf die Revisionsgründe. Somit kann die Revision in beiden Rechtsordnungen nur darauf gestützt werden, dass die Entscheidung auf einer Verletzung des Rechts beruht. Abschließend wird die Entscheidungsfindung im Revisionsverfahren und deren Entscheidungsarten beschrieben.

Der letzte Teil konzentriert sich auf den Gesetzesentwurf der neuen „Zivilgerichtsordnung“ und fasst die tschechischen Neukodifizierungstendenzen der letzten Jahre zusammen. Da sich die Rekodifizierungskommission weitgehend vom deutschen (hauptsächlich österreichischen) Modell inspirieren ließ, erfolgt im Anschluss auch ein Vergleich der neu vorgeschlagenen Modifikation der tschechischen Revision mit der deutschen Regelung.

Das Fazit zielt darauf ab, die grundlegenden Unterschiede zwischen den beiden Rechtsordnungen sowie den anschließenden Erwägungen *de lege ferenda* zusammenzufassen. Es folgt ein Ausblick darauf, welche konkreten Maßnahmen in der Tschechischen Republik in Zukunft ergriffen werden könnten.

Klíčová slova: Revision, Rechtsbehelfe, Rekodifikation

Abstrakt a klíčová slova v anglickém jazyce

Název práce: Comparison of Czech and German legal regulation of appellate review with reference to Czech Republic's impending civil procedural law reform

Abstract

This diploma thesis describes and compares the regulation of civil appellate review under Czech law with the legislation in the Federal Republic of Germany.

The first part addresses the chosen topic on a broad level. The introductory section provides an overview of appellate review in both legal systems, a summary of recent recodification efforts, as well as a brief description of the historical development and appellate systems.

The next section continues with admissibility. It contains the current Czech and German appellate review's admission regulation. The entire paper is structured so that the Czech law is always described first, followed by the German one, simultaneously comparing both versions and summarizing the results and key differences.

The admissibility is divided into objective and subjective, followed by the explanation of additional requirements that both Czech and German appellate reviews must meet. It is also worth noting the assessments of admissibility. In Germany, only courts of appeal can determine whether an appellate review is admissible.

In the next section, subjective admissibility and the appellate review's suspensive and devolutive effect will be discussed. Particular attention is paid to the obligation to have a lawyer in both legal systems. Furthermore, in Germany only a few selected lawyers who are admitted to the Federal Court of Justice are able to represent their clients. The deadline and form of filing also deserve due attention.

In the following part, modalities of German appellate review, which are unknown under current Czech law, are discussed. These are mainly the non-admission complaint, the subsequent revision, the jump revision and finally the legal complaint.

The third and fourth sections of the thesis go into greater detail about the grounds for appellate review (the only ground for appellate review in both legal systems being incorrect judicial legal

analysis of the case) and about the decision-making during the appeal process and different types of decisions.

The final section summarizes recent Czech recodification tendencies and reflects the newly proposed Civil Procedure Code bill. Because the German (though primarily Austrian) appellate review system influenced the recodification commission heavily, a comparison of the proposed recodified codex with the German model follows.

The conclusion then seeks to summarize key differences between the two legislations as well as the subsequent *de lege ferenda* considerations. Therefore, it is being thought about what specific actions could be taken in the Czech Republic in the future.

Klíčová slova: Appellate review, Legal Remedies, Rekodification